

Załącznik do
Uchwały Nr XVII/138/2016
Rady Powiatu Nakielskiego
z dnia 30 marca 2016 roku
w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych
w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020”

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE NAKIELSKIM
NA LATA 2016 – 2020**

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP	4
2. PROCEDURA TWORZENIA STRATEGII	4
2.1 Uwarunkowania prawno – systemowe	5
3. SPOŁECZNO – GOSPODARCZE UWARUNKOWANIA STRATEGII	9
3.1 Charakterystyka powiatu	9
3.2 Sytuacja demograficzna i jej prognoza	9
3.3 Podmioty gospodarcze (gospodarka, rolnictwo, przemysł)	10
3.4 Poziom życia ludności	11
3.5 Rodziny	12
3.6 Zasoby i warunki mieszkaniowe	14
3.7 Rynek pracy	15
3.8 Edukacja	18
3.9 Ochrona zdrowia	23
3.10 Kultura, sport i rekreacja	24
3.11 Organizacje pozarządowe	27
3.12 Charakterystyka systemu pomocy społecznej	28
3.13 Bezpieczeństwo publiczne	32
3.14 Infrastruktura, transport i komunikacja	34
3.15 Ochrona środowiska	38
4. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ WRAZ Z WNIOSKAMI KOŃCOWYMI	41
4.1 Ubóstwo	44
4.2 Bezrobocie	46
4.3 Niepełnosprawność	49
4.4 Długotrwała lub ciężka choroba	54
4.5 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	55
4.6 Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności	59
4.7 Alkoholizm lub narkomania	60
4.8 Bezdopnia	62
4.9 Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	64
4.10 Przemoc w rodzinie	65
4.11 Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	68
4.12 Sieroctwo	70

4.13 Ochrona ofiar handlu ludźmi	72
4.14 Klęska żywiołowa lub ekologiczna	73
5. ANALIZA SWOT	73
6. MISJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁANIA	77
7. MONITORING I EWALUACJA	86
8. PODSUMOWANIE	86
9. ZAŁĄCZNIKI	87

1. Wstęp

Reforma administracji samorządowej z 1999 roku pośród szeregu priorytetów zakładała wprowadzenie zasady decentralizacji i subsydiarności (pomocniczości). Na kanwie tych maksym lokalna działalność obywatelska jako istotny element polityki społecznej jest kreowana i realizowana przez jednostki samorządu terytorialnego zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej. Wyodrębnienie nowych szczebli administracji samorządowej skutkowało nadaniem nowych praw i obowiązków. Jednym z zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej dla jednostek wszystkich szczebli jest opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozumiana jako zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu oraz teoria, a także metody i techniki rozwiązywania określonych problemów badawczych¹ winna kompleksowo obejmować te obszary polityki społecznej, które mogą prowadzić do poprawy funkcjonowania i rozwoju społeczności lokalnej. Dokument jakim jest powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych winna obrazować szereg zagadnień występujących w danej jednostce administracyjnej z uwzględnieniem zjawisk występujących w poszczególnych gminach, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

Zatem w zakresie określenia właściwych kierunków rozwoju pomocy społecznej w Powiecie Nakielskim ważna była współpraca z przedstawicielami samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, ochrony zdrowia, policji i organizacji pozarządowych. Stąd w oparciu o informacje i materiały zebrane od przedmiotowych instytucji za pośrednictwem różnych form przekazu została opracowana „Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016 – 2020”.

2. Procedura tworzenia strategii

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu nakielskiego składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno - analitycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno - programowych) tworzenia dokumentu.

Część diagnostyczno-analityczna zawiera informacje ogólne dotyczące powiatu oraz diagnozę problemów społecznych w powiecie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w powiecie, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT). Diagnoza problemów społecznych

---

¹ K. Olechnicki, P. Załęski (red), *Słownik socjologiczny*, Toruń 1997, s.205

została przeprowadzona głównie z uwzględnieniem danych za lata 2011 – 2014. Analizy problemów społecznych dokonano w następujących obszarach:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- ochrona macierzyństwa lub wielodzietności,
- uzależnienia,
- bezdomność,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- przemoc w rodzinie,
- zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe,
- sieroctwo,
- ochrona ofiar handlu ludźmi,
- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Są one ujęte w formie założonej do realizacji misji, celów strategicznych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, wskaźniki, źródła finansowania i czas realizacji.

2.1 Uwarunkowania prawno – systemowe

Strategia rozwiązywania problemów społecznych z uwagi na wieloaspektowy charakter rozpatrywanych zagadnień odnosi się do dokumentów strategicznych regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim.

Bezpośredni obowiązek opracowania i realizacji strategii na szczeblu powiatowym wynika z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, na mocy którego do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami². Ponadto przy konstruowaniu przedmiotowego

---

² Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 163 ze zm.)

dokumentu opierano się na aktach prawnych dających przesłanki do różnorodnych działań w sferze polityki społecznej tj.:

- ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. 2015 poz. 1445 ze zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. 2015 poz. 163 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. 2011 nr 127 poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2015 poz. 332 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. 2015 poz. 149 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2016 poz. 239),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015 poz. 1390),
- ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz.U. 2015 poz. 1286 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. 2016 poz. 224).

Ponadto zagadnienia rozpatrywane w strategii mogą wymagać szerszego kontekstu prawnego, stąd konieczne będzie odwołanie się do innych ustaw i aktów wykonawczych m. in. z zakresu oświaty i edukacji publicznej czy ochrony zdrowia.

Przy opracowywaniu „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016 – 2020” odniesiono się do dokumentów strategicznych z zakresu polityki społecznej wprowadzonych na poziomie europejskim, wojewódzkim i powiatowym.

„**Europa 2020** Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, której celem jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie inteligentny (dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje), zrównoważony (dzięki zdecydowanemu przesunięciu w kierunku gospodarki niskoemisyjnej) oraz sprzyjający włączeniu społecznemu (ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa). Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, innowacyjności, edukacji, walki z ubóstwem oraz w zakresie klimatu i energii³.

Europejski Fundusz Społeczny będący głównym instrumentem finansowym Unii Europejskiej umożliwiającym wspieranie zatrudnienia, poprawę warunków pracy i wyrównanie szans dla wszystkich obywateli Unii Europejskiej poszukujących pracy. Jego działalność polega na inwestowaniu w zasoby

---

³ *Europa 2020 w skrócie – priorytety*, http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/priorities/index_pl.htm (dostęp: 29.09.2015r.)

ludzkie w Europie⁴. Cele Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014 – 2020 zakładają pomoc w znalezieniu zatrudnienia (w tym pomoc młodym ludziom w procesie wkraczania na rynek pracy), włączenie społeczne, lepszą edukację oraz wzmocnienie administracji publicznej⁵.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego mający na celu wzmocnienie spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej poprzez korygowanie dysproporcji między poszczególnymi regionami⁶.

Fundusz swoją pomoc koncentruje na wybranych priorytetach tematycznych, które w szczególności dotyczą finansowania przedsięwzięć związanych z:

- inwestycjami przyczyniającymi się do tworzenia stałych miejsc pracy,
- inwestycjami w infrastrukturę,
- działaniami wspierającymi rozwój regionalny i lokalny,
- pomocą techniczną⁷.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jako główna strategia rozwojowa Polski wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju tj.:

- konkurencyjna gospodarka,
- spójność społeczna i terytorialna,
- sprawne i efektywne państwo.

Z uwagi na przedmiotowy zakres niniejszego dokumentu uwaga skupiona została głównie na płaszczyźnie spójności społecznej i terytorialnej rozważanej w kontekście równomiernego rozwoju kraju i wyrównywania szans jego mieszkańców.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 będąca integralną częścią strategii rozwoju województwa kujawsko - pomorskiego do roku 2020 realizowana jest w odniesieniu do założonej misji tj. tworzenia warunków dla rozwoju samodzielności i aktywności mieszkańców w życiu społecznym. Dokument obejmuje 5 obszarów priorytetowych:

1. Zwiększanie obszarów włączenia społecznego,
2. Ograniczanie skali występowania i skutków negatywnych zjawisk życia społecznego,
3. Wzmocnianie kapitału społecznego mieszkańców regionu,
4. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom przemian demograficznych,
5. Rozwój i wzmocnianie współpracy podmiotów mających wpływ na regionalną politykę społeczną.

---

⁴ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=pl> (dostęp: 17.02.2016r.)

⁵ <http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=62&langId=pl> (dostęp: 17.02.2016r.)

⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/pl/funding/erdf/ (dostęp: 17.02.2016r.)

⁷ <http://www.fundusze-strukturalne.pl/efrr.html> (dostęp: 17.02.2016r.)

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

jest podstawowym instrumentem realizacji celów strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+. Celem głównym jest uczynienie województwa kujawsko-pomorskiego konkurencyjnym i innowacyjnym regionem Europy oraz poprawa jakości życia jego mieszkańców. Program odnosi się do osi priorytetowych tj.:

1. wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu,
2. cyfrowy region,
3. efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie,
4. region przyjazny środowisku,
5. spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu,
6. solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry,
7. rozwój lokalny kierowany przez społeczność,
8. aktywni na rynku pracy,
9. solidarne społeczeństwo,
10. innowacyjna edukacja,
11. rozwój lokalny kierowany przez społeczność,
12. pomoc techniczna⁸.

Strategia Rozwoju Powiatu Nakielskiego na lata 2014 - 2020 + ujmuje główne cele i uwarunkowania jego rozwoju w horyzoncie czasowym do 2024 roku w zmieniających się czynnikach wewnętrznych i zewnętrznych. Dokument odnosi się do trzech priorytetów tj.:

1. gospodarka – rozwój gospodarki poprzez kreowanie przedsiębiorczości i ograniczenie bezrobocia,
2. środowisko i infrastruktura techniczna – poprawa zagospodarowania powiatu w zakresie infrastruktury technicznej i ochrony środowiska naturalnego,
3. społeczeństwo - aktywne społeczeństwo i sprawne usługi (zarówno pod względem jego aktywności i wpływu na rozwój powiatu, jak i w zakresie pomocy socjalnej i opieki medycznej).

Przedłożony materiał został opracowany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2020 roku.

---

⁸ https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/5431/RPO_WK-P.pdf (dostęp: 17.02.2016r.)

3. Społeczno – gospodarcze uwarunkowania strategii

3.1 Charakterystyka powiatu

Powiat nakielski utworzony w ramach reformy administracyjnej w 1999 roku położony jest w zachodniej części województwa kujawsko - pomorskiego. Graniczy z pięcioma powiatami: sępoleńskim, bydgoskim, żnińskim, wągrowieckim oraz pilskim. Jego powierzchnia wynosi 1 120 km², co stanowi około 6,23% całej powierzchni województwa, wynoszącej 17 969 km². Na terenie powiatu znajdują się 4 gminy miejsko-wiejskie (Nakło nad Notecią, Kcynia, Mrocza, Szubin) oraz gmina wiejska (Sadki). Uwzględniając strukturę powiatu nakielskiego w jego skład wchodzi 179 miejscowości. Siedzibą starosty i władz administracyjnych powiatu jest Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią.

3.2 Sytuacja demograficzna i jej prognoza

Powiat nakielski zamieszkuje 86 936 osób, w tym 43 874 kobiety (50,47%) i 43 062 mężczyzn (49,53%), co stanowi 4,16% ogółu ludności w województwie kujawsko – pomorskim. Gęstość zaludnienia wynosi 78 osób/km². Wskaźnik urbanizacji dla wskazanego obszaru stanowi 44,4% i jest to średni stopień urbanizacji. Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku najwięcej ludności zamieszkiwało gminę Nakło nad Notecią – 32 440 osób (około 37,31% ludności powiatu) następnie gminę Szubin 24 311 mieszkańców (27,97% ludności powiatu). Na trzecim miejscu znalazła się gmina Kcynia, którą zamieszkiwało 13 548 osób (15,58% mieszkańców powiatu), na czwartym gmina Mrocza z 9 317 osób (10,72% mieszkańców powiatu). Najmniej obywateli zamieszkiwało gminę Sadki, ponieważ tylko 7 320 osoby (8,42% ogólnej liczby ludności powiatu)⁹.

Przyrost naturalny na terenie powiatu nakielskiego jest dodatni jednakże jego wartość na przestrzeni lat zmniejsza się. W roku 2011 jego wartość wynosiła 269 osób, a w roku 2014 – 150 osób.

Tabela 1. Przyrost naturalny na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014.

rok	wyszczególnienie	urodzenia żywe	zgony	przyrost naturalny
2011	powiat nakielski	967	698	269
	gm. Kcynia	156	141	15
	gm. Mrocza	116	65	51
	gm. Nakło nad Notecią	342	248	94
	gm. Szubin	266	192	74
	gm. Sadki	87	52	35
2012	powiat nakielski	984	751	233
	gm. Kcynia	151	116	35

⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Województwo Kujawsko-Pomorskie - Podregiony, Powiaty, Gminy-2015*, Warszawa 2014r. s. 88

	gm. Mrocza	137	65	72
	gm. Nakło nad Notecią	341	310	31
	gm. Szubin	262	190	72
	gm. Sadki	93	70	23
2013	powiat nakielski	964	753	211
	gm. Kcynia	139	125	14
	gm. Mrocza	95	73	22
	gm. Nakło nad Notecią	367	286	81
	gm. Szubin	271	201	70
	gm. Sadki	92	68	24
2014	powiat nakielski	845	695	150
	gm. Kcynia	132	112	20
	gm. Mrocza	102	62	40
	gm. Nakło nad Notecią	291	272	19
	gm. Szubin	238	187	51
	gm. Sadki	82	62	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko – Pomorskie - Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015 oraz „Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014r. i 2015r.”

Według danych urzędu statystycznego prognoza ludności na lata 2020 – 2050 wykazuje tendencję spadkową. W 2020 roku liczba ludności w stosunku do 2014 jest tożsama i wynosi średnio 87 000 osób (w tym 43 100 kobiet, 43 700 mężczyzn). Natomiast w roku 2050 przewiduje się, że liczba ludności będzie obejmowała 39 000 kobiet i 39 000 mężczyzn tj. 78 000 mieszkańców¹⁰.

3.3 Podmioty gospodarcze (gospodarka, rolnictwo, przemysł)

Powiat Nakielski jest regionem rolniczo - przemysłowym, gdzie większość ludności znajduje zatrudnienie w rolnictwie. Z analizy danych klasyfikacji podmiotów gospodarczych według wielkości zatrudnienia za 2013 rok, można zauważyć, że w powiecie najwięcej zarejestrowanych jest mikroprzedsiębiorstw (0 - 9 pracowników), których liczba wynosi 5866 (95,4% ogółu podmiotów). Kolejną grupą są małe przedsiębiorstwa (10 – 49 pracowników) ich liczba wynosi 233 (3,8%), następnie średnie 47 (0,8%). We wskazanym okresie na terenie powiatu było zlokalizowanych 6 (0,1%) podmiotów gospodarczych, sklasyfikowanych jako duże przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 250 pracowników (Nakło nad Notecią – 4 podmioty, Szubin – 2). W całym województwie w 2013 roku funkcjonowało ogółem 218 podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 250 pracowników, w tym 29 zatrudniających powyżej 1000 osób¹¹. W 2008 roku liczba zarejestrowanych podmiotów

¹⁰ Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, „Statystyczne Vademecum Samorządowca 2015r.”, http://bydgoszcz.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_kujawsko-pomorskie/portrety_powiatow/powiat_nakielski.pdf (dostęp: 16.02.2016r.)

¹¹ Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, 2013 rok.

gospodarczych w powiecie nakielskim wynosiła 6824, natomiast do 2013 roku ich ilość spadła do 6152, zatem zmalała o 672 podmioty. Przy czym większą część stanowiły podmioty gospodarcze sektora prywatnego.

Struktura branżowa podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Powiatu Nakielskiego przedstawia się następująco:

- handel hurtowy i detaliczny – 1 432 podmioty,
- budownictwo – 816 podmiotów,
- przetwórstwo przemysłowe – 486 podmiotów,
- opieka zdrowotna i pomoc społeczna – 294 podmioty,
- transport i gospodarka magazynowa – 292 podmioty,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 290 podmiotów,
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa – 173 podmioty,
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 162 podmioty,
- usługi administrowania i działalność wspierająca – 114 podmiotów,
- edukacja – 62 podmioty,
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości – 23 podmioty¹².

Ze względu na wartość wskaźnika nasycenia przedsiębiorczością, powiat nakielski plasuje się na 15 miejscu wśród wszystkich powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego. Liczba podmiotów przypadających na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym na koniec roku 2013 wyniosła 1 101. Liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców jest wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości na danym terenie, wskaźnik świadczy o poziomie operatywności i inicjatywy własnej mieszkańców.

3.4 Poziom życia ludności

Rozpatrywanie zagadnienia poziomu życia ludności wymaga usystematyzowania jego terminologii oraz zakresu. Kwestia jakości życia i poziomu życia ludności od wielu lat znajduje się w obrębie zainteresowań statystyki społecznej. Te dwie kategorie należy traktować oddzielnie, chociaż często w języku potocznym są one ze sobą utożsamiane. Erik Allardt (fiński socjolog) przyjął, że na dobrobyt społeczny składają się trzy sfery potrzeb ludzkich: posiadanie (*to have*), uczucie (*to love*) oraz istnienie (*to be*). Przyjął on, że poziom życia wiąże się z potrzebami materialnymi i określany jest przez pierwszy czynnik potrzeb ludzkich (*to have*), natomiast jakość życia to potrzeby

---

¹² Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, 2013 rok.

pozamaterialne i jako takie charakteryzowane są poprzez pozostałe dwie sfery potrzeb ludzkich (*to love* oraz *to be*)¹³.

Rozpatrując wskazane zagadnienie w odniesieniu do potrzeb materialnych zasadne jest omówienie wysokości średniego wynagrodzenia mieszkańców powiatu nakielskiego.

Tabela 2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie kujawsko –pomorskim i powiecie nakielskim w latach 2012 – 2014.

rok	wyszczególnienie	ogółem	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	handel: naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja	działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości oraz pozostałe usługi
2012	województwo kujawsko - pomorskie	3 182,31	3 742,76	3 054,13	2 684,40	3 509,33
	powiat nakielski	2 988,21	3 732,38	2 447,17	2 357,45	3 569,46
2013	województwo kujawsko - pomorskie	3 322,09	3 800,61	3 196,18	2 781,35	3 658,96
	powiat nakielski	3 080,04	3 662,42	2 498,34	2 410,50	3 702,08
2014	województwo kujawsko - pomorskie	3 439,06	4 107,71	3 328,31	2 938,22	3 737,76
	powiat nakielski	3 122,28	3 736,67	2 579,27	2 413,18	3 764,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko – Pomorskie - Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2013, 2014 i 2015.

Podczas badań przeprowadzonych przez psychologa Adriana G. White'a w celu zbadania poziomu satysfakcji respondentów z życia okazało się, że poziom odczuwanego szczęścia jest mocno skorelowany ze stanem zdrowia, zamożnością i dostępem do podstawowego wykształcenia¹⁴. Wskazane zagadnienia są zaprezentowane w dalszej części niniejszego opracowania.

3.5 Rodziny

Rodzina rozpatrywana jako najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo¹⁵ przyjmuje postać wspólnoty, w której członkowie są połączeni więzami pokrewieństwa, małżeństwa, a niekiedy adopcji.

Pośród szeregu kryteriów najczęściej wyróżnia się rodzinę:

a. ze względu na kompletność członków rodziny:

¹³ por. M. Dąbrowska, *Badanie poziomu życia – metodologia konstrukcji wybranych wskaźników*, Zeszyty Naukowe MWSE w Tarnowie, 2011, nr 1(17), s. 67-82.

¹⁴ *Wskaźnik zadowolenia z życia*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wska%C5%BAnik_zadowolenia_z_%C5%BCycia (dostęp: 16.11.2015r.)

¹⁵ Z. Tyszka, *Rodzina w świecie współczesnym – jej znaczenie dla jednostki i społeczeństwa*, [w:] Pedagogika Społeczna, pod red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Warszawa 1995, s. 137.

- pełną:
  - naturalną (dzieci mają swoich naturalnych rodziców),
  - zrekonstruowaną (utworzoną z powtórnego związku małżeńskiego),
  - przysposobioną (małżeństwo adoptuje na stałe dziecko),
  - zastępczą (sprawuje prawną opiekę nad dzieckiem, przyznawaną przez sąd),
  - kontraktową (podejmującą czasowo pieczę nad dzieckiem).
- niepełną:
  - sierocą (brak rodziców na skutek ich śmierci),
  - rozbitą (brak jednego z małżonków na skutek rozwodu),
  - półsierocą (brak jednego z małżonków na skutek śmierci).

Na terenie powiatu nakielskiego liczba zawartych związków małżeńskich w 2013 roku wyniosła 442, a w latach poprzednich 479 (2012r.) i 504 (2011r.). Na podstawie wskazanych trzech lat zauważyć można tendencję spadkową w kwestii formalizowania związków. Natomiast nie widać przełożenia w ilości zawieranych małżeństw, a liczbą rozwodów i separacji. W tych zjawiskach widać nieznaczny spadek w rozważanym okresie. W 2014 roku liczba zawartych małżeństw, rozwodów i separacji nieznacznie wzrosła w stosunku do roku 2013r.

Tabela 3. Liczba zawartych małżeństw oraz rozwodów i separacji w powiecie nakielskim w latach 2011 – 2014.

rok	małżeństwa				rozwody		separacje	
	ogółem	w tym miasta	z ogółem		ogółem	w tym miasta	ogółem	w tym miasta
			cywilne	wyznaniowe				
2011	504	215	180	324	177	93	13	4
2012	479	208	176	303	151	77	5	3
2013	442	193	165	277	153	78	1	-
2014	479	199	163	316	168	89	3	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko – Pomorskie - Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w artykule 72 ust. 2 wskazuje, że dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych¹⁶. Realizacja polityki państwa w zakresie pomocy społecznej stanowi jedno z wielu zadań powiatu nakielskiego. Jednostką organizacyjną na szczeblu powiatowym zajmującą się problematyką pomocy społecznej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej do zadań własnych powiatu należy m.in. organizowanie opieki w rodzinach zastępczych oraz zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców¹⁷.

¹⁶ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (t. j. Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.)

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 163 ze zm.)

Tabela 4. Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego

rok	Rodziny zastępcze spokrewnione		Rodziny zastępcze niezawodowe		Rodziny zastępcze zawodowe		Rodzinne domy dziecka	
	liczba rodzin zastępczych	dzieci	liczba rodzin zastępczych	dzieci	liczba rodzin zastępczych	dzieci	liczba rodzin zastępczych	dzieci
2012	56	79	24	32	2	10	-	-
2013	50	67	24	31	3	13	1	5
2014	51	69	25	32	8	27	2	13
2015	45	60	22	27	9	28	3	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Tabela 5. Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego.

rok	wyszczególnienie	Placówki opiekuńczo-wychowawcze		
		ogółem	z liczby ogółem	
			socjalizacyjne	rodzinne
2012	placówki	2	-	2
	miejsca	16	-	16
	wychowankowie	15	-	15
2013	placówki	3	1	2
	miejsca	30	14	16
	wychowankowie	30	14	16
2014	placówki	3	1	2
	miejsca	30	14	16
	wychowankowie	32	16	16
2015	placówki	3	1	2
	miejsca	32	16	16
	wychowankowie	28	14	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

3.6 Zasoby i warunki mieszkaniowe

Zagadnienia dotyczące zasobu mieszkaniowego gminy reguluje ustawa o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego¹⁸. Gminy zapewniają lokale socjalne i lokale zamienne, a także zaspokajają potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach na zasadach i w przypadkach przewidzianych w ustawie. Poprzez mieszkaniowy zasób gminy należy rozumieć lokale stanowiące własność gminy albo gminnych osób prawnych lub spółek handlowych utworzonych z udziałem gminy (z wyjątkiem towarzystw budownictwa społecznego), a także lokale pozostające w posiadaniu samoistnym tych podmiotów. Rada gminy uchwała wieloletnie programy gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz zasady wynajmowania lokali wchodzących w ich skład.

¹⁸ Ustawa z 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego (t. j. Dz. U. 2014 poz. 150 ze zm.)

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w gminach powiatu nakielskiego

wyszczególnienie	rok	liczba mieszkań	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	zaległości w opłatach za mieszkanie w zasobach gminy (w tys. zł)	liczba lokali socjalnych
gm. Kcynia	2012	3874	73,5	3556	-	10
	2013	3884	73,6	3658	91,5	10
	2014	3905	74	3686	x	10
gm. Mrocza	2012	2470	76,0	1584	-	8
	2013	2490	76,1	1630	23,7	7
	2014	2503	76	1491	x	7
gm. Nakło nad Notecią	2012	10275	66,4	7285	-	59
	2013	10313	66,6	7229	289	61
	2014	10364	67	7114	x	68
gm. Sadki	2012	1787	80,1	657	-	-
	2013	1806	80,4	713	14,9	-
	2014	1815	81	653	x	-
gm. Szubin	2012	6759	78,4	5381	-	21
	2013	6828	78,9	5352	78,3	20
	2014	6909	79	5636	x	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy, Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014r i 2015r.

Z uzyskanych danych wynika, że największą ilością mieszkań dysponuje gmina Nakło nad Notecią, gdzie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi średnio 66,67 m². Ponadto we wszystkich gminach panuje tendencja wzrostowa w liczbie mieszkań. W kwestii mieszkań socjalnych tylko gmina Nakło nad Notecią wykazała wzrost ich liczby, natomiast trzy gminy Kcynia, Mrocza i Szubin podały spadek w ilości mieszkań. Gmina Sadki nie dysponuje lokalami socjalnymi.

3.7 Rynek pracy

Sytuacja rynku pracy w powiecie nakielskim jest zdeterminowana różnymi czynnikami zarówno gospodarczymi w skali kraju, jak i swoistością regionu. Powiat nakielski jest rejonem rolniczo-przemysłowym, co ma decydujący wpływ na zatrudnienie. Rynek powiatu nakielskiego zdominowany jest przez mikro i małe przedsiębiorstwa. Do sektor publicznego należało 4,3% podmiotów gospodarczych natomiast do sektora prywatnego 95,7% podmiotów gospodarczych. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią na dzień 31 grudnia 2014r. stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nakielskim kształtowała się na poziomie 21,2%, co daje wartość wyższą o 5,5% w stosunku do województwa kujawsko-pomorskiego i 9,7% w odniesieniu do całego kraju.

Tabela 7. Stopa bezrobocia w powiecie nakielskim w latach 2010 – 2014 (stan na ostatni dzień roku).

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
powiat nakielski	22,7	22,5	23,6	23,6	21,2
województwo kujawsko – pomorskie	16,6	16,9	17,9	17,9	15,7
Polska	12,3	12,5	13,4	12,4	11,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią (www.pupnaklo.pl, dostęp: 02.11.2015r.)

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nakle nad Notecią według stanu na 31.12.14r. wynosi 5 873 z czego:

- 3 217 osób stanowiły kobiety tj. 54,8%,
- 2 656 osób stanowili mężczyźni 45,2%.

Analizując poniższe dane zaobserwować można, że jest to najniższy wskaźnik od 5 lat.

Tabela 8. Średnia liczba osób bezrobotnych w powiecie nakielskim w latach 2010 – 2014.

miesiąc	2010		2011		2012		2013		2014	
	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet	ogółem	kobiet
styczeń	6866	3557	7063	3757	6901	3685	7277	3781	7139	3648
luty	7132	3654	7113	3736	7027	3694	7412	3799	7007	3530
marzec	7221	3741	6974	3692	6894	3644	7199	3656	6680	3392
kwiecień	6464	3378	6479	3527	6562	3558	7038	3625	6325	3329
maj	6253	3352	6167	3439	6312	3466	6726	3532	6045	3230
czerwiec	6072	3351	5952	3390	5978	3348	6558	3477	5775	3151
lipiec	5755	3237	5793	3336	5913	3345	6381	3477	5563	3072
sierpień	5787	3281	5740	3322	5941	3342	6216	3415	5497	3071
wrzesień	5734	3238	5783	3358	5991	3355	6302	3501	5653	3166
październik	5831	3311	5837	3379	6022	3357	6215	3410	5482	3053
listopad	6006	3393	6151	3511	6268	3464	6442	3415	5695	3160
grudzień	6454	3519	6370	3544	6655	3609	6703	3506	5873	3217

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią (www.pupnaklo.pl, dostęp: 30.10.2015r.)

Uprawnionych do pobierania zasiłku dla bezrobotnych było 1 066 osób tj. 18,15% ogółu bezrobotnych (w tym 518 kobiet). Ponadto liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na obszarze wiejskim wynosiła 3 406 osób z czego prawo do zasiłku miało tylko 609 osób.

Rozpatrując strukturę wiekową osób bezrobotnych w powiecie nakielskim w roku 2014 stwierdzić można, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (27,8%), następnie bezrobotni w wieku 35 – 44 lata (21%) oraz 18 – 24 lata (20%). Najmniejszy odsetek osób bezrobotnych stanowiła grupa wiekowa 60-64 lata zaledwie 3,3%.

Tabela 9. Struktura wiekowa osób bezrobotnych w powiecie nakielskim (stan na 31.12.2014r.).

Lp.	wiek osób bezrobotnych	2013	2014
1	18 - 24	1 452	1 174
2	25 - 34	1 851	1 631
3	35 - 44	1 367	1 231
4	45 - 54	1 232	1 050
5	55 - 59	646	596
6	60 - 64	155	191
ogółem		6 703	5 873

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią (www.pupnaklo.pl, dostęp: 30.10.2015r.)

Pośród ogółu osób bezrobotnych w 2014 roku zarejestrowanych było 311 osób niepełnosprawnych (142 kobiety, 169 mężczyzn). Pośród wspomnianej grupy zaledwie 67 osób (21,5%) posiadało prawo do zasiłku.

Na podstawie „Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nakielskim za 2014 rok”¹⁹ ustalono, że do Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią w roku sprawozdawczym w ramach miejsc pracy niesubsydiowanej oraz subsydiowanej zgłoszono ogółem 3365 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, gdzie ich struktura przedstawiała się następująco:

- 2636 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (78,5%) pochodziło z sektora prywatnego,
- 729 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (21,7%) pochodziło z sektora publicznego,
- 49 wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej (1,5%) zgłosili pracodawcy w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Tabela 10. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w powiecie nakielskim według grup wielkich oraz zawodów i specjalności w 2014 roku.

Lp.	Nazwa grupy wielkiej i wyszczególnionych zawodów	Liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej
1.	Pracownicy usług i sprzedawcy w tym: <ul style="list-style-type: none"> • sprzedawca • robotnik gospodarczy 	879 299 293
2.	Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy w tym: <ul style="list-style-type: none"> • ślusarz • spawacz metodą MAG • szwaczka 	784 102 99 41
3.	Pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach w tym: <ul style="list-style-type: none"> • zmiatacz • pomocniczy robotnik przy konserwacji terenów zieleni • pakowacz 	647 156 116 80

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nakielskim za 2014 rok”

¹⁹ Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nakielskim za 2014 rok <http://www.pupnaklo.pl/394,rok-2014.html>, (dostęp: 30.10.2015r.)

W 2014 roku najwięcej osób bezrobotnych było w zawodzie sprzedawca (736 osób w tym 695 kobiet). Kolejnym zawodem nadwyżkowym był technik ekonomista (214 osób w tym 185 kobiet) i ślusarz (199 osób w tym 21 kobiet). W zawodzie robotnik gospodarczy w końcu 2014 roku liczba bezrobotnych wynosiła 171 osób w tym 67 kobiet, a w zawodzie murarza zarejestrowanych było 156 osób. Kolejne zawody nadwyżkowe to krawiec, kucharz, szwaczka i stolarz. Dużą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby, które nie posiadają zawodu.

Tabela 11. Najliczniej występujące zawody wśród bezrobotnych w powiecie nakielskim w 2014 roku.

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba osób
1	sprzedawca	736
2	technik ekonomista	214
3	ślusarz	199
4	robotnik gospodarczy	171
5	murarz	156
6	krawiec	117
7	kucharz	85
8	kucharz małej gastronomii	73
9	szwaczka	73
10	stolarz	70
11	bez zawodu	874

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie nakielskim za 2014 rok”

3.8 Edukacja

Na przełomie ostatnich kilkunastu lat w Polsce dokonywały się znaczące przemiany we wszystkich obszarach życia społecznego. Zarówno przemiany gospodarcze, polityczne jak i społeczne miały wpływ na sferę szeroko rozumianej edukacji. Edukacja rozumiana jako świadome, zorganizowane działanie ludzkie, którego celem jest wywołanie zamierzonych zmian w osobowości człowieka²⁰, bądź ogół procesów i oddziaływań, których celem jest zmienianie ludzi, przede wszystkim dzieci i młodzieży – stosownie do panujących w danym społeczeństwie ideałów i celów wychowawczych²¹ stanowi bardzo ważny aspekt rozwoju państwa i jest objęta szczególną troską na poszczególnych szczeblach administracyjnych. System oświaty w Polsce obejmuje publiczne i niepubliczne żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, policealne, artystyczne oraz inne szkoły specjalne i placówki oświatowo-wychowawcze oraz opiekuńcze.

Na terenie powiatu nakielskiego funkcjonują jednostki kształcące na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, które są prowadzone przez poszczególne gminy jak i powiat.

²⁰ W. Okoń, *Słownik pedagogiczny*, Warszawa 1989, s. 66

²¹ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2001, s. 87–88

Tabela 12. Liczba jednostek organizacyjnych systemu oświaty na terenie powiatu nakielskiego z podziałem na gminy.

Lp	gmina	rodzaj jednostki	ilość jednostek (publicznych i niepublicznych)
1	Kcynia	żłobki i kluby dziecięce	0
		placówki wychowania przedszkolnego • w tym przedszkola	9 1
		szkoły podstawowe	9
		szkoły gimnazjalne	6
		szkoły ponadgimnazjalne	9
2	Mrocza	żłobki i kluby dziecięce	0
		placówki wychowania przedszkolnego • w tym przedszkola	4 1
		szkoły podstawowe	3
		szkoły gimnazjalne	1
		szkoły ponadgimnazjalne	0
3	Nakło nad Notecią	żłobki i kluby dziecięce	1
		placówki wychowania przedszkolnego • w tym przedszkola	17 10
		szkoły podstawowe	11
		szkoły gimnazjalne	8
		szkoły ponadgimnazjalne	12
4	Sadki	żłobki i kluby dziecięce	0
		placówki wychowania przedszkolnego • w tym przedszkola	4 1
		szkoły podstawowe	3
		szkoły gimnazjalne	3
		szkoły ponadgimnazjalne	4
5	Szubin	żłobki i kluby dziecięce	1
		placówki wychowania przedszkolnego • w tym przedszkola	18 4
		szkoły podstawowe	10
		szkoły gimnazjalne	6
		szkoły ponadgimnazjalne	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, Banku Danych Lokalnych, „Szkolnictwo podstawowe, gimnazjalne, ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne” dane za rok 2014.

Dane dotyczące liczby uczniów i stanu szkół prowadzonych przez powiat nakielski w roku szkolnym 2014/2015 zostały przedstawione poniżej:

Tabela 13. Liczba uczniów i stan szkół prowadzonych przez powiat nakielski w roku szkolnym 2014/2015

lp.	nazwa szkoły/adres	rok nauki	typ szkoły	profil/zawód	liczba uczniów
1.	I Liceum Ogólnokształcące	I	liceum ogólnokształcące	politechniczny	35
				medyczny	32
				prawniczy	28

	im. Bolesława Krzywoustego w Nakle nad Notecią	II	liceum ogólnokształcące	podstawowy z jęz. ang.	30		
				politechniczny	31		
				prawniczy	29		
				medyczny	34		
				ogólny	30		
		III	liceum ogólnokształcące	podstawowy z jęz. ang.	31		
				politechniczny	53		
				medyczny	30		
				podstawowy z jęz. ang.	32		
				podstawowy z jęz. ang.	28		
Razem					423		
2.	I Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Wyspiańskiego w Szubinie	I	liceum ogólnokształcące	medyczno - pożarniczy	32		
		II	liceum ogólnokształcące	ogólny, humanistyczny (2 oddziały)	55		
		III	liceum ogólnokształcące	ogólny, biologiczno – chemiczny (2 oddziały)	48		
Razem					135		
3.	Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. Wincentego Witosa w Samostrzelu	I	gimnazjum	2 oddziały	54		
			technikum	technik weterynarii technik architektury krajobrazu technik rolnik	29		
			zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	24		
		II	gimnazjum	3 oddziały	72		
			technikum	technik weterynarii technik architektury krajobrazu technik rolnik	22		
			zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	19		
		III	gimnazjum	3 oddziały	76		
			technikum	technik weterynarii technik architektury krajobrazu technik rolnik	41		
			zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	27		
		IV	technikum	technik weterynarii technik architektury krajobrazu technik rolnik	21		
		Razem					385
		4.	Zespół Szkół Żeglugi Śródlądowej im. kmdr. Bolesława Romanowskiego w Nakle nad Notecią	I	technikum	technik żeglugi śródlądowej	30
technik pojazdów samochodowych	22						
technik eksploatacji portów i terminali	41						
II	zasadnicza szkoła zawodowa			mechanik pojazdów samochodowych ślusarz, elektromechanik pojazdów samochodowych	45		
				technik żeglugi śródlądowej	30		
				technik pojazdów samochodowych	17		

				technik eksploatacji portów i terminali	23
			zasadnicza szkoła zawodowa	ślusarz, mechanik pojazdów samochodowych elektromechanik pojazdów samochodowych	21
		III	technikum	technik żeglugi śródlądowej	25
				technik pojazdów samochodowych	16
				technik eksploatacji portów i terminali	30
			zasadnicza szkoła zawodowa	mechanik pojazdów samochodowych ślusarz	39
		IV	technikum	technik żeglugi śródlądowej	37
				technik pojazdów samochodowych	26
Razem					402
5.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Stanisława Staszica w Nakle nad Notecią	I	technikum	technik ekonomista	29
				technik handlowiec	13
				technik logistyk	47
				technik informatyk	22
				technik obsługi turystycznej	31
				technik organizacji reklamy	22
		II	technikum	technik ekonomista	28
				technik handlowiec	20
				technik logistyk	44
				technik informatyk	33
				technik obsługi turystycznej	29
			liceum ogólnokształcące dla dorosłych	ogólny	26
		III	technikum	technik ekonomista	33
				technik handlowiec	26
				technik informatyk	28
				technik obsługi turystycznej	24
			liceum ogólnokształcące	ogólny	26
			liceum ogólnokształcące dla dorosłych	ogólny	14
		IV	technikum	technik ekonomista	23
				technik handlowiec	22
technik informatyk	29				
Razem					533 + 14d
6.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Władysława Łokietka w Lubaszczu	I	zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	71
		II	zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	75
		III	zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	60
7.		I	zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	39

	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. prof. E. Chroboczek w Szubinie		technikum	technik logistyki (z edukacją wojskową)	26
			liceum ogólnokształcące dla dorosłych	ogólny	41
		II	zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	57
		III	zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	44
			technikum	technik ekonomista	18
IV	technikum	technik ekonomista technik ochrony środowiska	24		
Razem					208 + 41d
8.	Zespół Szkół Specjalnych w Karnowie		szkoła podstawowa		41
			gimnazjum		26
			szkoła przysposabiająca do pracy		27
			zasadnicza szkoła zawodowa		12
Razem					106
9.	Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka w Kcyni		szkoła podstawowa		10
			gimnazjum		22
			szkoła przysposabiająca do pracy		10
			zasadnicza szkoła zawodowa	wielozawodowa	30
Razem					72
10.	Zespół Szkół Specjalnych w Szubinie		szkoła podstawowa		26
			gimnazjum		23
			przysposabiająca do pracy		8
Razem					57
11.	Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Samostrzelu		gimnazjum		33
			liceum ogólnokształcące		10
			zasadnicza szkoła zawodowa		26
Razem					69
Łącznie 2596 uczniów oraz 55 słuchaczy w szkołach dla dorosłych					

Źródło: Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią, Wydział Edukacji „Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych powiatu nakielskiego za rok szkolny 2014/2015” (http://www.bip.powiat.nakielski.lo.pl/?cid=193&bip_id=7750, dostęp: 03.11.2015r.)

Ponadto podmiotem prowadzonym przez powiat nakielski jest Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią z filią w Szubinie. Oferta jednostki obejmuje pomoc w zakresie diagnozy, doradztwa, profilaktyki, terapii adresowanej do dzieci, młodzieży, rodziców i nauczycieli z terenu powiatu nakielskiego²².

Poza tym gmina Kcynia, na mocy porozumienia z powiatem nakielskim, jest organem również dla Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Kcyni oraz dla Zespołu Szkół Technicznych w Kcyni.

²² Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią, <http://ppppnaklo.pl> (dostęp: 03.11.2015r.)

3.9 Ochrona zdrowia

Zgodnie z artykułem 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy ma prawo do ochrony zdrowia. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Ponadto są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku oraz do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska, jak również popierają rozwój kultury fizycznej, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży²³.

Opieka zdrowotna w powiecie nakielskim zapewniana jest na dwóch poziomach podstawowym i specjalistycznym (szpital). W 2014 roku na terenie powiatu funkcjonowało 28 przychodni, gdzie liczba udzielonych porad wynosiła 6,1 w przeliczeniu na jednego mieszkańca²⁴. W placówkach ochrony zdrowia pracowało 188 lekarzy, 24 stomatologów, 226 pielęgniarek i 43 położne. Ponadto Nowy Szpital w Nakle i Szubinie Sp. z o.o. świadczy podstawową opiekę medyczną, badania specjalistyczne oraz leczenie szpitalne. Placówka, której udziałowcem jest powiat nakielski należy do Grupy Nowy Szpital będącej największą w Polsce siecią prywatnych szpitali. Bazę szpitala stanowi 8 oddziałów z 243 łózkami, 13 pracowni i 31 poradni. Ponadto placówka obejmuje szkołę rodzenia, POZ (podstawową opiekę zdrowotną), Zakład Opiekuńczo – Lecznicy oraz Nowe Ratownictwo Medyczne.

Tabela 14. Wyszczególnienie oddziałów, pracowni i poradni w Nowym Szpitalu w Nakle i Szubinie

Lp	Wyszczególnienie	Nakło nad Notecią	Szubin
1	oddziały	<ul style="list-style-type: none"> • oddział chirurgiczny ogólny • oddział chorób wewnętrznych • oddział ortopedyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • oddział chirurgiczny • oddział dziecięcy • oddział noworodkowy • oddział ginekologiczno-położniczy • oddział wewnętrzny
2	pracownie	<ul style="list-style-type: none"> • laboratorium analityczne • pracownia RTG • pracownia USG • pracownia audiometryczna • pracownia gastrokopii, kolonoskopii • pracownia kardiologiczna • pracownia spirometryczna 	<ul style="list-style-type: none"> • laboratorium analityczne • pracownia USG • pracownia badań spirometrycznych • pracownia gastrokopii, kolonoskopii • pracownia holterowska i prób wysiłkowych • pracownia RTG
3	poradnie	<ul style="list-style-type: none"> • poradnia chirurgii ogólnej • poradnia chirurgii onkologicznej • poradnia chirurgii urazowo-ortopedycznej • poradnia gastrologiczna • poradnia ginekologiczno-położnicza • poradnia kardiologiczna • poradnia medycyny pracy • poradnia nefrologiczna • poradnia neurologiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • poradnia chirurgii ogólnej • poradnia chirurgii urazowo-ortopedycznej • poradnia chorób płuc • poradnia dermatologiczna • poradnia diabetologiczna • poradnia ginekologiczno-położnicza Kcynia • poradnia ginekologiczno-położnicza Szubin • poradnia ginekologiczno-położnicza Łabiszyn • poradnia neurologiczna

²³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r. (t. j. Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.)

²⁴ Główny Urząd Statystyczny, Rocznik statystyczny Województwo Kujawsko – Pomorskie 2015 - Podregiony, Powiaty, Gminy

	<ul style="list-style-type: none"> • poradnia okulistyczna • poradnia laryngologiczna • poradnia leczenia uzależnień • poradnia zdrowia psychicznego • poradnia reumatologiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • poradnia okulistyczna • poradnia laryngologiczna • poradnia urologiczna • poradnia zdrowia psychicznego i poradnia odwykowa
--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Nowego Szpitala w Nakle i Szubinie (www.nowyszpital.pl, dostęp: 05.11.2015r.)

Nowe Ratownictwo Medyczne w Nakle i Szubinie obejmuje interwencje medyczne realizowane poza szpitalem i dysponuje czterema zespołami ratowniczymi (jeden specjalistyczny, trzy podstawowe). Zespoły Ratownictwa Medycznego zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

- Zespół Specjalistyczny Ratownictwa Medycznego w Nakle nad Notecią,
- Zespół Podstawowy Ratownictwa Medycznego w Mroczy,
- Zespół Podstawowy Ratownictwa Medycznego w Kcyni,
- Zespół Podstawowy Ratownictwa Medycznego w Szubinie.

Na terenie powiatu nakielskiego usytuowanych jest 19 aptek ogólnodostępnych (2 w Kcyni, 2 w Mroczy, 8 w Nakle nad Notecią, 1 w Ślesinie, 1 w Sadkach, 3 w Szubinie, 1 w Turze, 1 w Rynarzewie) oraz 2 punkty apteczne (1 w Sadkach, 1 w Paterku). Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku na jedną aptekę w powiecie nakielskim przypadały 4576 osoby, gdzie w województwie kujawsko – pomorskim ten wskaźnik wynosił 3567 osób²⁵.

3.10 Kultura, sport i rekreacja

O atrakcyjności terenu powiatu w szczególnym stopniu decydują walory krajobrazowe i pamiątki historii. Można uznać, iż w tym wymiarze zaletą powiatu stała się również nie do końca rozwinięta infrastruktura gospodarczo – przemysłowa. Dzięki temu swoją naturalność zachowały lasy i wody. Daje to dużą możliwość dla społeczności lokalnej oraz władz samorządowych w zakresie rozwoju infrastruktury, szczególnie turystycznej opartej o naturalne środowisko. Zabytki architektury od stuleci wplecione w pejzaż Krajny i Pałuk mogą nadal służyć jako przykład budownictwa regionalnego.

Powiat Nakielski usytuowany jest na terenie dwóch malowniczych krain historycznych Krajny oraz Pałuk. O atrakcyjności regionu decydują jego zasoby i walory przyrodnicze oraz krajobrazowe, a także przenikające się wzorce i wartości kulturowe. Na obszarze powiatu panuje klimat sprzyjający turystyce i rekreacji, a także przedsiębiorczości gospodarczej i rozwoju rolnictwa. W Powiecie Nakielskim można znaleźć liczne zespoły pałacowo – parkowe, zabytki sakralne, malownicze parki podworskie, doliny rzeczne zamieszkałe przez różne gatunki ptactwa oraz wiele odmian drzew i roślin.

²⁵ Główny Urząd Statystyczny, Rocznik statystyczny Województwo Kujawsko – Pomorskie 2015 - Podregiony, Powiaty, Gminy

Dolina Noteci to obszar o powierzchni 50532 ha, na którym można korzystać z oferty turystyki aktywnej (ze szlaków wodnych, pieszych i rowerowych). W 2013 roku zdobyła tytuł „Nowego Cudu Polski” w kategorii „Natura”, jako jedna z najpiękniejszych dolin w kraju.

Gmina Sadki posiada dużą wartość kulturową, jako zespół ukształtowany na zasadach ciągłości kulturowej, w oparciu o zachowany średniowieczny układ lokacyjny, wypełniony obiektami zabytkowymi i zespołami z różnych okresów historycznych. Zasoby kulturowe podnoszą atrakcyjność gminy, są także istotne dla rozwoju społeczno-gospodarczego, zwłaszcza w kontekście położenia na terenach o wysokich walorach krajobrazu przyrodniczego i kulturowego. Stan zabytków gminy Sadki w 2012 roku według danych wojewódzkiego konserwatora zabytków to 70 zabytków ruchomych, 142 zabytki nieruchome oraz 447 zabytków archeologicznych, przy czym niektóre stanowiska mogą już nie istnieć.

Propagowaniem kultury na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Ponadto w zasoby gminne wchodzi 2 sale gimnastyczne, 7 pełnowymiarowych boisk piłkarskich oraz boisko wielofunkcyjne „Moje boisko – Orlik”²⁶.

Walory krajobrazowe Gminy Szubin pozwoliły na wyróżnienie w jej granicach tzw. „Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Żędowskich” obejmującego ciąg jezior położonych w części rzeki Gąsawki. Obecnie na terenie Gminy Szubin jest 30 pomników przyrody ustanowionych rozporządzeniem Wojewody bydgoskiego oraz 18 pomników ustanowionych uchwałą Rady Miejskiej w Szubinie. Na terenie gminy znajdują się liczne zespoły zabytkowe, oraz schrony sprzed II wojny światowej. Wśród instytucji propagujących kulturę oraz tradycję należy wymienić Muzeum Ziemi Szubińskiej im. Zenona Erdmanna, Rejonową Bibliotekę Publiczną, Szubiński Dom Kultury oraz 24 świetlice wiejskie. Ponadto wyróżnia się halę widowiskowo - sportową, obiekt sportowy oraz stadion miejski w Szubinie²⁷.

Miasto i gmina Kcynia są atrakcyjne turystycznie głównie ze względu na zabytki sakralne. Ponadto występują liczne dworki otoczone pięknymi parkami oraz zespoły pałacowe. Na terenie gminy Kcynia znajdują się m. in. domy o konstrukcji szachulcowo - drewnianej oraz glinianej, młyn wodny, pomniki przyrody, schrony obronne konstrukcji żelbetonowej z okresu II wojny światowej, miejsca pamięci. W jednym z dworków mieści się Gminne Centrum Kultury i Biblioteki im. Klary Prillowej w Kcyni mające na celu bardziej efektywne zaspokajanie potrzeb wspólnoty samorządowej w sferze kulturalnej oraz działalności kulturalnej. Gminne Centrum Kultury i Biblioteki prowadzi szereg kół zainteresowań, w tym Zespół Regionalny „Pałuki”. Ponadto przy Ochotniczej Straży Pożarnej działa Orkiestra Dęta. Na terenie gminy znajduje się 5 sal gimnastycznych przy placówkach oświatowych,

---

²⁶ <http://www.sadki.pl/Info-o-Gminie> (dostęp: 01.12.2015r.)

²⁷ <http://szubin.pl> (dostęp 01.12.2015r.)

5 boisk sportowych, w tym 3 wielofunkcyjne, kompleks sportowo - rehabilitacyjny w Kcyni oraz 2 stadiony. Ponadto na terenie Gminy Kcynia działa 5 klubów sportowych²⁸.

Gmina Mroczka posiada duże walory turystyczne wynikające z korzystnego usytuowania w mezoregionie Pojezierza Krajeńskiego. Obszar gminy przecinają dwie rzeczki Rokitka i Orla. Na terenie gminy jest 21 jezior, w tym rezerwat przyrody Jezioro Wieleckie chroniący rzadkie gatunki ptaków. Potwierdzeniem walorów przyrodniczych oraz wartości historycznych i kulturowych było włączenie północnej części gminy do Krajeńskiego Parku Krajobrazowego. Na rzecz kultury działa Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury i Rekreacji w Mroczy oraz Miejsko - Gminna Biblioteka Publiczna w Mroczy²⁹. W strukturze Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury i Rekreacji w Mroczy znajduje się budynek w Mroczy, filia Wiejskiego Domu Kultury w Witosławiu oraz ognisko przedszkolne, Ośrodek Przygotowań Olimpijskich, Ośrodek Hotelowo – Rekreacyjny ze stadionem miejskim oraz 12 świetlic wiejskich. Świetlice wiejskie jako centra kultury są miejscem organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz miejscem spotkań i zebrań starszych mieszkańców wsi³⁰.

Gmina Nakło nad Notecią leży na ziemi nadnoteckiej, zwanej Krajną. Zabytki architektury w Nakle stanowią domy z przełomu XVIII i XIX w. oraz spichlerze, gdzie w jednym z nich mieści się Muzeum Ziemi Krajeńskiej. Na terenie gminy pośród miejsc atrakcyjnych turystycznie wymienić można zespoły dworsko – parkowe oraz pałace. Na terenie gminy znajdują się rezerваты, które wchodzą w skład obszaru „Natura 2000” oraz liczne pomniki przyrody. W okolicach Nakła nad Notecią z uwagi na niezwykle walory krajobrazowe, przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe powstała ścieżka dydaktyczna na trasie Występ – Potulice – Chobielin Młyn. Położenie miasta nad traktem wodnym sprzyja rozwojowi turystyki i sportów wodnych. Dodatkowo w Nakle nad Notecią znajduje się Przystań Wodna Powiat Nakielski na rzece Noteć. Na terenie gminy wyróżnić można Muzeum Ziemi Krajeńskiej, w którym można m. in. obejrzeć zabytki związane z historią Nakła i kulturą ludową Krajny. Instytucja aktywnie uczestniczy w życiu kulturalnym i społecznym Nakła. Ponadto w Paterku funkcjonuje Muzeum Komunikacji. Pośród instytucji promujących kulturę na terenie Nakła wymienić należy Nakielski Ośrodek Kultury im. Zygmunta Kornaszewskiego, w skład którego wchodzi ośrodek w Nakle oraz Wiejskie Domy Kultury w Paterku, Potulicach i Ślesinie. Ponadto jednostka zajmuje się administrowaniem i pomocą merytoryczną przy funkcjonowaniu świetlic wiejskich na terenie gminy Nakło nad Notecią. Biblioteki publiczne miasta i gminy Nakło nad Notecią pracują w sieci, którą tworzy Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna wraz z wypożyczalnią książek w Nakle oraz filie biblioteczne (dziecięca, w szpitalu, ogólna, w Paterku, w Potulicach, w Ślesinie, w Trzeciewnicy). W 2014r. biblioteki

²⁸ <http://www.kcynia.pl/219-zabytki-i-objekty-w-gminie-kcynia.html> (dostęp 01.12.2015r.)

²⁹ "Aktualizacja programu ochrony środowiska i planu gospodarki odpadami dla miasta i gminy Mroczka na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015", http://bip.mroczka.pl/bip_download.php?id=4548. (dostęp: 01.12.2015r.)

³⁰ <http://www.mgokir.pl> (dostęp: 01.12.2015r.)

miasta i gminy Nakło zarejestrowały 4 280 czytelników, którzy odwiedzali je 50 899 razy. Natomiast w różnorodnych formach pracy upowszechnieniowej uczestniczyło 4 465³¹. W Nakle funkcjonuje lokalna stacja radiowa Radio Nakło, która porusza m. in. problemy lokalnej społeczności. Gmina Nakło nad Notecią jest bogata w obiekty sportowe tj. basen miejski, sale sportowe przy szkołach prowadzonych przez wskazany organ, w tym do tenisa ziemnego. W Nakle nad Notecią znajdują się dwa kompleksy boisk, które zostały wybudowane w ramach programu rządowo-samorządowego "Moje Boisko - Orlik 2012". W skład każdego z nich wchodzi boisko do gry w piłkę nożną ze sztuczną murawą, boisko wielofunkcyjne do gry w piłkę ręczną, siatkówkę, koszykówkę i tenisa ziemnego z tartanu oraz budynek zaplecza sanitarno-szatniowego. W Gminie Nakło nad Notecią działają kluby sportowe reprezentujące różne dyscypliny sportowe.

3.11 Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe definiuje art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, zgodnie z którym organizacjami pozarządowymi są niebędące jednostkami sektora finansów publicznych (w rozumieniu przepisów o finansach publicznych) i niedziałające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia (przy czym niektórych przepisów ustawy nie stosuje się do partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych oraz fundacji utworzonych przez partie polityczne)³². Na terenie powiatu nakielskiego działają 154 organizacje pozarządowe, które realizują szereg zadań publicznych m. in. z zakresu działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, pomocy społecznej, działalności charytatywnej, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, rozwoju świadomości narodowej i kulturowej oraz ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony i promocji zdrowia, ekologii, ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz turystyki i krajoznawstwa. W województwie kujawsko – pomorskim funkcjonuje 1191 organizacji pozarządowych z czego powiat nakielski uplasował się na 7 pozycji pod względem ilości organizacji pozarządowych (średnia liczba NGO na powiat w województwie kujawsko - pomorskim to 167). Z danych dotyczących rodzaju prowadzonej działalności wynika, że najliczniejszą grupę stanowią organizacje o charakterze sportowym (26%), następnie Ochotnicze Straże Pożarne (21%). Najmniejszą grupę stanowią organizacje parafialne (6%), ekologiczno-turystyczne (4%) i ekologiczne (2%). Rokrocznie powiat nakielski wraz z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego opracowuje program współpracy, w oparciu o wiedzę i praktykę samorządowców oraz organizacji pozarządowych, jako wspólny wyraz dążenia do realizacji zaspokajania potrzeb społeczności lokalnej. Koncepcją

³¹ www.bip.gmina-naklo.pl/?cid=359 (dostęp: 01.12.2015r.)

³² *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t. j. Dz. U. z 2016 poz.239)

programu jest poprawa jakości współpracy oraz sposobu realizacji zadań poprzez poszerzenie zakresu, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań oraz wypracowywanie, ustanawianie oraz przestrzeganie standardów. Dobre praktyki odnoszą się do prowadzenia współpracy w oparciu o zasady pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Ów program jest odzwierciedleniem miejsca jakie zajmują organizacje pozarządowe w modelu lokalnej demokracji. Współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi ma charakter finansowy (np. wspieranie realizacji zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji, udzielanie pożyczek) i pozafinansowy (np. organizowanie spotkań, konferencji, promowanie działalności poprzez obejmowanie patronatem Starosty Nakielskiego, organizowanie szkoleń, podpisywanie umów partnerskich)³³.

3.12 Charakterystyka systemu pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi³⁴.

Do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej należą:

- regionalne ośrodki polityki społecznej,
- powiatowe centra pomocy rodzinie (powiat), miejskie ośrodki pomocy społecznej/miejskie ośrodki pomocy rodzinie (miasta na prawach powiatu),
- ośrodki pomocy społecznej,
- domy pomocy społecznej,
- placówki specjalistycznego poradnictwa (w tym rodzinnego),
- ośrodki wsparcia,
- ośrodki interwencji kryzysowej.

Na terenie powiatu nakielskiego znajdują się następujące jednostki organizacyjne pomocy społecznej:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
- Dom Pomocy Społecznej dla Przewlekłe Somatycznie Chorych w Nakle nad Notecią,
- Placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego w Paulinie i Rozwarzynie,

³³ por. *Strategia rozwoju powiatu nakielskiego na lata 2014-2020+*, http://www.bip8.lo.pl/bip_download.php?id=9215 (dostęp: 01.12.2015r.)

³⁴ art. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

- Placówka opiekuńczo – wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Psychiczenie Chorych w Nakle nad Notecią,
- Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
- Dodatkowo (poza jednostkami organizacyjnymi) na terenie powiatu znajdują się :
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Pod Dębem” w Nakle nad Notecią,
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan” w Szubinie,
- Warsztat Terapii Zajęciowej „Nasz Dom” w Mroczy,
- 8 rodzin zastępczych zawodowych w tym 3 pełniące funkcje pogotowia rodzinnego,
- 2 rodzinne domy dziecka.

Na terenie gmin powiatu nakielskiego znajdują się następujące jednostki pomocy i integracji społecznej:

1. gmina Kcynia:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni,
- Klub Seniora „Aktywny Senior” działający przy Gminnym Centrum Kultury i Biblioteki im. Klary Prillowej w Kcyni,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Filia w Kcyni przy Gminnym Centrum Kultury i Biblioteki im. Klary Prillowej.

2. gmina Mrocza:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mroczy,
- Ośrodek Wsparcia dla Osób Bezdomnych w Mroczy,
- Punkt Wydawania Posiłków w Mroczy,
- Spółdzielnia Socjalna „Wspólnota” w Mroczy.

3. gmina Nakło nad Notecią:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią,
- Ognisko wychowawcze w Nakle nad Notecią,
- Stołówka przy Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią,
- Spółdzielnia Socjalna „Noteć” w Nakle nad Notecią,
- Spółdzielnia Socjalna „Izabela” w Izabeli,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Nakielskim Ośrodku Kultury w Nakle nad Notecią.

4. gmina Sadki:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sadkach,
- świetlica w Radziczu,
- świetlica w Kraczkach.

5. gmina Szubin:

- Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Szubinie,
- świetlica środowiskowa w Rynarzewie,
- świetlica środowiskowa w Chomętowie,
- świetlica środowiskowa w Królikowie,
- przytulisko „Kraina Uśmiechu” w Szubinie,
- schronisko prowadzone przez Kujawsko-Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Blźniemu "Judym" w Kołaczku,
- jadłodajnia im. św. Faustyny w Szubinie,
- Klub Seniora przy Szubińskim Domu Kultury w Szubinie,
- Klub Seniora w Zamościu,
- Uniwersytet Trzeciego Wieku Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Filia w Szubinie.

Wybrane jednostki wchodzące w skład zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia o zasięgu powiatowym zostały zaprezentowane poniżej na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej” zestawianej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Tabela 15. Informacje dotyczące Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Kadra placówki liczba osób zatrudnionych (stan na 31 grudnia danego roku)	
			ogółem	w tym pracownicy socjalni
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią	2012	1	26	6
	2013	1	29	6
	2014	1	29	5
	2015	1	29	5
Formy pomocy i świadczeń w 2015 roku				
Rodzinna piecza zastępcza (ogółem)				
Liczba rodzin			79	
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach			130	
Kwota świadczeń w złotych			1 453 615	
Usamodzielnienia				
(pełnoletnie osoby opuszczające rodzinne formy pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo – wychowawcze, dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy)				
pomoc na kontynuowanie nauki	Liczba osób		58	
	Kwota świadczeń w złotych		183 303	
pomoc pieniężna na usamodzielnienie	Liczba osób		12	
	Kwota świadczeń w złotych		62 739	
pomoc pieniężna na zagospodarowanie	Liczba osób		15	
	Kwota świadczeń w złotych		34 526	

Pomoc na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się	
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	40
Wartość dofinansowania w złotych	131 294
Turnusy rehabilitacyjne	
Liczba osób, które uzyskały pomoc	155
Wartość dofinansowania w złotych	194 788
Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny	
Liczba osób, które uzyskały pomoc	365
Wartość dofinansowania w złotych	476 977
Program „AKTYWNY SAMORZĄD”	
Liczba świadczeń	48
Wartość dofinansowania w złotych	120 025
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki	
Liczba dofinansowanych imprez	12
Liczba niepełnosprawnych uczestników	212
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	23 291

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Tabela 16. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – dom pomoc społecznej.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba miejsc w placówce	Liczba osób korzystających	Liczba osób umieszczonych	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówki
Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią	2012	1	74	89	12	64	2 733 918
	2013	1	74	81	8	62	2 786 285
	2014	1	74	83	14	61	2 771 852
	2015	1	74	89	17	63	3 093 741

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Domu Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią.

Tabela 17. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – ośrodki wsparcia.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba miejsc w placówce	Liczba osób korzystających	Liczba osób umieszczonych	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówki
Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią	2012	1	22	27	22	6	315 602
	2013	1	22	24	22	6	361 102
	2014	1	22	24	22	6	351 189
	2015	1	22	27	22	7	363 292

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Środowiskowego Domu Samopomocy w Nakle nad Notecią.

Tabela 18. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – jednostki specjalistycznego poradnictwa.

Nazwa placówki	rok	Liczba punktów	Liczba osób korzystających	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówki
Punkt interwencji Kryzysowej przy PCPR w Nakle nad Notecią	2012	1	1 203	2	29 406
	2013	1	986	3	44 294
	2014	1	623	3	73 346
	2015	1	1 775	3	83 929

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Tabela 19. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba miejsc w placówce	Liczba osób korzystających	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek
Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze typu rodzinnego (Paulina, Rozwarzyn)	2012	2	16	17	5	441 823
	2013	2	16	16	5	440 504
	2014	2	16	16	5	445 989
	2015	2	16	14	5	434 114

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Tabela 20. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba miejsc w placówce	Liczba osób korzystających	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza typu socjalizacyjnego w Szubinie	2012	0	x	x	x	x
	2013	1	14	14	6	276 420
	2014	1	14	16	6	386 528
	2015	1	16	14	7	403 427

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Tabela 21. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – warsztaty terapii zajęciowej.

Nazwa placówki	rok	Liczba placówek	Liczba uczestników zajęć	Kadra placówki (liczba osób zatrudnionych na 31 grudnia danego roku)	Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w zł)
Warsztaty Terapii Zajęciowej (Mrocza, Nakło nad Notecią, Szubin)	2012	3	85	30	1 403 400
	2013	3	85	32	1 406 900
	2014	3	85	31	1 406 570
	2015	3	85	31	1 397 400

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Warsztatów Terapii Zajęciowej w Mroczy, Nakle nad Notecią i Szubinie.

3.13 Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne w ujęciu szerokim oznacza ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych³⁵. Celem podsystemu bezpieczeństwa i porządku publicznego jest zapobieganie i ściganie sprawców zamachów na życie, zdrowie i mienie polskich obywateli i innych osób przebywających na terytorium RP oraz na interesy państwa. Jest on tworzony przez organy władzy publicznej, służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Potencjał ochronny tworzą: wymiar sprawiedliwości; służby specjalne; służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego; służby ratownictwa i ochrony ludności; elementy zarządzania kryzysowego; służby graniczne oraz inne instytucje, których pośrednim lub bezpośrednim zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa publicznego³⁶.

³⁵ Encyklopedia PWN, <http://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/bezpiecze%C5%84stwo-publiczne.html> (dostęp: 23.11.2015r.)

³⁶ *Bezpieczeństwo publiczne i ochrona*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/bezpieczenstwo-publiczn/5977,Potencjal-ochronny.html> (dostęp: 24.11.2015r.)

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu nakielskiego realizowane są przez organy, służby, straże i inspekcje powiatowe, regionalne lub rejonowe tj.:

1. Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią,
2. Sąd Rejonowy w Szubinie,
3. Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią,
4. Prokuratura Rejonowa w Szubinie,
5. Komenda Powiatowa Policji w Nakle nad Notecią z jednostkami podległymi:
  - a. Komisariat Policji w Kcyni,
  - b. Komisariat Policji w Mroczy,
  - c. Komisariat Policji w Szubinie,
6. Zakład Karny w Potulicach,
7. Państwowa Straż Pożarna w Nakle nad Notecią przy wsparciu jednostek ratowniczo – gaśniczych Ochotniczej Straży Pożarnej,
8. Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w Nakle nad Notecią,
9. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Nakle nad Notecią,
10. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Nakle nad Notecią,
11. Powiatowy Rzecznik Konsumentów w Nakle nad Notecią,
12. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Nakle nad Notecią,
13. Straż Miejska w Nakle nad Notecią,
14. Straż Miejska w Mroczy,
15. Straż Gminna w Sadkach.

Wybrane zagadnienia dotyczące przestępczości i jej wykrywalności oraz akcji służących poprawie bezpieczeństwa zostały przedstawione poniżej.

Tabela 22. Przestępstwa stwierdzone przez policję i prokuraturę w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014

rok	ogółem	w tym przestępstwa			z liczby ogółem przestępstwa		
		o charakterze kryminalnym	o charakterze gospodarczym	drogowe	przeciwko życiu i zdrowiu	przeciwko mieniu	
						razem	w tym kradzież samochodu
2011	3603	1820	1195	392	61	826	23
2012	2995	1894	396	384	44	1207	33
2013	2237	1431	367	381	33	984	32
2014	1955	1148	518	214	30	935	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Tabela 23. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policję i prokuraturę na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014

rok	ogółem	w tym przestępstw		
		o charakterze kryminalnym	o charakterze gospodarczym	drogowych
		w %		
2011	83,6	70,6	98,2	99,5
2012	79,4	70,7	94,2	99,2
2013	73,6	61,9	90,2	99,7
2014	72,9	57,9	93,1	99,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013 i 2014.

Tabela 24. Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014

rok	pożary	miejscowe zagrożenie	wyjazdy do fałszywych alarmów	ratownicy biorący udział w akcjach ratowniczych		wypadki z ludźmi	
				pożary	miejscowe zagrożenia	ofiary śmiertelne	ranni i poparzeni
2011	328	1024	61	2867	5513	16	195
2012	406	900	57	4021	5128	9	184
2013	268	815	31	2622	4620	11	168
2014	347	808	38	3256	4819	9	253

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

3.14 Infrastruktura, transport i komunikacja

Pojęciem infrastruktury określa się urządzenia i instytucje niezbędne do zapewnienia należytego funkcjonowania gospodarki narodowej i życia społeczeństwa³⁷. Wyróżniamy:

- infrastrukturę społeczną,
- infrastrukturę techniczną,
- infrastrukturę transportową.

Infrastruktura społeczna rozumiana jest jako całokształt cywilizacyjnych urządzeń i instytucji z ich wszelakimi czynnikami i warunkami niezbędnymi dla funkcjonowania życia społecznego i przeobrażania społeczeństwa. Służy ona urzeczywistnianiu kulturowych wartości, których uwspółcześnianie związane jest z zaspokajaniem psychicznych, społecznych, gospodarczych i kulturalnych potrzeb ludzi dzięki zużywaniu zasobów społecznych wytwarzanych i nabywanych w postaci towarów i usług³⁸. W skład infrastruktury społecznej wchodzi obiekty i urządzenia zaspokajające potrzeby ludności w zakresie oświaty, wychowania, pomocy społecznej, ochrony

³⁷ Z. Borcz, *Infrastruktura terenów wiejskich*, Wrocław 2000, s. 15

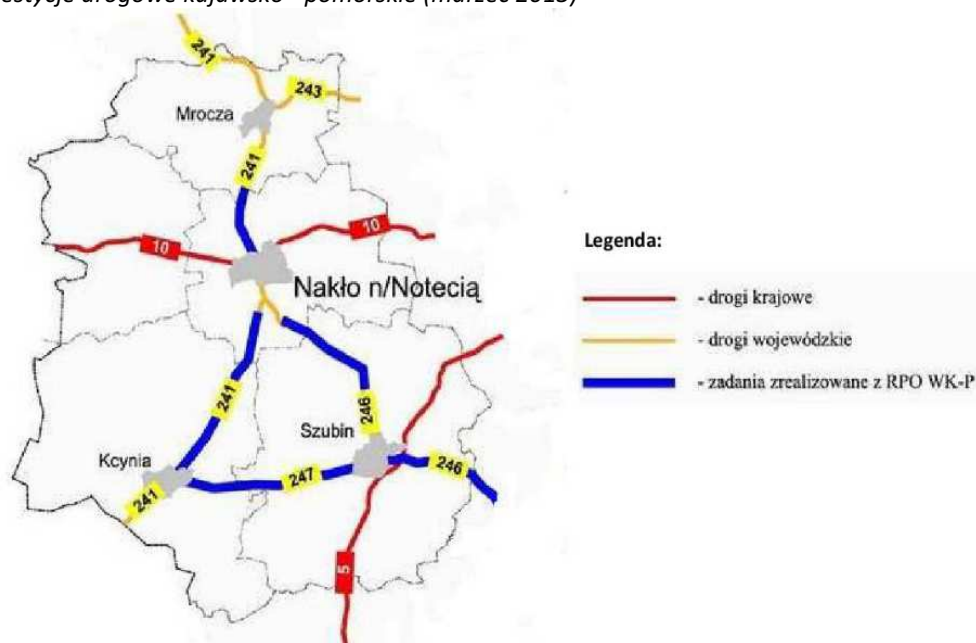
³⁸ W. Mirowski, *Studia nad infrastrukturą wsi polskiej. Wyposażenie obszarów w infrastrukturę społeczną*. T. III., Warszawa 1996, s. 56

zdrowia, kultury i sztuki³⁹, stąd poszczególne jej elementy z uwagi na rozległy zakres zostały opisane przy analizie poszczególnych podrozdziałów.

Infrastrukturę techniczną tworzą wszelkiego rodzaju systemy transportowe, energetyczne, łączności i wodno-sanitarne, w których skład wchodzi: drogi, przystanki autobusowe, koleje, stacje, porty rzeczne i morskie, sieć gazowa, energetyczna, melioracyjna, obiekty telekomunikacji i poczty⁴⁰.

Na możliwości rozwojowe danego obszaru ma wpływ m.in. dostępność i stan sieci komunikacyjnych. Województwo kujawsko - pomorskie posiada dobre, strategiczne położenie w sąsiedztwie województw mazowieckiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, pomorskiego i łódzkiego, gdzie krzyżują się najważniejsze szlaki transportowe. Powiat nakielski ma korzystne położenie w sieci komunikacyjnej województwa i kraju. Sieć komunikacyjną powiatu nakielskiego tworzą drogi krajowe (nr 5 i 10), wojewódzkie (nr 241, 243, 246, 247), powiatowe oraz gminne. Ponadto przez powiat nakielski przebiega trasa europejska E261 (Świecie - Bydgoszcz - Poznań – Wrocław).

Rys. 1 Inwestycje drogowe kujawsko - pomorskie (marzec 2013)

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko – Pomorskiego (www.kujawsko-pomorskie.pl), 09.11.2015r.

Połączenie autostrady A-1 z terenem powiatu stanowi lokalnie największy projekt rozwojowy. W tym celu została przebudowana droga wojewódzka nr 241 na odcinku Sępólno – Kcynia oraz remont drogi wojewódzkiej nr 247 na odcinku Kcynia – Szubin i połączenie jej z drogą ekspresową S-5.

Na terenie powiatu nakielskiego jest ponad 400 kilometrów dróg powiatowych, w tym 335 kilometrów dróg bitumicznych i 69,5 kilometrów dróg gruntowych.

³⁹ G. Rutkowska, *Analiza porównawcza infrastruktury technicznej i społecznej*, Przegląd Naukowy Inżynieria i Kształtowanie Środowiska, 2007, wydanie 2, s. 65

⁴⁰ Z. Borcz, *Infrastruktura terenów wiejskich*, Wrocław 2000, s. 17

Tabela 25. Drogi powiatowe w kilometrach i liczba obiektów mostowych w powiecie nakielskim.

Lp	gmina	drogi powiatowe		ilość obiektów mostowych
		(długość w km)	w tym odcinki gruntowe	
1	Kcynia	113,162	23,273	3
2	Mrocza	67,629	14,971	4
3	Nakło nad Notecią	61,730	2,847	5
4	Sadki	65,971	15,831	7
5	Szubin	93,131	12,534	2
Razem		401,623	69,456	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Powiatowych w Nakle nad Notecią (<http://www.bip8.lo.pl/?cid=84>, dostęp: 09.11.2015r.)

Transport osobowy na obszarze powiatu obsługiwany jest głównie przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej oraz prywatne firmy przewozowe. Ponadto na terenie powiatu wyróżnić można szlaki rowerowe: nakielsko – kcyński (56 km), nakielsko – mrotecki (65 km) oraz szubiński (41 km). Przez gminę Mrocza przebiega międzynarodowa ścieżka rowerowa z Francji do Rosji – Euroroute R1.

Dopełnieniem sieci drogowej powiatu są zelektryfikowane linie kolejowe krajowe Szczecin - Piła - Bydgoszcz oraz regionalne, które w ostatnich latach utraciły na znaczeniu i stopniowo ruch pasażerski jest na nich zawieszany.

Gmina Nakło nad Notecią leży na ziemi nadnoteckiej, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, przy połączeniu Kanału Bydgoskiego z Notecią, jest to część międzynarodowej drogi wodnej E-70 łączącej Antwerpię z Kaliningradem.

Dostępność komunikacyjną powiatu nakielskiego podnosi także bliskość krajowego portu lotniczego w Bydgoszczy, oddalonego od centrum powiatu o około 30 km oraz lotniska międzynarodowego Poznań – Ławica, leżącego w odległości około 120 km od Nakła.

Lokale użytkowe na terenie powiatu nakielskiego wyposażone są głównie w media tj. przyłącze wodno-kanalizacyjne, gazowe oraz energie elektryczną. Ponadto zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach na gminy nałożono obowiązek opracowania nowego systemu gospodarki odpadami.⁴¹ Dane dotyczące wskazanych przyłączy wskazano poniżej w ujęciu tabelarycznym.

⁴¹ Ustawa z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t. j. Dz.U. 2013 poz. 1399 ze zm.)

Tabela 26. Wodociągi i kanalizacja

rok	wyszczególnienie	sieć rozdzielcza (km)		przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt		zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych		ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną w dam ³
		wodociągowa	kanalizacyjna (łączenie z kolektorami)	wodociągowe	kanalizacyjne	w dam ³	na 1 mieszkańca w m ³	
2011	POWIAT NAKIELSKI	826	217,2	12136	4004	2682,2	30,9	1586
	gm. Kcynia	192,8	36,9	1982	471	525,4	38,3	121
	gm. Mrocza	103,4	73,8	1338	783	297,5	31,9	218
	gm. Nakło nad Notecią	172,7	68,8	3616	1402	963,7	29,5	940
	gm. Szubin	266,7	29,4	4025	1005	685,6	28,6	262
	gm. Sadki	90,4	8,3	1175	343	210,0	28,8	45
2012	POWIAT NAKIELSKI	839,3	224,5	12328	4138	2737,9	31,5	1609
	gm. Kcynia	195,6	36,9	2014	480	562,4	41,1	145
	gm. Mrocza	106,7	76,7	1361	805	290,1	31,0	180
	gm. Nakło nad Notecią	174,9	71,4	3660	1441	968,9	29,7	972
	gm. Szubin	266,9	30,5	4116	1064	706,2	29,3	274
	gm. Sadki	95,2	9,0	1177	348	210,3	28,8	38
2013	POWIAT NAKIELSKI	827,5	228,7	12419	4460	2594,0	29,9	1572
	gm. Kcynia	179,2	36,9	1955	558	513,6	37,7	134
	gm. Mrocza	106,7	76,7	1383	901	296,5	31,9	189
	gm. Nakło nad Notecią	178,4	73,4	3718	1543	911,4	28,0	928
	gm. Szubin	267,5	31,6	4175	1099	671,3	28,0	281
	gm. Sadki	95,7	10,1	1188	359	201,2	27,5	40
2014	POWIAT NAKIELSKI	858,7	239,4	12863	4728	2650,4	30,5	1658,3
	gm. Kcynia	203,2	39,7	2231	626	517,5	38,2	136
	gm. Mrocza	108,8	76,9	1409	913	310,5	33,4	166,6
	gm. Nakło nad Notecią	179,8	80,2	3790	1680	914,7	28,2	1004
	gm. Szubin	271,2	31,7	4234	1129	703,4	28,9	290,2
	gm. Sadki	95,7	10,9	1199	380	204,3	27,9	61,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Tabela 27. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych

wyszczególnienie	rok	sieć gazowa w km	połączenia prowadzące do budynków w szt.	odbiorcy gazu z sieci	zużycie gazu z sieci	
					w tys. m ³	na 1 mieszkańca w m ³
POWIAT NAKIELSKI	2011	151,1	2445	7292	3300,0	38,0
	2012	154,0	2480	7264	3754,3	43,1
	2013	157,0	2520	7000	4088,3	47,1
	2014	177,2	2563	7110	3536,1	40,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Tabela 28. Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych

wyszczególnienie	rok	odbiorcy energii elektrycznej	zużycie energii elektrycznej		
			w GW h	na 1 mieszkańca	na 1 odbiorcę
				w kWh	
POWIAT NAKIELSKI	2011	25717	58,4	671,5	2269,2
	2012	25798	58,3	670,4	2261,0
	2013	25683	57,8	666,5	2251,2
	2014	25564	57,6	662,1	2551,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Tabela 29. Odpady komunalne zmieszane, nieczystości ciekłe i składowiska

wyszczególnienie	rok	zebrane odpady komunalne zmieszane			nieczystości ciekłe wywiezione		Czynne składowiska kontrolowane (stan na ostatni dzień roku)	
		ogółem	w tym z gospodarstw domowych		ogółem	w tym z gospodarstw domowych	liczba	powierzchnia w ha
		w tys. t	na 1 mieszkańca w kg		w dm ³			
POWIAT NAKIELSKI	2012	16,3	12,8	147,0	128,5	112,1	3	5,4
	2013	17,6	14,1	162,3	128,3	109,3	1	3,0
	2014	19,6	16,3	187,7	110,8	95,7	1	3,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2013, 2014 i 2015..

Usługi telekomunikacyjne zapewniają dostęp do informacji, która stanowi podstawę rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Według danych zawartych w raporcie „Stan i ocena dostępności, jakości świadczenia i przystępności cenowej usług wchodzących w skład usługi powszechnej” dostęp do usług telefonicznych jest zapewniany użytkownikom końcowym zarówno przez operatorów infrastrukturalnych, jak i przedsiębiorców nie posiadających własnej infrastruktury, którzy świadczą swoje usługi przede wszystkim na bazie hurtowego dostępu do sieci operatora o znaczącej pozycji rynkowej, tj. obecnie TP⁴². W ostatnich latach można zaobserwować dynamiczny rozwój usług telekomunikacji komórkowej, który stymuluje rozbudowę infrastruktury tego segmentu m. in. w postaci sieci stacji bazowych pokrywających cały kraj. Ponadto zainteresowanie usługami telekomunikacyjnymi świadczonymi w stacjonarnej sieci telefonicznej jest nadal duże zwłaszcza w zakresie dostępu do internetu. Na terenie powiatu występują centrale telefonii stacjonarnej, stacje bazowe telefonii komórkowych oraz przebiegają linie światłowodowe.

3.15 Ochrona środowiska

Środowisko naturalne rozumiane jako ogół elementów przyrodniczych (łącznie z organizmami żywymi) znajdujących się w stanie naturalnym lub przekształconych antropogenicznie obejmuje wody

⁴² Stan i ocena dostępności, jakości świadczenia i przystępności cenowej usług wchodzących w skład usługi powszechnej https://en.uk.gov.pl/files/?id_plik=16253 (dostęp: 16.11.2015r.)

podziemne i powierzchniowe, powietrze, grunty, gleby, kopaliny i skały⁴³. Środowisko przyrodnicze znajduje się w ciągłej interakcji z człowiekiem. Wzrost liczby ludności, osadnictwa, urbanizacji oraz rozwoju działalności gospodarczej powodujących wzrost zanieczyszczeń w stopniu przekraczającym możliwości samokompensacji ich przez przyrodę skutkuje degradacją środowiska.

Powiat Nakielski leży w Pradolinie Toruńsko – Eberswaldzkiej na terenie dwóch malowniczych krain historycznych Krajny oraz Pałuk. O atrakcyjności regionu decydują jego zasoby i walory przyrodnicze oraz krajobrazowe. Dolina Noteci to obszar o powierzchni 50532 ha.

Tabela 30. Ochrona przyrody i krajobrazu w powiecie nakielskim w latach 2011 - 2014

rok	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona					pomniki przyrody
	ogółem		w tym			
	w ha	w % powierzchni ogólnej	rezerwaty przyrody	parki krajobrazowe	obszary chronionego krajobrazu	
			w ha			
2011	8390,7	7,5	362,8	4736,1	3050,4	265
2012	8390,7	7,5	362,8	4736,1	3050,4	267
2013	8396,0	7,5	368,1	4736,1	3050,4	274
2014	8396,0	7,5	368,1	4736,1	3050,4	274

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Grunty pod wodami na terenie powiatu nakielskiego zajmują powierzchnię 1 150 ha, co stanowi 1,03% ogólnej ewidencyjnej powierzchni 112 008 ha gruntów. Prawie cały powiat nakielski leży na obszarze dorzecza Odry, a mały fragment powierzchni gminy Mrocza leży w dorzeczu Wisły. Pośród wód powierzchniowych, które w większości stanowią własność Skarbu Państwa, wyróżnić można rzeki oraz 17 jezior w tym 9 w gminie Mrocza i 8 w gminie Szubin.

Systemy melioracyjne znajdujące się na terenie powiatu mają na celu regulację stosunków wodnych na użytkach rolnych. Powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 30 335,67 ha (w tym zdrenowane użytki rolne – 17 481,44 ha).

Wypełniając dyrektywy Unii Europejskiej w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej gminy powiatu nakielskiego realizują Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Sukcesywne rozbudowywanie kanalizacji sanitarnej prowadzi do poprawienia stanu czystości wód na terenie powiatu.

⁴³ Leksykon ekologii i ochrony środowiska, www.ekologia.pl (dostęp: 23.11.2015r.)

Tabela 31. Ścieki przemysłowe i komunalne oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków

rok	Oczyszczane					nieoczyszczone w dam ³	ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem
	ogółem	razem	mechanicznie	chemicznie i biologicznie	z podwyższonym usuwaniem biogenów		
	w dam ³		w % ścieków oczyszczanych				
2011	1586	1586	x	86,3	13,7	-	55,2
2012	1609	1609	x	88,8	11,2	-	56,5
2013	1572	1572	x	37,6	62,4	-	57,6
2014	1682	1682	x	40,2	59,8	-	58,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Tabela 32. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu nakielskiego

rok	Przemysłowe						Komunalne					
	ogółem		w tym				ogółem		w tym			
			biologiczne		z podwyższonym usuwaniem biogenów				biologiczne		z podwyższonym usuwaniem biogenów	
	liczba	przepustowość w m3/d	liczba	przepustowość w m3/d	liczba	przepustowość w m3/d	liczba	przepustowość w m3/d	liczba	przepustowość w m3/d	liczba	przepustowość w m3/d
2011	-	x	-	x	-	x	5	10958	4	9722	1	1236
2012	-	x	-	x	-	x	5	10958	4	9722	1	1236
2013	-	x	-	x	-	x	5	10958	3	3177	2	7781
2014	-	x	-	x	-	x	5	10958	3	3177	2	7781

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Stan powietrza atmosferycznego jest uwarunkowany przez emisje zanieczyszczeń do atmosfery. Jego skład chemiczny może ujemnie wpłynąć na zdrowie człowieka, roślin i zwierząt, a także na inne elementy środowiska. Źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są przede wszystkim elektrociepłownie, kotłownie przydomowe, środki transportu i zakłady przemysłowe. Zatem największy wpływ zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi i zwierząt obserwuje się w rejonach przemysłowych i zurbanizowanych. Zanieczyszczenia powietrza są najbardziej niebezpieczne ze wszystkich zanieczyszczeń, gdyż są mobilne i mogą skazić na dużych obszarach praktycznie wszystkie komponenty środowiska. Ogólnie zanieczyszczenia powietrza dzieli się na pyłowe i gazowe.

Tabela 33. Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu nakielskiego

rok	Emisja zanieczyszczeń w t				zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych	
	pyłowych		gazowych (bez dwutlenku węgla)		pyłowe	gazowe (bez dwutlenku węgla)
	ogółem	w tym ze spalania paliw	ogółem	w tym dwutlenek siarki		
2011	75	71	542	206	95,7	x
2012	94	90	558	204	95,0	x
2013	102	98	613	230	94,0	-
2014	55	51	495	172	94,1	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, roczniki statystyczne pt. „Województwo Kujawsko-Pomorskie – Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2012, 2013, 2014 i 2015.

Według klasyfikacji sporządzonej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia za rok 2014 większość wyznaczników w strefie kujawsko - pomorskiej (do której zalicza się powiat nakielski) zostało zaliczonych do klasy A (stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych). Stężenie pyłu PM10 i benzo(a)pirenu zostało zaklasyfikowane do grupy C (stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony poziomy dopuszczalne, albo przekraczają poziomy docelowe). Ponadto stężenie ozonu na terenie strefy mieści się w klasie D2 tj. przekracza poziom celu długoterminowego.

Tabela 34. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia.

strefa	Klasa strefy dla:	2014
strefa kujawsko – pomorska (nazwa stacji na terenie powiatu nakielskiego: KpNakloPiotraSkargi)	dwutlenku azotu (NO ₂)	A
	dwutlenku siarki (SO ₂)	A
	tlenku węgla (CO)	A
	benzenu (C ₆ H ₆)	A
	pyłu PM ₁₀	C
	pyłu PM _{2.5}	A
	benzo(a)pirenu (BaP)	C
	arsenu (As)	A
	kadm (Cd)	A
	niklu (Ni)	A
	ołowiu (Pb)	A
	ozonu (O ₃)	A/D2

Źródło: opracowanie własne za podstawie danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy, „Roczna ocena jakości powietrza za 2014 rok” (<http://www.wios.bydgoszcz.pl/images/stories/pdf/roczna2014.pdf>, dostęp: 24.11.2015r.)

Badaniem stanu środowiska oraz kontrolą przestrzegania przepisów o ochronie środowiska na terenie województwa kujawsko – pomorskiego zajmuje się Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska w Bydgoszczy. Na terenie powiatu nakielskiego prace w przedmiotowym zakresie realizuje Wydział Środowiska w Starostwie Powiatowym w Nakle nad Notecią.

4. Diagnoza sytuacji społecznej wraz z wnioskami końcowymi

Opracowywanie strategii rozwiązywania problemów społecznych opiera się na założeniu i koncepcji poprawy sytuacji w powiecie w oparciu o dokumenty oraz opinie ekspertów i mieszkańców powiatu nakielskiego. Dlatego też do pracy nad dokumentem zaangażowana została społeczność lokalna poprzez przeprowadzenie konsultacji społecznych. Materiałem wyjściowym nad opracowywaniem „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Nakielskiego na lata 2016-2020” były dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, analiza

sprawozdawczości Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, oceny zasobów pomocy społecznej gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin, dane Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią oraz jednostek działających na terenie powiatu nakielskiego.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadającym godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom trudnym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem⁴⁴.

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa,
- 2) sieroctwa,
- 3) bezdomności,
- 4) bezrobocia,
- 5) niepełnosprawności,
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- 7) przemocy w rodzinie,
- 8) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- 9) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- 10) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- 11) trudności w integracji cudzoziemców,
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- 13) alkoholizmu lub narkomanii,
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej⁴⁵.

---

⁴⁴ art. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593 ze zm.)

⁴⁵ art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593 ze zm.)

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2016 – 2020

Tabela 35. Powody udzielania pomocy i wsparcia według gmin w powiecie nakielskim w latach 2012 – 2014.

WYSZCZEGÓLNIENIE		GM. KCYNIA			GM. MROCZA			GM. NAKŁO NAD NOTECIĄ			GM. SADKI			GM. SZUBIN		
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
UBÓSTWO	Liczba rodzin	789	829	775	124	189	185	653	772	731	235	243	208	923	995	912
	Liczba osób w rodzinach	1950	2034	1995	458	618	553	1824	2069	1956	804	802	721	2737	2932	2700
BEZROBOCIE	Liczba rodzin	759	803	716	343	415	386	709	811	742	158	168	141	687	722	714
	Liczba osób w rodzinach	1874	1991	1883	1163	1335	1225	2150	2345	2144	550	578	486	2144	2250	2209
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	Liczba rodzin	248	271	248	109	121	117	380	382	416	74	75	79	303	306	311
	Liczba osób w rodzinach	612	667	662	333	355	306	909	936	958	197	204	223	804	806	828
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	Liczba rodzin	183	193	172	60	70	67	321	373	406	50	53	60	247	272	335
	Liczba osób w rodzinach	481	468	410	159	181	157	729	863	897	108	111	127	618	667	880
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH	Liczba rodzin	156	148	126	104	106	84	231	235	252	46	50	44	185	195	229
	Liczba osób w rodzinach	590	535	462	459	434	355	877	862	867	201	208	182	692	738	831
ALKOHOLIZM	Liczba rodzin	70	69	63	35	40	30	53	72	74	27	27	28	25	37	36
	Liczba osób w rodzinach	119	118	96	76	81	64	103	146	136	67	78	72	51	84	84
NARKOMANIA	Liczba rodzin	0	0	0	1	1	1	3	4	5	0	0	0	1	1	0
	Liczba osób w rodzinach	0	0	0	1	1	1	3	10	5	0	0	0	3	4	0
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	Liczba rodzin	129	117	97	72	79	93	115	140	131	98	97	78	207	224	233
w tym wielodzietność	Liczba rodzin	112	101	86	54	55	57	36	54	62	58	55	49	111	117	119
BEZDOMNOŚĆ	Liczba rodzin	9	7	8	13	15	13	55	61	50	3	2	7	37	30	32
	Liczba osób w rodzinach	9	8	8	21	18	14	62	67	55	3	2	7	45	40	39
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	Liczba rodzin	15	10	13	11	9	10	22	12	26	7	6	2	12	28	23
	Liczba osób w rodzinach	21	13	23	24	20	12	42	23	41	12	6	3	20	45	41
ZDARZENIA LOSOWE	Liczba rodzin	1	4	3	9	8	7	9	9	2	1	2	0	10	6	6
	Liczba osób w rodzinach	4	10	8	29	21	19	25	26	6	6	6	0	27	9	14
KŁĘSKI ŻYWIOŁOWE I EKOLOGICZNE	Liczba osób	0	0	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	0	0
SIEROCTWO	Liczba rodzin	1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	3	3
	Liczba osób w rodzinach	2	3	3	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	8	8
PRZEMOC W RODZINIE	Liczba rodzin	33	2	0	3	2	1	9	20	26	8	8	23	2	9	7
	Liczba osób w rodzinach	136	10	0	12	7	4	30	75	101	26	22	83	7	40	25
OCHRONA OFIAR HANDLU LUDŹMI	Liczba rodzin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Wykres 1. Powody udzielania pomocy w gminach powiatu nakielskiego w 2014 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

4.1 Ubóstwo

Ubóstwo jest zjawiskiem występującym powszechnie we wszystkich społeczeństwach i najczęściej wiązane jest z faktem niezaspokojenia pewnych podstawowych potrzeb na pożądanym poziomie. Szczególnie dotkliwym jest fakt, iż ubóstwo nie jest tworem jednolitym, towarzyszą mu często inne problemy, takie jak bezrobocie, bezradność, niepełnosprawność czy wielodzietność. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu przeprowadził analizę danych zastanych, w celu konstrukcji indeksu zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko-pomorskim. Zebrane dane zostały skompilowane w 2012 roku w opracowaniu „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko - pomorskim”. Z uwagi na fakt, iż złożoność zjawiska ubóstwa generowana jest przez liczne zmienne to sytuacja zagrożenia ubóstwem została zdefiniowana w oparciu o szereg wskaźników w skali od 10 (najniższa możliwa wartość) do 100 (najwyższa możliwa wartość).

Wartość indeksu zagrożenia ubóstwem szacowana na poziomie województwa kujawsko - pomorskiego, wygenerowana jako średnia arytmetyczna z wartości indeksu, jakie przyjmują poszczególne gminy wynosi 54,7.

Tabela 36. Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko – pomorskim.

powiat/miasto na prawach powiatu	wartość wskaźnika
miasto Toruń	25
powiat bydgoski	29
powiat toruński	32
powiat inowrocławski	36
miasto Bydgoszcz	38

powiat świecki	40
miasto Włocławek	42
powiat mogileński	42
powiat nakielski	42
powiat chełmiński	43
powiat żniński	43
powiat aleksandrowski	45
powiat wąbrzeski	45
powiat grudziądzki	46
powiat brodnicki	47
powiat tucholski	47
miasto Grudziądz	48
powiat golubsko - dobrzyński	48
powiat rypiński	48
powiat włocławski	48
powiat sępoleński	50
powiat radziejowski	52
powiat lipnowski	53

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu „Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko - pomorskim” (<http://www.ropstorun.home.pl/ois/pliki/indeks-zagrozenia-ubostwem.pdf>, dostęp: 24.11.2015r.)

W powiecie nakielskim wartość indeksu zagrożenia ubóstwem wynosi 42. Wartości poszczególnych wskaźników budujących indeks przedstawiają się następująco:

- udział rodzin wielodzietnych w liczbie rodzin ogółem wynosi 21%, dając tym samym wartość wskaźnika równą 5;
- udział liczby osób niepełnosprawnych w liczbie ludności ogółem wynosi 13,2%, dając tym samym wartość wskaźnika równą 3;
- poziom wykształcenia mieszkańców – osoby z wykształceniem wyższym i średnim stanowią razem 29% ogółu, z zasadniczym zawodowym 33% ogółu, natomiast z podstawowym ukończonym oraz bez wykształcenia razem stanowią 38% ogółu, co daje wartość wskaźnika równą 6;
- udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności powiatu wynosi 13,7%, co daje wartość wskaźnika równą 3;
- dochody własne budżetu powiatu wynoszą w przeliczeniu na osobę 914 złotych, co daje wartość wskaźnika równą 9;
- udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach budżetu powiatu ogółem wynosi 0,6%, co daje wartość wskaźnika równą 1;

- wskaźnik obciążenia demograficznego przyjmuje wartość równą 3 – na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 54,4 osób w wieku nieprodukcyjnym;
- udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 11,7%, co przekłada się na wartość wskaźnika równą 5;
- na jedną organizację pozarządową przypada 3888 mieszkańców, co daje wartość wskaźnika równą 3;
- na podmiot gospodarczy o klasie wielkości 0–9 przypada 15 mieszkańców powiatu, na podmiot klasy wielkości 10–49 przypada 307 mieszkańców, na podmiot o klasie wielkości 50 - 249 przypada 1832 mieszkańców, na podmiot o klasie wielkości 250 - 999 przypada 12298 mieszkańców, natomiast brak jest podmiotów o klasie wielkości 1000 i więcej. Suma wartości cząstkowych dla każdej klasy wielkości podmiotów gospodarczych daje łączną wartość wskaźnika 4;
- na powiat nakielski składa się 5 gmin, w tym 4 miejsko-wiejskie oraz 1 wiejska: Kcynia – gmina miejsko - wiejska, Mrocza – gmina miejsko-wiejska, Nakło nad Notecią – gmina miejsko-wiejska, Sadki, Szubin – gmina miejsko-wiejska⁴⁶.

Osoby, które nie posiadają dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia swoich potrzeb, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych mogą ubiegać się o pomoc w jednostkach pomocy społecznej. Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają kryteriów dochodowych ustalonych w oparciu o próg interwencji socjalnej. Od 1 października 2015r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 634 zł, natomiast dla osoby w rodzinie kwota 514 zł⁴⁷.

W 2014 roku liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na ubóstwo wynosiła 2811 rodzin. W roku poprzednim wskazana wartość była wyższa o 6% i obejmowała 2988 rodzin. W roku 2012 wartość wskazywała 2724 rodziny.

4.2 Bezrobocie

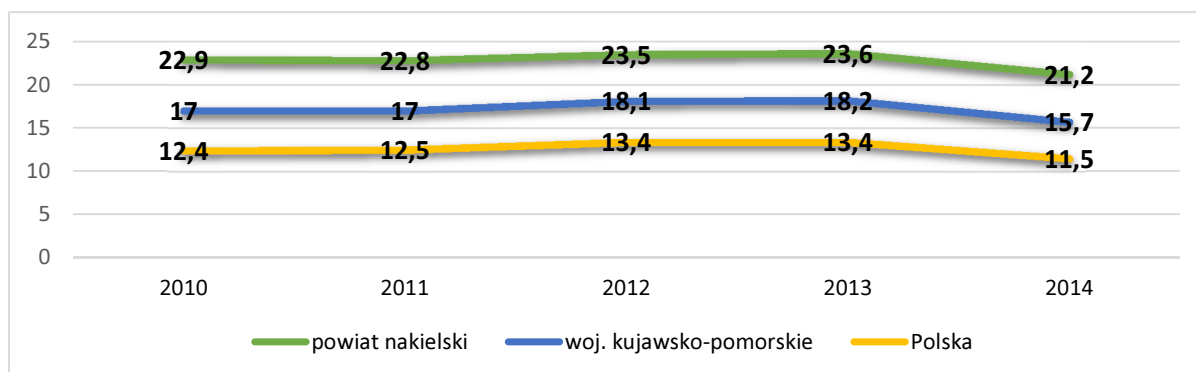
Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, które stanowi drugi najczęściej występujący powód udzielania pomocy w powiecie nakielskim. Jego miarą jest stopa bezrobocia stanowiąca stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie. Pewien poziom bezrobocia jest w gospodarce nieunikniony (bezrobocie naturalne). Jednakże zbyt wysoka stopa bezrobocia wpływa niekorzystnie na sytuację społeczno – ekonomiczną kraju, a co za tym idzie na pogorszenie sytuacji

⁴⁶ Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko-pomorskim, ROPS Toruń 2012, <http://www.ropstorun.home.pl/ois/pliki/indeks-zagrozenia-ubostwem.pdf> (dostęp: 03.12.2015r.)

⁴⁷ §1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2015 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. 2015r. poz. 1058)

materialnej osób pozostających bez zatrudnienia i członków ich rodzin. Pośród szeregu negatywnych skutków bezrobocia najczęściej wyróżnia się trudności materialne osoby pozostającej bez pracy oraz członków najbliższej rodziny, utratę statusu społecznego, problemy rodzinne, obniżenie samooceny i wiary we własne siły (co w konsekwencji może prowadzić do problemów natury psychicznej) a nawet w niektórych przypadkach bezdomność.

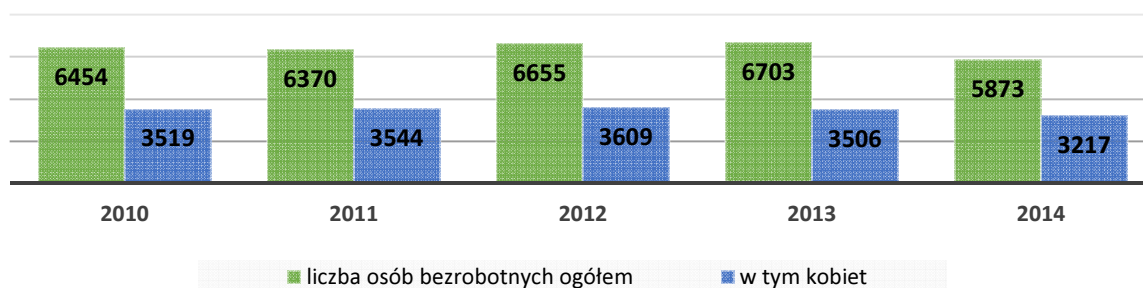
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nakielskim, województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w latach 2008-2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu i Powiatowego Urzędu Pracy w Nakle nad Notecią.

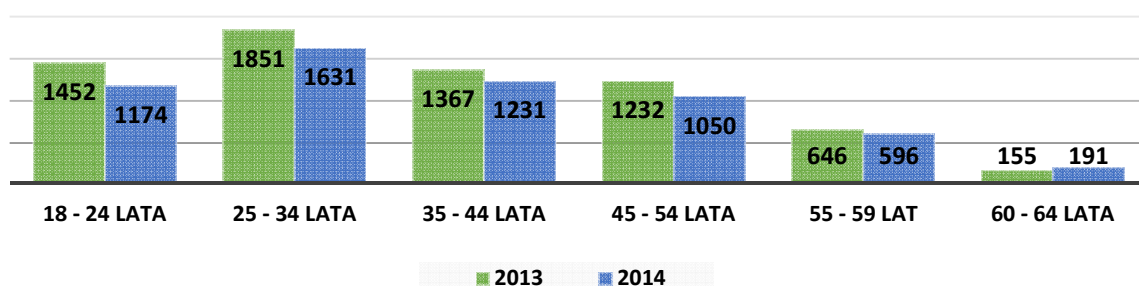
Na koniec 2014 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Nakle nad Notecią zarejestrowanych było 5 873 osób bezrobotnych w tym 3 217 kobiet i 2 656 mężczyzn.

Wykres 3. Średnia liczba osób bezrobotnych w powiecie nakielskim w latach 2010 – 2015 (stan na ostatni dzień roku).

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią, Program promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy powiatu nakielskiego na lata 2015 – 2020”.

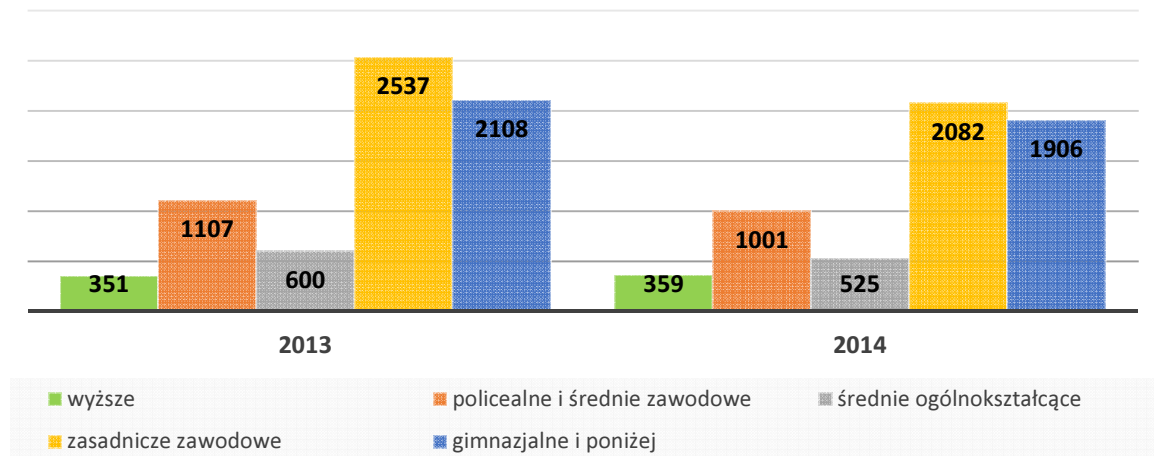
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych według kategorii wiekowych w latach 2013 – 2014.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią, Program promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy powiatu nakielskiego na lata 2015 – 2020”.

Pośród osób bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25 – 34 lata. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 35 – 44 lata, następnie osoby poniżej 25 roku życia. Najmniej bezrobotnych odnotowano w grupie wiekowej powyżej 55 lat.

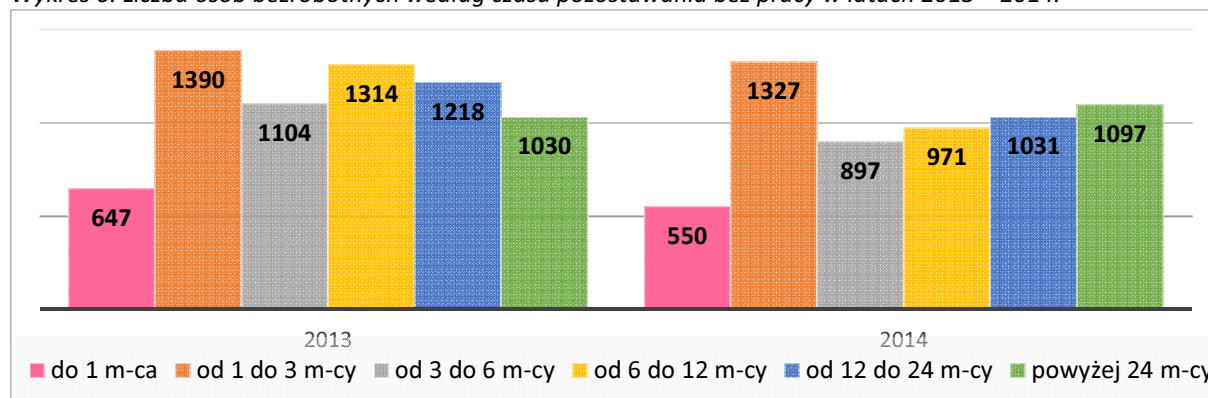
Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych według wykształcenia w latach 2013 – 2014.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią, Program promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy powiatu nakielskiego na lata 2015 – 2020”.

Zarówno w 2013 jak i 2014 roku najliczniejszą grupę pod względem wykształcenia stanowią osoby bezrobotne z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i poniżej. Najmniej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym.

Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w latach 2013 – 2014.

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią, Program promocji zatrudnienia i aktywizacji lokalnego rynku pracy powiatu nakielskiego na lata 2015 – 2020”.

Wydział Analiz i Statystyki Departamentu Rynku Pracy w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej w raporcie „Sytuacja na rynku pracy w Polsce” wskazuje podstawowe cechy bezrobocia w Polsce (stan na koniec marca 2014 r.):

1. zjawisko sezonowości (wzmoczone rejestracje w urzędach pracy w pewnych okresach i spadek liczby rejestrujących się bezrobotnych w innych okresach - miesiące wiosenne spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych, miesiące rozpoczynające i kończące rok zwiększona rejestracja bezrobotnych),

2. zróżnicowanie w poszczególnych regionach kraju (obrazuje to np. rozpiętość przedziału wielkości wskaźnika stopy bezrobocia),
3. przemiany gospodarcze dotyczące przede wszystkim mieszkańców miast (głównie z uwagi na usytuowanie przedsiębiorstw),
4. wśród zarejestrowanych bezrobotnych ze względu na płeć przeważali mężczyźni, natomiast ze względu na kategorię wiekową dominują osoby w wieku 18-24 lata,
5. niski procent osób bezrobotnych posiadających prawo do zasiłku,
6. osoby o najwyższych kwalifikacjach zawodowych znajdują się w najkorzystniejszej sytuacji na rynku pracy,
7. wysoki poziom bezrobocia długotrwałego⁴⁸.

Osoby bezrobotne w sytuacji, kiedy posiadane zasoby pieniężne nie wystarczają im na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych mogą ubiegać się o zasiłek okresowy. Świadczenie przyznawane jest terminowo przez ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy i zależy od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny. Przyznawanie zasiłku okresowego z powodu braku możliwości zatrudnienia zobowiązuje do aktywnego poszukiwania zatrudnienia.

Tabela 37. Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia wypłacany przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku

wyszczególnienie	MGOPS Kcynia	GOPS Sadki	MGOPS Nakło nad Notecią	MGOPS Mrocza	MGOPS Szubin
ZASIŁEK OKRESOWY Z TYTUŁU BEZROBOCIA					
Liczba osób	607	92	536	384	563
Liczba świadczeń	4 561	232	2 800	2 592	3 295
Kwota świadczeń w złotych	1 725 279	89 890	926 743	974 199	1 203 679

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

4.3 Niepełnosprawność

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wskazuje, że niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej⁴⁹. Pośród zdefiniowanej grupy osób wyróżniamy osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te, które posiadają potwierdzoną orzeczeniem niepełnosprawność, wydane przez odpowiedni organ do tego uprawniony i osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, które subiektywnie odczuwają ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych właściwie do swojego wieku. Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r.

⁴⁸ Sytuacja na rynku pracy w Polsce, <http://psz.praca.gov.pl/-/184355-sytuacja-na-ryнку-pracy-w-polsce> (dostęp: 01.12.2015r.)

⁴⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011, nr 127, poz. 721 ze zm.)

wskazują, że w Polsce jest około 4,7 mln osób niepełnosprawnych, w tym około 3,1 mln posiadało w 2011r. prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności, a udział osób niepełnosprawnych prawnie w wieku 16 lat i więcej wyniósł 95,7%⁵⁰.

W Polsce orzeczenia o niepełnosprawności wydawane są do celów rentowych przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, lekarzy rzeczoznawców i komisje lekarskie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (dla rolników i ich rodzin), a także komisje lekarskie Ministerstwa Obrony Narodowej lub Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (tzw. „służby mundurowe” i ich rodziny) na podstawie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych⁵¹. Natomiast orzeczenia do celów poza rentowych wydawane są przez powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵².

W powiecie nakielskim o niepełnosprawności (w stosunku do osób do 16 r.ż.) oraz o stopniu niepełnosprawności (wobec osób powyżej 16 r.ż.) orzeka Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle nad Notecią.

Tabela 38. Liczba złożonych wniosków i wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.

rok	Liczba przyjętych wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16 r. ż.	Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 r. ż.	Liczba przyjętych wniosków o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla dzieci poniżej 16 r. ż.	Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż.
2013	2 097	2 097	503	491
2014	2 131	1 964	490	463
2015	2 190	2 131	453	458

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności orzeczenie może zawierać od jednego do trzech symboli przyczyny niepełnosprawności, które są oznaczone w następujący sposób:

- 01-U – upośledzenie umysłowe,
- 02-P – choroby psychiczne,
- 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- 04-O – choroby narządu wzroku,
- 05-R – upośledzenie narządu ruchu,
- 06-E – epilepsja,
- 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia,

⁵⁰ Główny Urząd Statystyczny, *Narodowy Spis Powszechny*, 2011 rok

⁵¹ Ustawa z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. 2015 poz. 121 ze zm.)

⁵² Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011, nr 127, poz. 721 ze zm.)

- 08-T – choroby układu pokarmowego,
- 09-M – choroby układu moczowo-płciowego,
- 10-N – choroby neurologiczne,
- 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe⁵³.

Tabela 39. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.

Liczba symboli przyczyny niepełnosprawności	2013			2014			2015		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki
jeden symbol	137	329	457	131	354	372	153	411	331
dwa symbole	158	303	260	142	296	224	196	389	190
trzy symbole	69	109	59	60	98	39	75	107	39
RAZEM:	364	741	776	333	748	635	424	907	560

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Tabela 40. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.

Liczba symboli przyczyny niepełnosprawności	2013	2014	2015
jeden symbol	242	251	269
dwa symbole	135	115	110
trzy symbole	42	35	42
RAZEM:	419	401	421

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Tabela 41. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	2013			2014			2015		
	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki	znaczny	umiarkowany	lekki
01 – U	15	36	21	5	19	8	26	25	5
02 – P	47	179	177	34	172	166	61	157	122
03 – L	22	52	50	17	46	50	11	54	46
04 – O	11	29	13	13	13	16	12	17	10
05 – R	135	319	328	120	359	247	145	527	250
06 – E	13	45	9	12	52	17	15	33	18
07 – S	120	215	215	128	201	170	135	244	171
08 – T	26	28	27	30	28	26	45	32	20
09 – M	48	38	19	35	33	19	47	40	18
10 – N	128	202	198	122	207	138	171	265	90
11 – I	95	119	97	79	110	80	102	116	78
12 – C	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Razem:		3076			2772			3108	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

⁵³ art. 32 ust. 2, 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. 2015 poz. 1110)

Tabela 42. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	2013	2014	2015
01 – U	27	24	26
02 – P	31	38	46
03 – L	35	37	47
04 – O	46	38	41
05 – R	62	62	44
06 – E	16	16	11
07 - S	150	126	136
08 – T	12	6	12
09 – M	28	28	30
10 – N	47	57	49
11 – I	146	108	117
12 - C	38	46	56
Razem:	638	586	615

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności.

Na podstawie danych za 2015 rok Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał 3108 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności (wartość liczona narastająco według stanu na 31.12.2015r.). Pośród liczby wystawionych dokumentów dla osób po 16 r.ż. kobiety stanowiły 51,06% a mężczyźni 48,94%. Najwięcej orzeczeń wydano dla osób w wieku powyżej 60 lat stanowiły one 44,92%, następnie dla osób w wieku 41 - 59 lat – 37,97%. Według poziomu wykształcenia wydane orzeczenia dla osób z wykształceniem zasadniczym wynosiły 36,49%. Drugą pod względem wielkości grupę stanowi liczba orzeczeń dla osób z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym – 30,50%. Osoby z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia stanowiły 3,3%. Pod względem zatrudnienia wydane dokumenty obejmowały 84% osób niepracujących i 16% osób zatrudnionych.

Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności z uwzględnieniem przyczyny niepełnosprawności w 2015 roku wynosiła 615 przy czym dla kobiet stanowiły 39,67%, a dla mężczyzn 60,33% (wartość liczona narastająco według stanu na 31.12.2015r.). Najwięcej orzeczeń wydano dla grupy osób w wieku 8 – 16 lat tj. 49,76%, następnie dla osób w wieku 4 - 7 lat – 27,64%. Najmniejszą grupę stanowiły osoby w wieku do 3 lat – 22,60%.

Z uwagi na fakt, że niepełnosprawność jest stanem, który może prowadzić do wykluczenia społecznego ważne jest aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych w różnych sferach życia. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią obejmuje pomocą osoby niepełnosprawne i ich rodziny w zakresie rehabilitacji społecznej. Natomiast wsparcie w zakresie rehabilitacji zawodowej oferuje Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią.

Tabela 43. Wybrane zadania powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w latach 2012 - 2015

wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	2 614 073	2 117 665	2 232 243	2 423 775
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	89	9	31	40
Wartość dofinansowania w złotych	176 995	19 600	100 836	131 294
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	374	229	200	155
Wartość dofinansowania w złotych	406 774	190 687	235 927	194 788
ZAPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	466	597	325	365
Wartość dofinansowania w złotych	476 132	389 995	391 354	476 977
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	16	18	13	12
Liczba niepełnosprawnych uczestników	1077	380	322	212
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	53 215	39 983	26 726	23 291
PROGRAM „AKTYWNY SAMORZĄD”				
Liczba świadczeń	13	51	46	48
Wartość dofinansowania w złotych	48 163	142 913	154 799	120 025

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Ponadto osoby niepełnosprawne oraz ich rodziny mogą ubiegać się o pomoc i świadczenia w ośrodkach pomocy społecznej.

Tabela 44. Wybrane rodzaje pomocy i świadczeń dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku

wyszczególnienie	MGOPS Kcynia	GOPS Sadki	MGOPS Nakło nad Notecią	MGOPS Mrocza	MGOPS Szubin
ZASIŁEK OKRESOWY Z TYTUŁU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI					
Liczba osób	54	22	33	16	56
Liczba świadczeń	332	49	95	57	223
Kwota świadczeń w złotych	83 901	14 473	31 275	11 507	67 187
ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE					
Liczba świadczeń	991	387	1365	481	1259
Kwota świadczeń w złotych	722 227	285 979	1 005 647	353 353	925 389
DODATEK DO ŚWIADCZENIA PIELĘGNACYJNEGO					
Liczba świadczeń	6	0	7	0	12
Kwota świadczeń w złotych	600	0	700	0	1 200
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA NIEPEŁNOSPRAWNEGO DZIECKA					
Liczba świadczeń	1470	673	2850	799	2381
Kwota świadczeń w złotych	224 910	102 969	436 050	122 247	364 293

ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O ZNACZNYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI					
Liczba świadczeń	1825	936	3965	1130	2980
Kwota świadczeń w złotych	279 225	143 208	606 645	172 890	455 940
ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ W WIEKU POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA O UMIARKOWANYM STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI, KTÓRA POWSTAŁA PRZED UKOŃCZENIEM 21 ROKU ŻYCIA					
Liczba świadczeń	1280	723	2582	918	1544
Kwota świadczeń w złotych	195 840	110 619	395 046	140 454	236 232
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY					
Liczba świadczeń	92	128	292	14	93
Kwota świadczeń w złotych	46 575	66 179	148 928	7 280	46 921
ZASIŁEK DLA OPIEKUNA					
Liczba świadczeń	1083	341	999	511	51
Kwota świadczeń w złotych	591 324	166 210	510 259	247 243	441 323

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

4.4 Długotrwała lub ciężka choroba

Długotrwała lub ciężka choroba stanowi jeden z kluczowych problemów społecznych, choć ustawa o pomocy społecznej nie definiuje pojęcia, a jedynie wymienia ją jako jeden z powodów udzielania pomocy osobom i rodzinom. W terminologii medycznej częściej spotykany jest termin „choroba przewlekła” (ang. chronic disease), którą Światowa Organizacja Zdrowia charakteryzuje jako chorobę o długim czasie trwania i powolnym przebiegu. Długotrwała choroba nie jest stanem przejściowym, lecz wiąże się z dolegliwościami, które utrzymują się przez długie lata, a często w miarę upływu czasu nasilają się co utrudnia, a czasem uniemożliwia sprawne funkcjonowanie w środowisku. Do negatywnych następstw choroby przewlekłej można zaliczyć pogorszenie samopoczucia, obniżenie sprawności fizycznej, ograniczenia w podjęciu zatrudnienia, jak również utrudnienia w kontaktach społecznych. Chronicznie utrzymujący się niekorzystny stan organizmu może wywoływać wiele negatywnych emocji, co może nierzadko prowadzić do zaburzeń psychicznych (w tym do depresji). Konsekwencją przewlekłych problemów ze zdrowiem bywa często niepełnosprawność.

Człowiek przez całe życie narażony jest na utratę zdrowia z różnych powodów. Niejednokrotnie choroba jest skutkiem niedbałości o własne zdrowie wynikającym z sytuacji i/lub warunków życia, a często pojawia się wraz z wiekiem. Choć starość nie jest chorobą to stan zdrowia w tym okresie bywa coraz słabszy. Stąd też trudno wyraźnie określić, czy trudności życiowe są skutkiem choroby, czy też wynikają z zaawansowanego wieku danej osoby i związanych z nim ograniczeniami⁵⁴. W pierwszej kolejności pomoc i opiekę winna świadczyć rodzina, jednakże kiedy najbliższych nie ma

⁵⁴ M. Maciejasz, P. Kubicki, *Niepełnosprawność i długotrwała choroba – definiowanie, koszty i zadania dla lokalnej polityki społecznej*, http://www.academia.edu/10354190/Niepe%C5%82nosprawno%C5%9B%C4%87_i_d%C5%82ugotrwa%C5%82a_choroba_-_definiowanie_koszty_i_wyzwania_dla_lokalnej_polityki_spo%C5%82ecznej (dostęp: 15.01.2016r.)

bądź z jakichś powodów nie mogą zaopiekować się chorym to niezbędne jest zapewnienie wsparcia przez jednostki pomocy społecznej. W przypadku opieki dziennej można zapewnić usługi opiekuńcze w domu chorego, natomiast kiedy osoba chora wymaga całodobowej opieki organizowana jest pomoc instytucjonalna. Na terenie powiatu nakielskiego całodobową opiekę dla osób przewlekle somatycznie chorych zapewnia Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią.

Zaburzenia zdrowotne często pociągają za sobą zwiększone wydatki na lekarstwa czy też artykuły spożywcze wymagane przy zalecanej diecie lub spowodują ograniczenia w możliwościach znalezienia zatrudnienia⁵⁵

Osoba samotnie gospodarująca lub rodzina w trudnej sytuacji finansowej może zwrócić się o wsparcie ośrodka pomocy społecznej w celu przyznania zasiłku okresowego ze względu na szczególne okoliczności tj. długotrwała choroba. Świadczenie przyznawane jest terminowo przez ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy i zależy od indywidualnej sytuacji osoby czy rodziny.

Tabela 45. Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby wypłacany przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku

wyszczególnienie	MGOPS Kcynia	GOPS Sadki	MGOPS Nakło nad Notecią	MGOPS Mrocza	MGOPS Szubin
ZASIŁEK OKRESOWY Z TYTUŁU DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY					
Liczba osób	57	8	32	16	45
Liczba świadczeń	278	14	84	64	149
Kwota świadczeń w złotych	72 890	3 292	29 392	15 687	29 085

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

4.5 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych

Rodzina jako najważniejsza, podstawowa grupa społeczna, na której opiera się całe społeczeństwo⁵⁶ winna zaspokajać potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. To w niej dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka oraz wprowadzenia go w szereg kontaktów społecznych. Na środowisko rodzinne składa się struktura rodziny, atmosfera wychowawcza, warunki materialne, warunki zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców oraz ogólna struktura środowiska.

Zaburzenia równowagi systemu rodzinnego mogą skutkować bezradnością rodziny w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz zakłócić wchodzenie jej członków w określone role społeczne. Problemy wychowawcze w najbliższym środowisku głównie przejawiają się w postaci

⁵⁵ por. S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2008, s. 169.

⁵⁶ Z. Tyszcza, *Rodzina w świecie współczesnym – jej znaczenie dla jednostki i społeczeństwa*, [w:] *Pedagogika Społeczna*, pod red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Warszawa 1995, s. 137.

zachowań buntowniczych, agresywnych i/lub konfliktowych demonstrowanych przez dorosłych i dzieci, a także poprzez łamanie panujących obyczajów, norm i wartości.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami:

- uzależnieniami od środków psychoaktywnych,
- przemocą w rodzinie,
- zaburzoną równowagą systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- problemami w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych,
- niedojrzałością emocjonalną,
- trudnościami adaptacyjnymi,
- niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- problemami wychowawczymi zarówno w środowisku rodzinnym jak i szkolnym.

W rodzinach zaburzonych opiekunom brakuje umiejętności tworzenia właściwego modelu, klimatu życia rodzinnego, łagodzenia napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji między poszczególnymi członkami rodziny. Poczucie bezpieczeństwa oraz obdarzanie dzieci uwagą i troską nie należy również do łatwych zachowań w takich rodzinach, a społeczność w których najczęściej funkcjonują nie chce ingerować lub nie potrafi pomóc, ponieważ najczęściej borykają się z takimi samymi problemami. W wielu sytuacjach dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych pozostawiane są same sobie. Większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników na podwórku. Częściej pojawiają się u nich problemy szkolne (tj. brak przygotowania do lekcji) co w efekcie przyjmowane jest przez takie dzieci jako porażka i najczęściej w dalszym czasie rezygnują z podejmowania wysiłku w zdobywaniu wiedzy. W takiej sytuacji rodzice zamiast wspierać dziecko najczęściej wykazują również lekceważący stosunek do jego problemów i przestają się nim interesować. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne, szukają akceptacji wśród rówieśników, łączą się w grupy subkulturowe, zaczynają wagarować, uciekać z domu i popadają w konflikt z prawem.

Najskuteczniejszą metodą wspierania rodzin z zaburzoną strukturą winno być kompleksowe działanie, ukierunkowane na wszystkich członków rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem problemów dzieci i młodzieży znajdującej się w tej rodzinie.

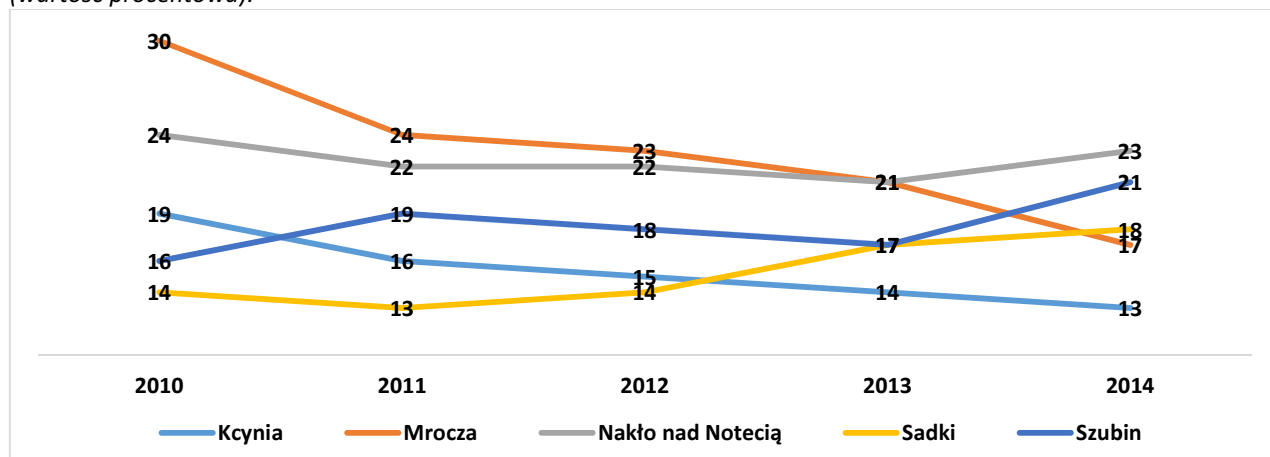
Wszelaka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielenia rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umocnienia własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielanie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Analizując dane dotyczące powiatu nakielskiego w oparciu o informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej w zakresie powodów przyznania pomocy można zauważyć, iż problem związany

z bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest jednym z wiodących powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej.

Wykres 7. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – skala występowania pośród innych powodów przyznania pomocy z ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2010 – 2014 (wartość procentowa).

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

W 2014 roku na terenie powiatu nakielskiego ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych korzystało 735 rodzin z łączną liczbą osób w rodzinie wynoszącą 2697 osób.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych niejednokrotnie jest podstawą do zapewnienia dziecku bądź dzieciom opieki poza rodziną naturalną. Jednakże działania interwencyjne powinny być podejmowane w ostateczności.

W 2014 roku do sądów powszechnych na terenie województwa kujawsko – pomorskiego wpłynęło 87379 spraw rodzinnych z czego 18391 z okręgu włocławskiego, do którego zalicza się powiat nakielski. We wskazanym okresie zakończono ogółem 20291 spraw rodzinnych w tym 3776 z okręgu włocławskiego.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁵⁷ obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, poprzez zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wskazany obowiązek jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

⁵⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz.U. 2015 poz. 332 ze zm.)

Tabela 46. Wybrane zadania gminy realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w 2014 roku.

wyszczególnienie	gm. Kcynia	gm. Mrocza	gm. Nakło nad Notecią	gm. Sadki	gm. Szubin
Liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny	31	20	30	12	47
Liczba rodzin wspierających	0	0	0	0	0
Liczba asystentów rodziny	3	2	2	1	3
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	9 051	12 472	61 777	7 329	7 732

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców sprawowana jest piecza zastępcza rodzinna i instytucjonalna, którą organizuje powiat. Na terenie powiatu nakielskiego jednostką realizującą zadania w tym zakresie jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej, które zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie są rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka. W 2015 roku w powiecie nakielskim funkcjonowało 79 rodzin zastępczych. Szczegółowe dane zawarto w tabeli poniżej.

Tabela 47. Dane dotyczące rodzin zastępczych na terenie powiatu nakielskiego w 2015 roku.

RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA - OGÓŁEM	
Liczba rodzin	79
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	130
Kwota świadczeń w złotych	1 453 615
RODZINY SPOKREWNIONE Z DZIECKIEM	
Liczba rodzin	45
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	60
Kwota świadczeń w złotych	523 114
RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE	
Liczba rodzin	22
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	27
Kwota świadczeń w złotych	362 389
RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE	
Liczba rodzin	9
• w tym rodziny zastępcze specjalistyczne	0
• w tym rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	3
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	28
• w tym rodziny zastępcze specjalistyczne	0
• w tym rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	5
Kwota świadczeń w złotych	392 423
RODZINNY DOM DZIECKA	
Liczba rodzin	3
Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach	15
Kwota świadczeń w złotych	173 723

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej i interwencyjnego ośrodka

preadopcyjnego. W powiecie nakielskim w 2015 roku funkcjonowały 3 placówki opiekuńczo – wychowawcze w tym 2 typu rodzinnego i 1 typu socjalizacyjnego. Łączna liczba miejsc we wskazanych jednostkach wynosiła 32. Szczegółowe dane zawarto w tabeli poniżej.

Tabela 48. Dane dotyczące placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego w 2015 roku.

PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE OGÓŁEM	
Liczba placówek	3
Liczba miejsc w placówkach ogółem	32
Liczba osób korzystających	28
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (według stanu na 31.12.2015r.)	12
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	837 541
w tym PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO	
Liczba placówek	2
Liczba miejsc w placówkach ogółem	16
Liczba osób korzystających	14
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (według stanu na 31.12.2015r.)	5
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	434 114
w tym PLACÓWKI TYPU SOCJALIZACYJNEGO	
Liczba placówek	1
Liczba miejsc w placówkach ogółem	16
Liczba osób korzystających	14
Kadra placówek – liczba osób zatrudnionych ogółem (według stanu na 31.12.2015r.)	7
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	403 427

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Objęcie dziecka którakolwiek z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletności. Osoba, która ukończyła 18 rok życia przebywając w pieczy zastępczej, może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej, za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka albo dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia⁵⁸.

4.6 Ochrona macierzyństwa lub wielodzietności

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Ponadto do szczególnej ochrony i pomocy władz publicznych ma również prawo matka przed i po urodzeniu dziecka. Dlatego ochrona macierzyństwa i wielodzietności jest ważnym elementem polityki społecznej szczególnie w sferze zabezpieczenia socjalnego. Zważywszy

⁵⁸ art. 37 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. 2015 poz. 163 ze zm.)

na występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych (ujemny przyrost naturalny) i gospodarczych (zmiany statusu materialnego), rodzina powinna móc liczyć na pomoc materialną, społeczną i prawną.

Według Encyklopedii PWN „ochrona macierzyństwa jest całokształtem szczególnych uprawnień, które przysługują pracującej kobiecie w okresie ciąży, porodu i wychowania małego dziecka”⁵⁹. Wskazana definicja zawęża działania jedynie dla zatrudnionych kobiet. W związku z tym, iż znaczna część naszego społeczeństwa ze względu na niskie dochody lub ich brak korzysta ze świadczeń pomocy społecznej analizie poddano jedynie grupę świadczeniobiorców ubiegających się o pomoc i wsparcie z uwagi na potrzebę ochrony macierzyństwa.

W 2014 roku na obszarze powiatu nakielskiego o pomoc i wsparcie z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa ubiegały się 632 rodziny (w 2013r. – 657, w 2012r. – 621) w tym 373 rodziny ze względu na wielodzietność (w 2013r. – 382, w 2012r. – 371). Ponadto ośrodki pomocy społecznej wypłacają świadczenia w postaci zasiłków, dodatków i zapomóg, których wielkość przedstawiono w tabeli.

Tabela 49. Wybrane rodzaje pomocy i świadczeń realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku.

wyszczególnienie	gm. Kcynia	gm. Mrocza	gm. Nakło nad Notecią	gm. Sadki	gm. Szubin
ZASIŁKI RODZINNE I DODATKI DO ZASIŁKÓW RODZINNYCH					
Liczba rodzin	755	624	988	365	813
Kwota świadczeń w złotych	2 338 112	1 662 079	3 705 677	1 356 908	3 018 845
JEDNORAZOWY DODATEK Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA (ujmowany w pozycji „Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych”)					
Liczba rodzin	58	39	101	31	80
Kwota świadczeń w złotych	58 000	39 000	101 000	31 000	80 000
JEDNORAZOWA ZAPOMOGA Z TYTUŁU URODZENIA SIĘ DZIECKA					
Liczba rodzin	101	82	249	70	210
Kwota świadczeń w złotych	101 000	82 000	249 000	70 000	210 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Aktualne rozwiązania prawne w ramach świadczeń rodzinnych (w tym założone do realizacji w 2016r.) w znacznym stopniu regulują zakres pomocy udzielanej z tytułu ochrony macierzyństwa i wielodzietności. Rola pomocy społecznej, poza realizacją zadań ustawowych w tym zakresie winna skupiać się na działaniach doradczych i kontrolnych.

4.7 Alkoholizm lub narkomania

Pośród szeregu przesłanek udzielania pomocy społecznej znajdują się uzależnienia (alkoholizm, narkomania). Definicja uzależnienia od środków odurzających lub substancji psychoaktywnych oznacza

⁵⁹ Encyklopedia PWN – ochrona macierzyństwa, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/ochrona-macierzynstwa;3949666.html> (dostęp: 22.12.2015r.)

zespół zjawisk psychicznych lub somatycznych wynikających z działania środków odurzających lub substancji psychotropowych na organizm ludzki, charakteryzujący się zmianą zachowania lub innymi reakcjami psychofizycznymi i koniecznością używania stale lub okresowo tych środków lub substancji w celu doznania ich wpływu na psychikę lub dla uniknięcia następstw wywołanych ich brakiem⁶⁰. Wskazany stan coraz częściej traktowany jest jako choroba ośrodkowego układu nerwowego, charakteryzująca się złożonymi zaburzeniami zachowania, polegającymi przede wszystkim na przymusie ciągłego lub okresowego używania substancji psychoaktywnej⁶¹. W Polsce narasta problem łączenia nadużywania alkoholu i narkotyków. Uzależnienie od środków odurzających lub substancji psychoaktywnych dotknąć może w dużej mierze grupy ludzi wykluczonych, czyli tą część społeczeństwa, która nie może dostosować się do zmieniających się warunków i nie nadąża za grupami znajdującymi swoje miejsce w erze rozwoju techniki i informacji⁶².

Nadużywanie środków odurzających i psychoaktywnych przez któregoś z członków rodziny działa ze szkodą dla całej rodziny. Życie rodzinne może być poważnie zaburzone. Bardzo często nadmierne picie staje się źródłem trudności finansowych i ograniczenia perspektyw bytowych całej rodziny. Niejednokrotnie członkowie rodziny próbują przystosować się do zagrażających sytuacji tworzonych przez osobę uzależnioną. Małżonkowie i dzieci albo rozpaczliwie próbują powstrzymać jej picie, albo rezygnują w nadziei na lepsze życie. Oznacza to często uwikłanie w chorobę alkoholową małżonka lub rodzica, które nazywamy współuzależnieniem.

Nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków jest najczęściej następstwem lub przyczyną nieradzenia sobie z problemami, jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Uzależnienie od substancji odurzających i środków psychoaktywnych rodzi sporo problemów społecznych, które najczęściej dotyczą samej jednostki, życia rodzinnego, środowiska pracy, a także naruszenia prawa i porządku przez osoby uzależnione.

Działania jednostek pomocy społecznej odnoszą się głównie do problemu alkoholizmu i narkomanii. W 2014 roku na terenie powiatu nakielskiego korzystało z pomocy ośrodka pomocy społecznej z powodu alkoholizmu 231 rodzin. Natomiast zjawisko narkomanii dotyczy jednostkowych przypadków. We wskazanym okresie zaledwie 6 rodzin zostało objętych pomocą społeczną ze względu na tenże problem.

---

⁶⁰ B. Jaworska – Dębska, *Przeciwdziałanie narkomanii* [w] red. Z. Duniewska, B. Jaworska – Dębska, M. Stahl, *Prawo administracyjne materialne*, Warszawa 2014, s. 385

⁶¹ W. Kostowski, *Uzależnienia. Problemy medyczne i społeczne*, <http://www.portalwiedzy.pan.pl/index.php/internetowy-uniwersytet-medyczny/archiwum/220-uzalenienia-problemy-medyczne-i-spoeczne> (dostęp: 03.12.2015r.)

⁶² W. Kostowski, *Uzależnienia. Problemy medyczne i społeczne*, <http://www.portalwiedzy.pan.pl/index.php/internetowy-uniwersytet-medyczny/archiwum/220-uzalenienia-problemy-medyczne-i-spoeczne> (dostęp: 03.12.2015r.)

Tabela 50. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na terenie powiatu nakielskiego w latach 2012 - 2014.

wyszczególnienie	2012	2013	2014
ALKOHOLIZM	210	245	231
NARKOMANIA	5	6	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Prowadzeniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, w szczególności poprzez zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej zajmują się Gminne Komisje do spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nakle nad Notecią, Szubinie, Kcyni, Mroczy i Sadkach.

Dla osób, które mają problemy z hazardem, nadużywaniem alkoholu, narkotyków i leków pomoc świadczy Ośrodek Terapii Uzależnień „Koliber” z siedzibą w Nakle nad Notecią oraz punktem konsultacyjnym w Mroczy. Jednostka zajmuje się rozwijaniem i popularyzacją psychoterapii uzależnień oraz pomocą terapeutyczną osobom uzależnionym i ich rodzinom.

Ponadto pomoc terapeutyczną oferuje Poradnia leczenia uzależnień (Nowy Szpital w Nakle i Szubinie) oraz Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii oddział w Bydgoszczy z punktem konsultacyjnym do spraw narkomanii w Nakle nad Notecią i Szubinie.

4.8 Bezdomność

Bezdomność jest jednym z powodów udzielania pomocy społecznej. Jego znaczne nasilenie nastąpiło na skutek przemian ustrojowych i wprowadzenia gospodarki rynkowej. W literaturze spotykamy różne określenia omawianego zjawiska. E. Moczuk wskazuje, że bezdomność to względnie trwała sytuacja człowieka nieposiadającego własnego mieszkania albo w ogóle pozbawionego dachu nad głową⁶³. A. Przymeński problem bezdomności określa mianem sytuacji osób, które z różnych przyczyn, czasowo lub trwale nie są w stanie zapewnić sobie schronienia spełniającego minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne⁶⁴. Ustawa o pomocy społecznej określa osobę bezdomną jako osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym [...] i niezameldowaną na pobyt stały [...], a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania⁶⁵. Definicję tą trudno jednoznacznie odnosić do sytuacji bezdomności, ponieważ jest to zjawisko społeczne wielowymiarowe, niejednolite i niejednorodne.

Proces przechodzenia w stan bezdomności to długa i skomplikowana droga, na którą składa się szereg czynników obiektywnych (niezależnych od woli osoby), jak i subiektywnych. Proces ten trwa w czasie a jego dynamika jest uzależniona od indywidualnych cech osoby i jej losów. W opracowaniach

⁶³ E. Moczuk, *Bezdomność jako problem społeczny w świadomości osób bezdomnych*, Polityka społeczna, 2000, nr 10

⁶⁴ A. Przymeński, *Bezdomność - Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania zjawiska na przykładzie Poznania*, Praca socjalna, 1997, Nr 3

⁶⁵ art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

rządowych do najczęstszych powodów bezdomności zalicza się uzależnienia, brak stałych dochodów, eksmisja, rozpad rodziny, opuszczenie zakładu karnego, przemoc w rodzinie, opuszczenie szpitala psychiatrycznego czy całodobowej placówki opiekuńczo - wychowawczej⁶⁶. Skala zjawiska bezdomności jest trudna do oszacowania z uwagi na fakt, iż część osób bezdomnych uzyskuje pomoc z kilku źródeł, ponadto bezdomni znacznie częściej niż inne grupy przemieszczają się po kraju, bądź nie korzystają z oferowanych oficjalnie form pomocy. Od 2013 roku przeprowadzane jest w odstępnie 2 letnim ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych z ramienia Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej koordynowane przez Wojewodów wszystkich województw. Według ostatniego badania w styczniu 2015r. na terenie województwa kujawsko – pomorskiego przebywało 3937 osób bezdomnych, w tym 244 kobiety. Wśród nich prawie 63% przebywało w miejscach pozainstytucjonalnych (pustostany, domki, altany działkowe, miejsca niezamieszkalne i inne)⁶⁷. Na terenie powiatu nakielskiego odnotowano 141 osób bezdomnych.

W świetle obowiązujących przepisów do udzielenia pomocy osobie bezdomnej zobowiązana zostaje gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały⁶⁸. W 2014 roku ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezdomności na terenie powiatu nakielskiego korzystało 110 rodzin, natomiast w latach ubiegłych wartość ta była nieznacznie wyższa i wynosiła w 2013 roku – 115 rodzin, a w 2012 roku – 117 rodzin. W chwili obecnej na terenie gmin powiatu nakielskiego nie realizuje się indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Działania na rzecz osób bezdomnych realizowane są nie tylko przez instytucje administracji rządowej i samorządowej, ale również organizacje pozarządowe. Oferowane wsparcie przyjmuje różnorodne formy m. in.: udzielanie schronienia, posiłku czy ubrania lub pomoc prawną, psychologiczną, w załatwianiu spraw urzędowych.

Schronienie osobom bezdomnym zgodnie z ustawą o pomocy społecznej świadczą schroniska, noclegownie i ogrzewalnie⁶⁹. Na terenie powiatu nakielskiego funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób bezdomnych (dla mężczyzn) prowadzony przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mroczy oraz schronisko dla obu płci w Kończakowie administrowane przez Kujawsko – Pomorskie Stowarzyszenie Pomocy Bliźniemu „JUDYM”. Ponadto funkcjonują trzy całoroczne jadłodajnie w Mroczy, Nakle nad Notecią i Szubinie.

W zakresie dotyczącym zjawiska bezdomności należy przeciwdziałać i zmniejszać jego skutki, nie tylko poprzez pomoc doraźną, ale również poprzez pomoc w wychodzeniu z bezdomności. Podjęte

⁶⁶ Pomoc dla osób bezdomnych zima 2015/2016, Regionalne Centrum Rozwoju Społecznego w Toruniu, 2015, s. 14

⁶⁷ Pomoc dla osób bezdomnych zima 2015/2016, Regionalne Centrum Rozwoju Społecznego w Toruniu, 2015, s. 7

⁶⁸ art. 101 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

⁶⁹ art. 48a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

działania powinny być kompleksowe w tym o charakterze profilaktycznym, osłonowym i aktywizującym.

4.9 Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

Normą dla człowieka jest prawidłowe funkcjonowanie w środowisku otwartym, gdzie jednostka może właściwie wypełniać role społeczne. Izolacja więzienna jest systemem sztucznym. Wykonanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli kształtowania jego społecznie pożądaných postaw w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego⁷⁰. Osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądu odbywają karę pozbawienia wolności w więzieniu określonego rodzaju. W gminie Nakło nad Notecią znajduje się zakład karny, który jest jednostką penitencjarną typu zamkniętego, dla skazanych mężczyzn odbywających karę po raz pierwszy. W placówce znajdują się także oddziały aresztu śledczego dla mężczyzn, zakładu typu zamkniętego dla młodocianych, dział terapeutyczny dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo, dział terapeutyczny dla skazanych uzależnionych od alkoholu. W jednostce zgodnie z jej przeznaczeniem osadza się także kobiety i mężczyzn podlegających leczeniu szpitalnemu w oddziałach hepatologicznym oraz gruźliczym i chorób płuc oraz tymczasowo aresztowanych i skazanych chorych na cukrzycę insulinozależną⁷¹.

Z uwagi na fakt, iż osadzenie skazanego w jednostce penitencjarnej ma charakter przejściowy konieczne jest wzajemne przenikanie się poszczególnych systemów polityki społecznej państwa, tak dla zabezpieczenia zasobów skazanego w środowisku otwartym jak i możliwości wyrównania deficytów społecznych w trakcie odbywania kary. I jedno i drugie służy ułatwieniu readaptacji po opuszczeniu zakładu karnego, czyli odzyskaniu zdolności do prospołecznego funkcjonowania⁷².

W celu ułatwienia społecznej readaptacji powinno udzielać się skazanym oraz ich rodzinom niezbędnej pomocy, zwłaszcza materialnej, medycznej, w znalezieniu pracy i zakwaterowaniu, a także porad prawnych. Wskazane rodzaje wsparcia osobom opuszczającym zakład karny i ich najbliższym świadczą organy administracji rządowej, organy samorządu terytorialnego, kuratorska służba sądowa, organizacje pozarządowe (w tym stowarzyszenia, fundacje), kościoły, związki wyznaniowe i osoby godne zaufania⁷³.

W okresie 6 miesięcy przed spodziewanym warunkowym zwolnieniem lub końcem kary następuje przygotowanie skazanego do zwolnienia z zakładu karnego z udziałem kuratora sądowego

⁷⁰ *Sprawy karne* <http://karne.pl/kara.html> (dostęp: 07.01.2016r.)

⁷¹ *Służba więzienna, Zakład Karny Potulice*, <http://www.sw.gov.pl/pl/okregowy-inspektorat-sluzby-wieziennej-bydgoszcz/zaklad-karny-potulice/> (dostęp: 22.01.2016r.)

⁷² I. Dybalska, *Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – między diagnozą a działaniem* s. 10, <http://irss.pl/wp-content/uploads/2013/11/Trudno%C5%9Bci%20w%20przystosowaniu%20do%20%C5%BCycia%20po%20zwolnieniu%20z%20zak%C5%82adu%20karnego.pdf> (dostęp: 04.01.2016r.)

⁷³ art. 41 *ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy* (t. j. Dz.U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.)

i innych podmiotów⁷⁴. Sytuacja osób zwalnianych z zakładów karnych jest bardzo zróżnicowana i zależy od wielu czynników. Są to wiek, płeć, stan zdrowia, właściwości psychospołeczne, w tym kondycja psychiczna, rozwój intelektualny, a także doświadczenia związane z pełnieniem ról społecznych⁷⁵. Zatem zostaje przygotowany indywidualny „program wolnościowy”, który obejmuje szereg działań w zakresie niezbędnej pomocy w społecznej readaptacji jednostki i sposobie jej udzielenia.

Zgodnie z wykładnią prawa kurator sądowy zawodowy organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc skazanemu w społecznej readaptacji oraz kieruje pracą sądowych kuratorów społecznych i innych osób wykonujących dozór samodzielnie lub z upoważnienia stowarzyszeń, organizacji i instytucji⁷⁶. W powiecie nakielskim znajdują się dwie jednostki sądownictwa – Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią i Szubinie, przy których działają Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej. Liczba zatrudnionych funkcjonariuszy publicznych wynosi w Nakle nad Notecią 9 kuratorów zawodowych i 2 aplikantów, a w Szubinie 8 kuratorów zawodowych oraz 1 aplikant.

Rola systemu pomocy społecznej w głównej mierze polega na wzajemnej informacji o osobach zwalnianych i ich rodzinach, m. in. o terminie zwolnienia i potrzebach socjalnych skazanego, bieżących potrzebach jego rodziny oraz wywiązywania się przez umawiające się strony z realizacji zadań statutowych sprzyjających readaptacji społecznej⁷⁷. W 2014 roku ośrodki pomocy społecznej w powiecie nakielskim udzieliły pomocy i wsparcia z uwagi na trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 74 rodzinom. W latach ubiegłych wartość ta była nieznacznie niższa, w 2013 roku obejmowała 65 rodzin, a w 2012 roku – 67 rodzin. Ponadto jednostki pomocy społecznej realizują szereg zadań w formie pieniężnej i niepieniężnej (pomoc materialną, usługową, doradczą).

W zakresie przewyższania trudności w adaptacji skazanego po opuszczeniu jednostki penitencjarnej ważną rolę odgrywają organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, organizacje), a także kościoły i inne związki wyznaniowe, jak również osoby godne zaufania. Wskazane podmioty według aktualnego stanu prawnego mogą ubiegać się o środki na udzielanie pomocy opuszczającemu więzienie z funduszu przeznaczzonego na pomoc postpenitencjarną.

4.10 Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie definiowana jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność,

⁷⁴ art. 164 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (t. j. Dz.U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.)

⁷⁵ I. Dybalska, *Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – między diagnozą a działaniem* s. 84, <http://irss.pl/wp-content/uploads/2013/11/Trudno%C5%9Bci%20w%20przystosowaniu%20do%20%C5%BCycia%20po%20zwolnieniu%20z%20zak%C5%82adu%20karnego.pdf> (dostęp: 04.01.2016r.)

⁷⁶ art. 173 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. 1997 nr 90 poz. 557 ze zm.)

⁷⁷ I. Dybalska, *Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – między diagnozą a działaniem* s. 81, <http://irss.pl/wp-content/uploads/2013/11/Trudno%C5%9Bci%20w%20przystosowaniu%20do%20%C5%BCycia%20po%20zwolnieniu%20z%20zak%C5%82adu%20karnego.pdf> (dostęp: 04.01.2016r.)

w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą⁷⁸ jest problemem niezwyklej wagi.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna kształtuje osobowość, styl życia i poglądy jej członków. Wartości wyniesione z domu rodzinnego wpływają na to jak jednostka funkcjonuje w społeczeństwie. Dom rodzinny winien być miejscem, które kojarzy się z bezpieczeństwem i komfortem. Jednakże wiele osób swoje najbliższe środowisko kojarzy z cierpieniem, które negatywnie oddziałuje na jednostkę i jej postrzeganie świata.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, siły są nierównomierne, narusza prawa i dobra osobiste oraz powoduje cierpienie i ból. W literaturze wyróżnia się przemoc:

- fizyczną - naruszanie nietykalności fizycznej.
- psychiczną - naruszenie godności osobistej.
- seksualną - naruszenie intymności.
- ekonomiczną - naruszenie własności.
- zaniedbanie - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.

Powiat nakielski realizując zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje kompleksowe działania mające na celu udzielenie pomocy ofiarom, w zakresie profilaktyki przemocy oraz pomocy skierowanej do osób stosujących przemoc.

Zaplecze instytucjonalne we wskazanym zakresie obejmuje wielopłaszczyznową współpracę jednostek tj.:

1. Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią i Szubinie,
2. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Nakle nad Notecią i Szubinie,
3. Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią i Szubinie,
4. Powiatowa Komenda Policji w Nakle nad Notecią,
5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
6. Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nakle nad Notecią,
7. Punkt Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią,
8. Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno – Konsultacyjny w Szubinie,
9. Szpital w Nakle nad Notecią i Szubinie,
10. Komisariat Policji w Kcyni, Szubinie i Mroczy,
11. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
12. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
13. zakłady opieki zdrowotnej i punkty medyczne na terenie powiatu,

---

⁷⁸ art. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390)

14. placówki oświatowe,
15. organizacje pozarządowe,
16. Kościół i inne związki wyznaniowe.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” obejmującej ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie na przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (pracownik socjalny),
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- policji (funkcjonariusz),
- oświaty
- ochrony zdrowia (osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny)⁷⁹.

Ponadto zakłada możliwość powiadomienia przez jednostkę policji odpowiednich podmiotów zewnętrznych, które z racji prowadzonej działalności są także zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie realizuje program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela 51. Liczba osób objętych programem dla sprawców przemocy w rodzinie

wyszczególnienie	2010	2011	2015
Liczba osób objętych programem	9	12	15
Liczba osób, które ukończyły szkolenie	3	9	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

Ponadto osoby w kryzysie mogą uzyskać pomoc psychologiczną, prawną i terapeutyczną w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Biorąc pod uwagę dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu nakielskiego w 2014r. liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z tytułu przemocy w rodzinie wynosiła 55, w 2013r. opieką objęto 41 rodzin, a w 2012r. 55 rodzin. Struktura rodzin, którym przyznano pomoc według powodów przyznania pomocy w gminach dla zjawiska przemocy w rodzinie wynosiła średnio w 2014r. 2,4%. Najwyższą wartość odnotowano w gminie Sadki 9%. Wskaźnik w latach ubiegłych był niższy i stanowił w 2013r. – 1,2%, a w 2012r. – 1,4%.

⁷⁹ art. 9d ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390)

4.11 Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe

Ustawa o pomocy społecznej wskazuje zdarzenie losowe i sytuację kryzysową jako powód udzielenia osobom i rodzinom pomocy społecznej⁸⁰. S. Nitecki uważa, że zgodnie z tym zapisem poprzez użycie spójnika „i” zdarzenie losowe i sytuację kryzysową należałoby w tym wypadku traktować jako jedną przesłankę. Wiąże się to z tym, że zdarzenie losowe musi spowodować zaistnienie sytuacji kryzysowej. Stąd z uwagi na brak wyznaczenia zakresu pojęciowego obu tych terminów w ustawie, w każdym przypadku będzie zachodziła konieczność interpretacji sytuacji osoby ubiegającej się o świadczenie, czy w jej przypadku nastąpiło zdarzenie losowe skutkujące powstaniem sytuacji kryzysowej⁸¹. W zakresie terminologicznym oba zagadnienia mieszczą się w obrębie szerszego, bogatszego pojęcia kryzysu, przyjmując jego postacie⁸². Kryzys dotyczy każdej osoby, która znajduje się w sytuacji ocenianej jako trudna i przełomowa. Większość badaczy zajmujących się analizą zjawiska jest zdania, że kryzys:

- jest zjawiskiem o złożonej symptomatologii,
- jest ograniczony w czasie,
- to sytuacja zagrożenia, jak i okazja do samorozwoju oraz samorealizacji,
- to wyzwanie, które stawia człowieka przed koniecznością wyborów, dokonywania zmian oraz wewnętrznej pracy nad sobą⁸³

Sytuacje kryzysowe mogą przydarzyć się każdemu w dowolnym momencie życia. W przypadku nieradzenia sobie osoby lub rodziny z zaistniałą sytuacją wyspecjalizowane służby kryzysowe bądź powołane do tego instytucje udzielają pomocy poprzez instytucjonalne działania pomocowe w postaci interwencji kryzysowej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu⁸⁴. Polega ona na kontakcie terapeutycznym, skoncentrowanym na problemie wywołującym kryzys, czasowo ograniczonym, w którym dochodzi do konfrontacji osoby z kryzysem i do jego rozwiązania⁸⁵. Splatają się w niej różne formy pomocy psychologiczna, medyczna, socjalna i prawna, mające na celu przywrócenie równowagi psychicznej po krytycznym wydarzeniu życiowym i odzyskanie zdolności samodzielnego pokonania kryzysu⁸⁶.

⁸⁰ art. 7 pkt 14 ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015r. poz. 163 ze zm.)

⁸¹ S. Nitecki, *Prawo do pomocy społecznej w polskim systemie prawnym*, Warszawa 2008, s. 176.

⁸² E. Włodarczyk, *Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa* [w:] E. Włodarczyk, I. Cytlak, *Człowiek wobec krytycznych sytuacji życiowych. Z teorii i praktyki pracy socjalnej*, Poznań 2011, Psychologia i Pedagogika nr 165. Pp. 356 s. 1 (https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/12708/1/Wlodarczyk_E_Zdarzenie%20losowe%20i%20sytuacja%20kryzysowa.pdf (dostęp: 24.01.2016r.))

⁸³ E. Miturska, *ABC interwencji kryzysowej*, http://www.swiatproblemow.pl/2012_07_1.html (dostęp 24.01.2016r.)

⁸⁴ art. 47 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015, poz. 163 ze zm.)

⁸⁵ Badura-Madej W., *Podstawowe pojęcia teorii kryzysu i interwencji kryzysowej* [w:] W. Badura—Madej, *Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej. Poradnik dla pracowników socjalnych*, Katowice 1999, s. 27

⁸⁶ E. Leśniak, *Interwencja kryzysowa*, [w:] W. Badura—Madej, *Wybrane zagadnienia interwencji kryzysowej. Poradnik dla pracowników socjalnych*, Katowice 1999, s. 57

Złożoność oddziaływań interwencyjnych wynika z charakteru doświadczenia kryzysowego i rodzaju kryzysu. Kryzys obejmować może prawie wszystkie sfery funkcjonowania wewnętrznego i zewnętrznego jednostki, dlatego też interwencja może mieć charakter pomocy udzielanej ze strony specjalistów różnych dziedzin. Najczęściej są to psychologowie, pedagodzy, kuratorzy, pracownicy socjalni, policjanci, prawnicy oraz służby specjalistyczne (medyczne i ratownicze)⁸⁷.

Z danych ośrodków pomocy społecznej znajdujących się na terenie powiatu nakielskiego w 2014 r. udzielono pomocy 18 rodzinom ze względu na zdarzenia losowe. Ponadto usługami pomocy społecznej w zakresie interwencji kryzysowej objęto 20 rodzin.

Tabela 52. Liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem z tytułu zdarzeń losowych w powiecie nakielskim w latach 2012 – 2014.

wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba rodzin	30	29	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Tabela 53. Liczba rodzin, którym udzielono interwencji kryzysowej w gminach na terenie powiatu nakielskiego..

wyszczególnienie	rok	gm. Kcynia	gm. Mrocza	gm. Nakło nad Notecią	gm. Szubin	gm. Sadki
Liczba rodzin	2012	0	2	3	1	0
	2013	0	15	1	3	0
	2014	0	12	3	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Od 1 stycznia 2016 roku na mocy ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej na terenie powiatu realizowane jest zadanie polegające na udzielaniu obywatelom nieodpłatnej pomocy prawnej na etapie przed sądowym, a także nieodpłatnej informacji prawnej. Do skorzystania ze wskazanej pomocy uprawnione są:

1. osoby fizyczne, którym w okresie 12 miesięcy poprzedzających zwrócenie się o udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej zostało przyznane świadczenie z pomocy społecznej na podstawie ustawy o pomocy społecznej,
2. osoby posiadające ważną Kartę Dużej Rodziny,
3. kombatanci,
4. weterani,
5. osoby, które nie ukończyły 26 lat,
6. osoby, które ukończyły 65 lat,
7. osoby, które w wyniku wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej znalazły się w sytuacji zagrożenia lub poniosły stratę⁸⁸.

⁸⁷ E. Miturska, ABC interwencji kryzysowej http://www.swiatproblemow.pl/2012_07_1.html, (dostęp 24.01.2016r.)

⁸⁸ por. ustawa z dnia 5 sierpnia 2015r. o nieodpłatnej pomocy prawnej (Dz. U. 2015, poz. 1255)

Wsparcie świadczone jest przez adwokatów i radców prawnych w punktach pomocy prawnej zlokalizowanych w Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie. Ponadto punkt nieodpłatnej pomocy prawnej usytuowany w Kcyni i Mroczy obsługuje Fundacja Civitas z siedzibą w Nakle nad Notecią.

Ustawa przewiduje także działania polegające na kształtowaniu świadomości prawnej obywateli. Zadanie to będzie realizowane wspólnie z organizacjami pozarządowymi i będzie stanowić bazę do przyszłych działań na rzecz pogłębiania świadomości prawnej społeczeństwa. Zgodnie z ustawą organy administracji publicznej realizując pozostające w ich właściwości zadania z zakresu edukacji prawnej społeczeństwa będą zobligowane do podejmowania działań edukacyjnych zmierzających do zwiększenia świadomości prawnej społeczeństwa⁸⁹.

W Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nakle nad Notecią został powołany zespół do spraw interwencji kryzysowej i terapii psychologicznej (wsparcia psychologicznego). Ponadto przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią istnieje Punkt Interwencji Kryzysowej, gdzie można uzyskać pomoc psychologiczną, terapeutyczną i prawną.

Tabela 54. Liczba udzielonych porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
PSYCHOLOG	498	424	297	226
PRAWNIK	704	547	575	710
TERAPEUTA	x	138	628	839

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

4.12 Sieroctwo

Z terminem sieroctwo i z jego analizą, spotkać się możemy wielokrotnie w literaturze pedagogicznej w kontekście omawiania systemu opieki nad dzieckiem oraz charakteryzowania działalności rodziny jako komórki społecznej⁹⁰. W. Okoń podaje, że jest to stan, w którym dziecko pozbawione jest rodziców; gdy oboje z rodziców nie żyją – dziecko jest sierotą, gdy jedno – półsierotą. Rozróżnia się sieroctwo naturalne jako skutek śmierci rodziców i sieroctwo społeczne polegające na pozbawieniu dziecka normalnego środowiska rodzinnego na skutek rozbicia rodziny lub jej wykołajenia⁹¹.

Według danych ośrodków pomocy społecznej z powiatu nakielskiego w 2014 roku z pomocy i wsparcia z tytułu sieroctwa korzystało 5 rodzin.

⁸⁹ Ministerstwo Sprawiedliwości, *Darmowa pomoc prawna*, <https://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/darmowa-pomoc-prawna/>, [dostęp, 29.02.2016r.]

⁹⁰ S. Gola, *Zjawisko sieroctwa i jego kompensacja* [w:] L. Albański, S. Gola, *Wybrane zagadnienia z pedagogiki opiekuńczej*, Jelenia Góra 2013, s. 92

⁹¹ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 2001, s. 354

Tabela 55. Liczba rodzin, które korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu sieroctwa w latach 2012 – 2014

wyszczególnienie	2012	2013	2014
Liczba rodzin	1	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

Dzieci pozbawione możliwości wychowywania się w rodzinie mogą zostać skierowane pod opiekę krewnych bądź umieszczone w innej formie opieki zastępczej. W przypadku sieroctwa społecznego przy wyborze odpowiedniego sposobu zabezpieczenia dobra dziecka należy uwzględnić wskazania związane z zachowaniem tożsamości małoletniego i jego prawa do utrzymywania kontaktów z rodzicami. Wyjątek stanowią przypadki, gdy jest to sprzeczne z interesem dziecka.

W ostatnich latach zmiany jakie dokonały się w zakresie opieki nad dzieckiem uwzględniają pomoc dziecku, ale również pracę z dysfunkcyjną rodziną nad rozwiązywaniem problemów opiekuńczo – wychowawczych oraz terapię zaburzonych relacji. Ponadto większy nacisk kładzie się na rozwój rodzinnych form opieki zastępczej. Kwestie dotyczące szeroko rozumianego dobra dziecka i rodziny określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁹²

Na terenie powiatu nakielskiego sprawowana jest piecza zastępcza w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Rodzinna piecza zastępcza obejmuje:

- 51 rodzin spokrewnionych z dzieckiem,
- 25 rodzin zastępczych niezawodowych,
- 8 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 3 rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
- 2 rodzinne domy dziecka.

Instytucjonalna forma pieczy zastępczej obejmuje:

- placówkę opiekuńczo – wychowawczą typu rodzinnego w Paulinie,
- placówkę opiekuńczo – wychowawczą typu rodzinnego w Rozwarzynie,
- placówkę opiekuńczo – wychowawczą typu socjalizacyjnego w Szubinie (stan na 31.12.2014r.).

Osoby opuszczające pieczę zastępczą (rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą) po osiągnięciu pełnoletniości obejmuje się pomocą pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz udzielana jest pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia.

⁹² ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz.U. 2015 poz. 332 ze zm.)

4.13 Ochrona ofiar handlu ludźmi

Handel ludźmi to przestępstwo będące współczesną formą niewolnictwa, które dotyczy kobiety, mężczyzn i dzieci wszystkich narodowości. Ustawa kodeks karny wskazuje, że handlem ludźmi jest werbowanie, transport, dostarczanie, przekazywanie, przechowywanie lub przyjmowanie osoby z zastosowaniem:

- 1) przemocy lub groźby bezprawnej,
- 2) uprowadzenia,
- 3) podstępu,
- 4) wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przedsiębranego działania,
- 5) nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności,
- 6) udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej albo jej obietnicy osobie sprawującej opiekę lub nadzór nad inną osobą, w celu jej wykorzystania, nawet za jej zgodą, w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania, w pracy lub usługach o charakterze przymusowym, w żebractwie, w niewolnictwie lub innych formach wykorzystania poniżających godność człowieka albo w celu pozyskania komórek, tkanek lub narządów wbrew przepisom ustawy. Jeżeli zachowanie sprawcy dotyczy małoletniego, stanowi ono handel ludźmi, nawet gdy nie zostały użyte wyżej wymienione metody lub środki⁹³.

Zjawisko handlu ludźmi jest problemem międzynarodowym, stąd w celu ochrony, pomocy i wsparcia ofiar handlu ludźmi przepisy Unii Europejskiej przyznają im prawo m. in. do pomocy prawnej, medycznej oraz pobytu czasowego.

Cudzoziemcom, którzy są ofiarami handlu ludźmi zgodnie z ustawą o pomocy społecznej przysługuje prawo do świadczeń w formie interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego⁹⁴. Jednakże z danych ośrodków pomocy społecznej w powiecie nakielskim wynika, że w latach 2012 – 2014 nikt nie ubiegał się o pomoc z uwagi na ochronę ofiar handlu ludźmi. Ponadto w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią nie odnotowano konieczności objęcia pomocą i wsparciem cudzoziemców oraz ofiar handlu ludźmi.

Zaplecze instytucjonalne w zakresie pomocy ofiarom handlu ludźmi stanowią:

- jednostki sądownicze,
- jednostki policji,
- jednostki pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe.

⁹³ art. 115 § 22 ustawy z 6 czerwca 1997r. Kodeks karny (t. j. Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.)

⁹⁴ art. 5a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

4.14 Klęska żywiołowa lub ekologiczna

Klęska żywiołowa to katastrofa naturalna lub awaria techniczna, której skutki zagrażają życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, a pomoc i ochrona mogą być skutecznie podjęte tylko przy zastosowaniu nadzwyczajnych środków, we współdziałaniu różnych organów i instytucji oraz specjalistycznych służb i formacji działających pod jednolitym kierownictwem. Katastrofa naturalna to z kolei zdarzenie związane z działaniem sił natury, w szczególności wyładowania atmosferyczne, wstrząsy sejsmiczne, silne wiatry, intensywne opady atmosferyczne, długotrwałe występowanie ekstremalnych temperatur, osuwiska ziemi, pożary, susze, powodzie, zjawiska lodowe na rzekach i morzu oraz jeziorach i zbiornikach wodnych, masowe występowanie szkodników, chorób roślin lub zwierząt albo chorób zakaźnych ludzi, albo też działanie innego żywiołu.

W 2014 roku na terenie powiatu nakielskiego nie korzystano ze świadczeń pomocy społecznej z powodu klęski żywiołowej lub ekologicznej. W roku 2013 odnotowano 1 osobę, a w 2012 - 4 osoby.

5 Analiza SWOT

Każda organizacja, aby jak najbardziej precyzyjnie określić swoje silne i słabe strony oraz szanse rozwojowe i zagrożenia, musi dokonywać analizy swojego potencjału. Również jednostki samorządu terytorialnego powinny nieustannie badać swoją sytuację, aby jak najlepiej działać dla realizacji zakładanych celów.

Analiza SWOT to jedna z popularnych i podstawowych technik analitycznych, która stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest ona efektywną metodą określenia słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką społeczną powiatu. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki społecznej i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej wzmocnieniu,
- „słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki społecznej, i które nie wyeliminowane będą ją osłabiać,
- „szans” – uwarunkowań zewnętrznych, niezależne bezpośrednio od zachowania społeczności powiatu, przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwiązywaniu problemów społecznych,
- „zagrożeń” – uwarunkowań zewnętrznych, niezależne bezpośrednio od zachowania społeczności powiatu, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza SWOT jest kontynuacją i podsumowaniem diagnozy stanu i w niej znajduje uzasadnienie większość rozstrzygnięć.

Tabela 56. Analiza SWOT – Opieka nad dzieckiem i rodziną.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie problemami rodziny władz samorządowych, • świadomość rangi problemów społecznych w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną, • specjalistyczna kadra służb społecznych, • realizacja lokalnych programów i akcji profilaktyczno-edukacyjnych, • rozwinięta sieć instytucji, • system instytucjonalnej pieczy zastępczej, • zwiększenie zakresu usług pomocy społecznej, • promowanie idei rodzicielstwa zastępczego, • wzorce przekazywane w rodzinach wielopokoleniowych, • działalność zgromadzeń lokalnych na obszarach wiejskich (np. Koło Gospodyń Wiejskich), • działanie klubów sportowych i instytucji kulturalno-oświatowych, • otwartość na nowe rozwiązania, • nieodpłatna pomoc prawna, psychologiczna i terapeutyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający przepływ informacji pomiędzy instytucjami, • ograniczenia finansowe na rozwój systemu pomocy dzieciom i rodzinom, • mała liczba specjalistów w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • niewystarczająca profilaktyka i brak intensywnej terapii we wczesnych fazach uzależnień dzieci i młodzieży, • niewystarczająca oferta profilaktyczna i terapeutyczna dla całej rodziny, • rosnąca biurokracja, • brak placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, • niewystarczająca oferta na zagospodarowanie czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i całych rodzin.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • akty prawne, • zaangażowanie mediów, • środki zapobiegawcze stosowane przez wymiar sprawiedliwości i organy ścigania, • powołanie zespołów interdyscyplinarnych, • ulepszenie procedur, • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, • wzrost świadomości społecznej, • budowanie lokalnych partnerstw, • inicjowanie działań mających na celu wzmocnienie rodziny jako podstawowej komórki społecznej, • dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, • realizacja programu wspierania rodziny, • promocja działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej, • współpraca z organizacjami pozarządowymi, • budowanie świadomości społecznej dotyczącej potencjalnych zagrożeń, ich skutków i sposobów postępowania, • intensyfikacja programów profilaktycznych, • zwiększenie i rozszerzenie dostępności usług dla rodzin zastępczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwarstwienie społeczne i wzrastająca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, • zatracanie rodzinnych wartości (pogłębiający się kryzys rodziny) oraz degradacja relacji rodzinnych, • ryzyko wykluczenia społecznego, • niż demograficzny, • eurosieroctwo, • ubożenie społeczeństwa (w tym dziedziczenie ubóstwa) powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży, • rosnące zadłużenie gospodarstw domowych, • narastanie zjawiska wyuczonej bezradności, • niska świadomość społeczeństwa oraz silnie utrwalone mity i stereotypy, • zwiększająca się niewydolność wychowawcza rodziców oraz brak zainteresowania sprawami dzieci, • brak aktywności społecznej i chęci do działania na rzecz społeczności lokalnej, • zmieniające się procedury i uwarunkowania prawne oraz wydłużony tryb postępowania, • destrukcyjna rola mediów, • napływ negatywnych wzorców z zewnątrz, • narastający problem uzależnień wśród dzieci, młodzieży i dorosłych (w tym nowe formy uzależnień), • rosnące zjawisko demoralizacji wśród dzieci i młodzieży, • bierność świadków oraz rodzin dotkniętych problemem przemocy (ukrywanie problemu przemocy), • wiktyimizacja wtórna ofiar.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 57. Analiza SWOT – Integracja grup podatnych i zagrożonych marginalizacją oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie problemami społecznymi władz samorządowych, • aktywnie działające organizacje pozarządowe działające na rzecz osób wykluczonych społecznie w tym osób niepełnosprawnych, • wykwalifikowana kadra, • doświadczenie w świadczeniu usług oraz dbałość o ich jakość, • aktywna działalność instytucji kultury oraz duża ilość zabytków i innych dóbr kultury, • efektywność w zakresie pozyskiwania dodatkowych środków finansowych, • realizacja projektów, programów, konferencji, i/lub kampanii w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, • krzewienie wiedzy i świadomości społecznej, • korzystne położenie geograficzne, • zapewnione ratownictwo medyczne, • zainteresowanie problemami społecznymi władz samorządowych, • świadomość problemów społecznych, • upowszechnianie informacji i inicjowanie działań w środowisku lokalnym na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym o możliwościach skorzystania z usług i form wsparcia), • budowanie zintegrowanego systemu wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • otwartość na nowe rozwiązania, • nieodpłatna pomoc prawna, psychologiczna i terapeutyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilne finansowanie zadań realizowanych ze środków PFRON, • brak tłumaczy w tym języka migowego w urzędach służb społecznych, • system edukacji niedostosowany do potrzeb rynku pracy, • niedostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, • ograniczona ilość nowych lokalnych inicjatyw w zakresie wspierania grup szczególnego ryzyka, • mała liczba specjalistów w określonych branżach, • utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia (w tym sezonowość rynku pracy), • mała liczba podmiotów gospodarczych, • słabo rozwinięty transport publiczny na terenie powiatu, • zmniejszająca się liczba uczniów, • słaba oferta na zagospodarowanie czasu wolnego, • niewystarczający dostęp do specjalistycznych usług zdrowotnych, • niedoposażenie szkół, • brak opieki pielęgniarsko – higienicznej w szkołach, • duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej, • istniejące bariery urbanistyczne, architektoniczne, w komunikowaniu się i techniczne, • niewystarczający system wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • słaby system opieki dla osób starszych, niepełnosprawnych i/lub długotrwale chorych w miejscu zamieszkania, • brak podmiotów ekonomii społecznej, • niewystarczające środki finansowe, • mało rozwinięta sieć instytucji w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • akty prawne, • zaangażowanie mediów, • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, • promowanie i wspieranie dobrych praktyk, • planowane inwestycje w powiecie, • rozwijająca się infrastruktura drogowa, • kampanie, programy, akcje propagujące zdrowy styl życia, • inicjowanie i realizowanie projektów integracyjnych, • e-learning i krótkie formy kształcenia pozwalające uzyskać nowy zawód/specjalność, • zapotrzebowanie na fachowców po kierunkach zawodowych, • wzrastająca świadomość potrzeb edukacyjnych, • budowanie lokalnych partnerstw obejmujących wszystkie sektory z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, 	<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca biurokracja, • wysoki poziom osób bez kwalifikacji zawodowych, • niska świadomość społeczeństwa oraz silnie utrwalone mity i stereotypy, • dyskryminacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • mała aktywność, niechęć do zmian, niska samoocena osób zagrożonych wykluczeniem społecznym szczególnie w obszarach wiejskich, • zagrożenie poczucia bezpieczeństwa, • ograniczone środki finansowe w systemie (kryzys ekonomiczny), • spadek liczby podmiotów gospodarczych, • wysoki wskaźnik bezrobocia (w tym sezonowość rynku pracy), • emigracja specjalistów za granicę, • szara strefa zatrudnienia,

<ul style="list-style-type: none"> • wdrażanie programów tematycznych dla określonych grup odbiorców, • prowadzenie edukacji i profilaktyki przeciw uzależnieniom we wszystkich grupach wiekowych, • rozwijająca się oferta form wsparcia społeczeństwa lokalnego, • postęp techniczny i technologiczny wprowadzający do procesów produkcji nowe rozwiązania. 	<ul style="list-style-type: none"> • zmieniające się uwarunkowania prawne, • ubożenie społeczeństwa (w tym dziedziczenie ubóstwa) pogłębiające różnicowanie socjalne grup społecznych, • system edukacyjny oparty na zasadach ekonomii, • kryzys szkolnictwa zawodowego, • wysokie koszty pracy nie sprzyjające zatrudnieniu, • niż demograficzny (starzenie się społeczeństwa), • częste zmiany systemowe i programowe w edukacji, • zbyt mała oferta wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym pozwalająca na uczestnictwo w życiu społecznym, • alienacja i polaryzacja społeczna, • postęp techniczny i technologiczny wprowadzający do procesów produkcji nowe rozwiązania, które przyczyniają się do redukcji zatrudnienia, • postęp technologiczny determinujący wzrost cen specjalistycznego sprzętu dla osób niepełnosprawnych. • wzrost liczby osób z zaburzeniami psychicznymi.
---	--

Źródło: opracowanie własne

Tabela 58. Analiza SWOT – Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z władzami samorządowymi w zakresie polityki społecznej, • wykształcona i zaangażowana kadra, • dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi i kościelnymi, • rozwinięty system rodzinnej pieczy zastępczej, • współpraca z mediami, • aktywna działalność instytucji kultury, • mieszkańcy zainteresowani świadczeniem pomocy w formie wolontariatu, • położenie komunikacyjne powiatu, • pozyskiwanie środków zewnętrznych przez jednostki działające na terenie powiatu, • gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej i partnerskiej pomiędzy regionami, • wzrost liczby szkoleń w tym dla rodzin zastępczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak integracji działań w obszarze polityki społecznej, • ograniczona współpraca pomiędzy jednostkami pomocy społecznej na płaszczyźnie gmina – powiat, • ograniczone środki finansowe na działalność w obszarze polityki społecznej, • brak środków na dodatkowe zatrudnienie osób w służbach publicznych, • brak rozwiniętej infrastruktury społecznej, • bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej, • rosnąca biurokracja.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • rozwijająca się infrastruktura w tym drogowa, • budowanie zintegrowanego systemu wsparcia w obszarze polityki społecznej, • promowanie wolontariatu, • prospołeczne nastawienie organów ustawodawczych, • pozyskiwanie środków zewnętrznych, • szkolenia kadry pomocy społecznej, • zwiększenie i rozszerzenie dostępności usług dla rodzin zastępczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenie środków finansowych na realizację zadań pomocy społecznej, • niestabilność prawa (zmiany przepisów), • przekazywanie nowych zadań do pomocy społecznej, • brak systemowych rozwiązań, • słaba komunikacja pomiędzy instytucjami.

Źródło: opracowanie własne.

6 Misja, cele strategiczne i kierunki działania

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Nakielskiego na lata 2016 – 2020 jest budowa powiatowego zintegrowanego systemu pomocy społecznej, który ma służyć wspieraniu i integracji osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Po dokonaniu analizy stanu sytuacji w sferze pomocy społecznej, uwzględniając grupy zagrożone szczególnym ryzykiem wykluczenia społecznego określono główne obszary problemowe dla powiatu nakielskiego, wyznaczono cele strategiczne i kierunki działania.

CEL STRATEGICZNY 1. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINA

- 1.1 Profilaktyka i wsparcie rodzin,
- 1.2 Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży oraz zapobieganie demoralizacji,
- 1.3 Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną,
- 1.4 Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY 2. INTEGRACJA GRUP PODATNYCH I ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

- 2.1 Podnoszenie świadomości społecznej,
- 2.2 Edukacja i aktywizacja zawodowa,
- 2.3 Integracja i rehabilitacja społeczna,
- 2.4 Profilaktyka i promocja zdrowia,
- 2.5 Wspieranie i aktywizacja osób zagrożonych marginalizacją.

CEL STRATEGICZNY 3. ZINTEGROWANA POLITYKA SPOŁECZNA I ROZWÓJ ZASOBÓW SPOŁECZNYCH

- 3.1 Doskonalenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych,
- 3.2 Profesjonalizacja służb społecznych,
- 3.3 Rozwój infrastruktury służb społecznych.

Tabela 59. Opieka nad dzieckiem i rodziną - cel strategiczny i kierunki działania.

OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ				
SPOSÓB REALIZACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA KOORDYNACJĘ/REALIZACJĘ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	OKRES REALIZACJI
PROFILAKTYKA I WSPARCIE RODZIN				
<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć promujących wartości rodzinne, • szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat istniejących form pomocy dla rodziny i dziecka, • monitorowanie potrzeb rodzin i dzieci, które znalazły się w sytuacji kryzysowej, • poradnictwo specjalistyczne (w tym pomoc prawna, psychologiczna, terapeutyczna) oraz realizacja pracy socjalnej, • pomoc finansowa i rzeczowa, • inicjowanie i realizacja lokalnych programów na rzecz pomocy rodzinom i dzieciom. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, <p>Sądy Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przygotowanych przedsięwzięć promujących wartości rodzinne, • liczba punktów udzielania pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej, • liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną, • liczba świadczeń udzielonych rodzinom w ramach zadań jednostek pomocy społecznej, • liczba zrealizowanych programów na rzecz pomocy rodzinom i dzieciom. 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	praca ciągła w latach 2016 - 2020
WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ ZAPOBIEGANIE DEMORALIZACJI				
<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, • zwiększanie szans edukacyjnych i dostępności do placówek oświatowych dzieci i młodzieży, • angażowanie rodziców w procesy edukacyjne i wychowawcze dzieci i młodzieży przy współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi, • zwiększenie dostępności zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, • zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym rodzinnego psychologiczno – pedagogicznego), • organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży (w tym rozwijanie oferty kulturalnej, sportowo – rekreacyjnej, edukacyjnej), • promowanie alternatywnych metod spędzania czasu wolnego, • inicjowanie i realizacja lokalnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, • zapobieganie przestępczości wśród dzieci i młodzieży. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • placówki oświatowe • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Policja, • Straż Miejska. <p>Sądy Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opracowania i analizy na temat istniejących sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, • liczba dzieci i młodzieży uczęszczająca do placówek oświatowych, • liczba przedsięwzięć, w których zaangażowano rodziców, • liczba dzieci korzystających z zajęć korekcyjno – kompensacyjnych, • liczba udzielonych specjalistycznych porad (w tym rodzinnych psychologiczno – pedagogicznych), • oferta kulturalna, sportowo – rekreacyjna i edukacyjna dla dzieci i młodzieży, • oferta alternatywnych metod spędzania czasu wolnego, • liczba zrealizowanych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, • dane statystyczne dotyczące przestępczości wśród dzieci i młodzieży. 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	praca ciągła w latach 2016 - 2020

DOSKONALENIE SYSTEMU OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ				
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój interdyscyplinarnych form pomocy, opieki i wsparcia dzieci i rodzin, • realizacja działań z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, • nawiązywanie partnerstw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny, • rozwijanie zabezpieczenia socjalnego dla dzieci i rodzin (w tym w sytuacji kryzysowej). • współpraca instytucji służb społecznych w zakresie pomocy dla dzieci i rodzin (w tym w sytuacji kryzysowej) • realizacja działań przewidzianych przepisami prawa, • zwiększenie i rozszerzenie dostępności usług dla rodzin zastępczych. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • placówki opiekuńczo-wychowawcze, • placówki oświatowe • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • szkoły • Policja, • Straż miejska. <p>Sądy Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje pomocy, opieki i wsparcia dzieci i rodzin oraz liczba osób nimi objętych, • liczba działań w zakresie wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej, • liczba nawiązanych partnerstw lokalnych w zakresie wsparcia rodziny, • zakres zabezpieczenia socjalnego dla dzieci i rodzin (w tym w sytuacji kryzysowej). 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	<p>praca ciągła w latach 2016 - 2020</p>
PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE				
<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie i realizacja programów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, • podejmowanie działań profilaktyczno – edukacyjnych oraz pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy, • poradnictwo specjalistyczne (w tym pomoc prawna, pomoc psychologiczna, terapia indywidualna i grupowa) • wsparcie i zabezpieczenie ofiar przemocy w rodzinie (w tym zapewnienie schronienia). 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie • Policja, <p>Sądy Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Prokuratura Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zrealizowanych programów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, • liczba podjętych działań profilaktyczno – edukacyjnych oraz pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy, • liczba udzielonych porad specjalistycznych (prawnych, psychologicznych, terapeutycznych) • liczba i zakres udzielonego wsparcia i zabezpieczenia ofiar przemocy w rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	<p>praca ciągła w latach 2016 - 2020</p>

Prognoza zmian: Efektem osiągnięcia wskazanego celu strategicznego będzie stworzenie podstaw do rozwoju zintegrowanego społeczeństwa, w którym rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej będą miały zapewnione odpowiednie wsparcie i pomoc. W rezultacie zastosowane środki zaradcze pozwolą na wsparcie jednostki w przewyciężeniu sytuacji kryzysowej oraz pomoc w prawidłowym wypełnianiu funkcji rodziny. Ponadto wdrożenie celu strategicznego pozwoli na zwiększenie działań profilaktycznych szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży w tym poprzez przeciwdziałanie demoralizacji i eliminację niepożądanych postaw społecznych.

Tabela 60. Integracja grup podatnych i zagrożonych marginalizacją oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu - cel strategiczny i kierunki działania.

INTEGRACJA GRUP PODATNYCH I ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU				
SPOSÓB REALIZACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA KOORDYNACJĘ/REALIZACJĘ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	OKRES REALIZACJI
PODNOSENIE ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ				
<ul style="list-style-type: none"> inicjowanie i realizacja lokalnych programów na rzecz pomocy osobom podatnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym, kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób podatnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat wartości jednostki w społeczeństwie z uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, monitorowanie i diagnozowanie problemu wykluczenia społecznego, upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym osób bezdomnych, bezrobotnych, niepełnosprawnych, seniorów, długotrwale chorych, uzależnionych, cudzoziemców), upowszechnianie informacji o prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy dla osób mających trudności z integracją (w tym cudzoziemcy, osoby po zwolnieniu z zakładu karnego), podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania i ochrony ofiar handlu ludźmi. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> powiat, gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Policja, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna <p>Sądy</p> <p>Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej</p> <p>Jednostki penitencjarne</p> <p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> liczba zrealizowanych programów na rzecz pomocy osobom podatnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym, liczba zorganizowanych przedsięwzięć na rzecz kształtowania i rozwijania świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób podatnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, liczba zorganizowanych przedsięwzięć na temat wartości jednostki w społeczeństwie z uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, rodzaj upowszechnionych informacji o prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, rodzaj upowszechnionych informacji o prawach i uprawnieniach oraz dostępnych formach pomocy dla osób mających trudności z integracją, liczba zorganizowanych przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania i ochrony ofiar handlu ludźmi. 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa, budżety samorządów lokalnych, środki UE, inne źródła. 	praca ciągła w latach 2016 - 2020
EDUKACJA I AKTYWIZACJA ZAWODOWA				
<ul style="list-style-type: none"> upowszechnianie informacji na temat istniejących form kształcenia, monitorowanie rynku pracy (w tym w kierunku zapotrzebowania na określone kierunki kształcenia), dostosowanie oferty edukacyjnej (w tym do potrzeb rynku pracy, określonej grupy odbiorców), 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> powiat, gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> rodzaj upowszechnianych informacji na temat istniejących form kształcenia, oferta edukacyjna placówek oświatowych, rodzaj upowszechnianych informacji na temat istniejących form pomocy dla osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem oraz dla przedsiębiorców, 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa, budżety samorządów lokalnych, środki UE, inne źródła. 	praca ciągła w latach 2016 - 2020

<ul style="list-style-type: none"> • szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat istniejących form pomocy dla osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem oraz dla przedsiębiorców, • aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym poprzez poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy), • organizacja giełd pracy oraz targów pracy, • pomoc w rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej, • wspieranie przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności, tworzenia miejsc pracy oraz zatrudnianiu osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, • rehabilitacja zawodowa, • inicjowanie i realizacja programów na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych i podjęcia zatrudnienia przez osoby podatne i zagrożone wykluczeniem społecznym • rozwój ekonomii społecznej, • wspieranie rozwoju gospodarczego. 	<p>Ośrodki kształcenia Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opracowania i analizy na temat aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • liczba osób bezrobotnych w tym objętych pośrednictwem pracy i poradnictwem zawodowym, • liczba zorganizowanych giełd pracy oraz targów pracy, • liczba osób/podmiotów, które rozpoczęły własną działalność gospodarczą, • liczba dofinansowań przyznanych w ramach rehabilitacji zawodowej, • liczba zrealizowanych programów na rzecz podnoszenia kwalifikacji zawodowych i podjęcia zatrudnienia przez osoby podatne i zagrożone wykluczeniem społecznym, • liczba nowoutworzonych miejsc pracy w wybranych sektorach. 		
INTEGRACJA I REHABILITACJA SPOŁECZNA				
<ul style="list-style-type: none"> • szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat istniejących form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, • monitorowanie potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • inicjowanie i realizacja programów i innych form integracji osób podatnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ze społecznością lokalną, • realizacja działań w zakresie organizowania społeczności lokalnej, • pomoc w likwidowaniu barier urbanistycznych, architektonicznych, technicznych i komunikowaniu się, • zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym prawnego, psychologicznego, terapeutycznego), • zwiększenie dostępu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do oferty kulturalnej, sportowo – rekreacyjnej, edukacyjnej, turystycznej. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, • Policja, <p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych pracą socjalną i pomocą jednostek pomocy społecznej, • rodzaj udzielonych informacji na temat istniejących form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, • liczba zrealizowanych programów i innych form integracji osób podatnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym ze społecznością lokalną, • liczba podjętych działań w zakresie organizowania społeczności lokalnej, • liczba udzielonych dofinansowań w zakresie likwidacji barier urbanistycznych, architektonicznych, technicznych i komunikowaniu się, • liczba udzielonych porad specjalistycznych, 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	<p>praca ciągła w latach 2016 - 2020</p>

		<ul style="list-style-type: none"> oferta kulturalna, sportowo – rekreacyjna, edukacyjna, turystyczna z uwzględnieniem dostępu dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 		
PROFILAKTYKA I PROMOCJA ZDROWIA				
<ul style="list-style-type: none"> zaspakajanie potrzeb oraz poszerzanie oferty w zakresie ochrony zdrowia (w tym dla określonych grup społecznych), prowadzenie akcji promującej zdrowy styl życia, inicjowanie i realizacja programów na rzecz ochrony zdrowia (w tym profilaktycznych i leczniczych dla określonych grup odbiorców), rozwój i podnoszenie jakości usług opiekuńczych, środowiskowych i instytucjonalnych, organizowanie i dofinansowanie działań zwiększających dostępność terapeutyczną i rehabilitacyjną, szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat uzależnień, monitorowanie i diagnozowanie problemu uzależnień, organizowanie różnych form pracy uzupełniającej proces leczenia terapeutycznego osób uzależnionych. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> powiat, gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Policja, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, jednostki ochrony zdrowia <p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> liczba przeprowadzonych akcji promujących zdrowy styl życia, liczba przeprowadzonych programów na rzecz ochrony zdrowia, liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi oraz usługami opiekuńczymi i środowiskowymi, liczba zorganizowanych akcji, kampanii dotyczących uzależnień, rodzaj zorganizowanych form pracy uzupełniającej proces leczenia terapeutycznego osób uzależnionych. 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa, budżety samorządów lokalnych, środki UE, inne źródła. 	praca ciągła w latach 2016 - 2020
WSPIERANIE I AKTYWIZACJA OSÓB ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ				
<ul style="list-style-type: none"> poradnictwo specjalistyczne (w tym pomoc prawna, psychologiczna, terapeutyczna) oraz realizacja pracy socjalnej, zapewnienie świadczeń w celu zabezpieczenia socjalno-bytowego dla osób w trudnej sytuacji życiowej/kryzysowej, monitorowanie potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym osób bezdomnych, bezrobotnych, niepełnosprawnych, seniorów, długotrwale chorych, uzależnionych, cudzoziemców, osób po zwolnieniu z zakładu karnego), pomoc rzeczowa, finansowa i socjalna dla osób w trudnej sytuacji życiowej/kryzysowej, zapewnienie usług specjalistycznych (w tym pomoc instytucjonalną w domu pomocy społecznej, ośrodkach wsparcia), tworzenie grup wsparcia, 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> powiat, gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Policja, Dom Pomocy Społecznej, Ośrodki wsparcia <p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, którym udzielono specjalistycznych porad oraz pracy socjalnej, liczba i rodzaj świadczeń zapewnionych w celu zabezpieczenia socjalno-bytowego dla osób w trudnej sytuacji życiowej/kryzysowej, liczba miejsc i osób umieszczonych w domu pomocy społecznej, ośrodkach wsparcia, liczba zrealizowanych programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, rodzaj podjętych działań aktywizujących prowadzące do usamodzielnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub w trudnej sytuacji życiowej/kryzysowej. 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa, budżety samorządów lokalnych, środki UE, inne źródła. 	praca ciągła w latach 2016 - 2020

<ul style="list-style-type: none"> • inicjowanie i realizacja lokalnych programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, • działania aktywizujące prowadzące do usamodzielnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub w trudnej sytuacji życiowej/kryzysowej, • realizacja działań przewidzianych przepisami prawa. 			
---	--	--	--

Prognoza zmian: Rezultatem celu strategicznego będzie umożliwienie osobom podatnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym w pełni uczestniczyć w życiu społecznym. Wskazane działania wpłyną na podniesienie świadomości społecznej na temat wartości jednostki w społeczeństwie z uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto wpłynie na zwiększenie dostępności do usług specjalistycznych oraz pozwoli na zmniejszenie skali wykluczenia społecznego.

Tabela 61. Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych - cel strategiczny i kierunki działania.

ZINTEGROWANA POLITYKA SPOŁECZNA I ROZWÓJ ZASOBÓW SPOŁECZNYCH				
SPOSÓB REALIZACJI	PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA KOORDYNACJĘ/REALIZACJĘ	WSKAŹNIKI	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	OKRES REALIZACJI
DOSKONALENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH				
<ul style="list-style-type: none"> • budowanie szerokiego partnerstwa społecznego, • systemowe i techniczne wzmocnienie działań służb społecznych, • współpraca służb społecznych w zakresie ograniczenia zagrożeń występujących w społeczeństwie oraz rozwiązywania problemów społecznych, • systemowa integracja działań służb społecznych (w tym w zakresie bezpieczeństwa socjalnego, ładu społecznego i życia rodzinnego), • partnerstwo w działaniach poprzez inicjowanie i realizację projektów (programów) społecznych, kampanii edukacyjnych i profilaktycznych, • wspieranie inicjatyw społecznych podejmowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz rozwiązywania i zapobiegania problemom społecznym, • realizacja działań przewidzianych przepisami prawa. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • Powiatowy Urząd Pracy, • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Policja, • Straż Miejska, • Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, • jednostki ochrony zdrowia, • Dom Pomocy Społecznej, • Ośrodki wsparcia, • Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, • Państwowa Straż Pożarna. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zawartych partnerstw i wspólnych inicjatyw/przedsięwzięć w zakresie ograniczenia zagrożeń występujących w społeczeństwie oraz rozwiązywania problemów społecznych, • liczba zrealizowanych projektów (programów) społecznych, kampanii edukacyjnych i profilaktycznych, • liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	<p>praca ciągła w latach 2016 - 2020</p>

	<p>Sądy Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej Prokuratura Jednostki penitencjarne Organizacje pozarządowe</p>			
PROFESJONALIZACJA SŁUŻB SPOŁECZNYCH				
<ul style="list-style-type: none"> • stworzenie odpowiedniego systemu zatrudniania oraz wynagradzania kadr służb społecznych, • monitorowanie potrzeb w zakresie szkoleń, • interdyscyplinarne i wielopoziomowe szkolenia kadr służb społecznych, • rozszerzanie personelu o dodatkowych specjalistów, • podnoszenie kwalifikacji kadry służb społecznych, • szkolenia dla kandydatów na rodziny zastępcze i istniejących rodzin zastępczych, • wspieranie rozwoju wolontariatu. 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • Powiatowy Urząd Pracy, • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Policja, • jednostki ochrony zdrowia, <p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb społecznych, • liczba i wykształcenie pracowników jednostek pomocy społecznej w tym pracowników socjalnych, • liczba przeprowadzonych szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze i istniejących rodzin zastępczych, • liczba wolontariuszy w jednostkach służb społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	<p>praca ciągła w latach 2016 - 2020</p>
ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SŁUŻB SPOŁECZNYCH				
<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie, rozwój i/lub modernizacja zasobów infrastrukturalnych służb społecznych, • tworzenie, rozwój i/lub modernizacja infrastruktury społecznej (w tym mieszkania komunalne, socjalne, żłobki, przedszkola, świetlice i kluby dla dzieci i młodzieży, kluby dla seniorów, hospicja, ośrodki dla cudzoziemców), • tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego i ośrodków wsparcia (w tym środowiskowych domów samopomocy), • tworzenie i rozwój dziennych domów pomocy i domów pomocy społecznej, • tworzenie, rozwój i/lub modernizacja noclegowni, schronisk i domów dla osób bezdomnych, • tworzenie i rozwój klubów samopomocy, • tworzenie i rozwój mieszkań chronionych, • tworzenie i rozwój ośrodków interwencji kryzysowej, • tworzenie i rozwój jednostek specjalistycznego poradnictwa, • tworzenie i rozwój centrów i klubów integracji społecznej, • tworzenie i rozwój warsztatów terapii zajęciowej, • tworzenie i rozwój zakładów aktywności zawodowej, spółdzielni socjalnych, 	<p>Samorządy lokalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powiat, • gminy, <p>Jednostki organizacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, • Powiatowy Urząd Pracy, <p>Organizacje pozarządowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowopowstałych jednostek służb społecznych, • liczba jednostek infrastruktury społecznej (w tym mieszkań komunalnych, socjalnych, żłobków, przedszkoli, świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży, klubów dla seniorów, hospicjów, ośrodków dla cudzoziemców), • liczba placówek wsparcia dziennego i ośrodków wsparcia, • liczba dziennych domów pomocy i domów pomocy społecznej, • liczba noclegowni, schronisk i domów dla osób bezdomnych, • liczba klubów samopomocy, • liczba mieszkań chronionych, • liczba ośrodków interwencji kryzysowej, • liczba jednostek specjalistycznego poradnictwa, 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżety samorządów lokalnych, • środki UE, • inne źródła. 	<p>praca ciągła w latach 2016 - 2020</p>

<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie i rozwój ośrodków i/lub punktów opieki zdrowotnej (w tym terapii uzależnień), • tworzenie i rozwój form wspierania rodziny i pieczy zastępczej (w tym rodzinne i instytucjonalne), • zwiększenie i rozszerzenie dostępności usług dla rodzin zastępczych, • wspieranie rozwoju sektora pozarządowego i wolontariatu. 		<ul style="list-style-type: none"> • liczba centrów i klubów integracji społecznej, • liczba warsztatów terapii zajęciowej, • liczba zakładów aktywności zawodowej, spółdzielni socjalnych, • liczba ośrodków i/lub punktów opieki zdrowotnej (w tym terapii uzależnień), • liczba osób/rodzin i formy pomocy w ramach wspierania rodziny i pieczy zastępczej, • liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej. 		
---	--	--	--	--

Prognoza zmian: Skutkiem realizacji celu strategicznego będzie podjęcie współpracy międzyinstytucjonalnej oraz współpracy z organizacjami pozarządowymi i rozwój wolontariatu. Podniesienie kwalifikacji pracowników służb społecznych pozwoli na bardziej profesjonalną obsługę klientów. Realizacja wskazanych kierunków działania pozwoli na dostosowanie funkcjonowania usług publicznych oraz przestrzeni publicznych do potrzeb odbiorców.

7 Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będą na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych kwestii społecznych.

Monitorowanie pozwala z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i na wprowadzenie ewentualnych korekt w tych zadaniach. Wskazany proces umożliwi bieżącą ocenę realizacji zadań oraz osiągania celów, prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji, dokonanie bieżących korekt i poprawek oraz podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych. Monitoring jest procesem ciągłym, odbywającym się przez cały okres wdrażania strategii, którego celem jest zapewnienie zgodności realizacji strategii z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i wytyczonymi celami.

Zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne, jak również potrzeby i oczekiwania społeczne, a także treści nadrzędnych dokumentów strategicznych mogą spowodować konieczność zmian zapisów strategii w okresie jej obowiązywania. Wdrażanie strategii monitorowane będzie na bieżąco przez realizatorów merytorycznych poszczególnych zadań.

8 Podsumowanie

Ustawodawstwo w zakresie polityki społecznej zakłada umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Stąd pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie z organizacjami społecznymi, Kościołem, związkami wyznaniowymi, fundacjami, stowarzyszeniami, pracodawcami oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej uwzględniając potrzeby mieszkańców powiatu nakielskiego. Dokument stanowi konstrukcję do podejmowania działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców.

Celem niniejszej strategii stało się więc przedstawienie bilansu korzystnych i niekorzystnych cech społecznych powiatu, a na ich podstawie identyfikacja barier i przeszkód tak, aby powstający dokument umożliwił sprawne i racjonalne organizowanie działań, zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych na terenie powiatu. Podstawą wszelkich działań winno być maksymalne wykorzystanie istniejących w powiecie zasobów, potencjału i korzyści płynących z jego uwarunkowań i położenia. Dlatego też przedstawiona analiza danych zawiera możliwości i zagrożenia w sferze infrastruktury i zasobów.

Wsparcie dla jednostki bądź rodziny w sytuacji trudnej winno obejmować pomoc w formie skoordynowanych działań wszystkich służb (od poradnictwa, działań profilaktycznych po szeroko rozumianą pomoc instytucjonalną z uwzględnieniem pomocy finansowej). W związku z brakiem w tej sferze jednoznacznych uregulowań prawnych, wszystkie instytucje winny dążyć do szeroko rozumianej współpracy, propagowania „dobrych praktyk” oraz podnoszenia standardu świadczonych usług. Dla bezpieczeństwa socjalnego wymagane jest bowiem stworzenie takiego systemu zaspakajania potrzeb społecznych, który szybko reaguje na zmiany i adaptuje się do stale zmieniających się warunków społecznych.

9 Załączniki

Tabela 1. Przyrost naturalny na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014.....	9
Tabela 2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie kujawsko –pomorskim i powiecie nakielskim w latach 2012 – 2014.	12
Tabela 3. Liczba zawartych małżeństw oraz rozwodów i separacji w powiecie nakielskim w latach 2011 – 2014.	13
Tabela 4. Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego	14
Tabela 5. Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie powiatu nakielskiego.	14
Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe w gminach powiatu nakielskiego	15
Tabela 7. Stopa bezrobocia w powiecie nakielskim w latach 2010 – 2014 (stan na ostatni dzień roku).....	16
Tabela 8. Średnia liczba osób bezrobotnych w powiecie nakielskim w latach 2010 – 2014.....	16
Tabela 9. Struktura wiekowa osób bezrobotnych w powiecie nakielskim (stan na 31.12.2014r.).	17
Tabela 10. Wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej w powiecie nakielskim według grup wielkich oraz zawodów i specjalności w 2014 roku.	17
Tabela 11. Najliczniej występujące zawody wśród bezrobotnych w powiecie nakielskim w 2014 roku.	18
Tabela 12. Liczba jednostek organizacyjnych systemu oświaty na terenie powiatu nakielskiego z podziałem na gminy.	19
Tabela 13. Liczba uczniów i stan szkół prowadzonych przez powiat nakielski w roku szkolnym 2014/2015	19
Tabela 14. Wyszczególnienie oddziałów, pracowni i poradni w Nowym Szpitalu w Nakle i Szubinie....	23
Tabela 15. Informacje dotyczące Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.....	30
Tabela 16. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – dom pomoc społecznej.....	31

Tabela 17. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – ośrodki wsparcia.....	31
Tabela 18. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – jednostki specjalistycznego poradnictwa.	31
Tabela 19. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego.	32
Tabela 20. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego.....	32
Tabela 21. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia na terenie powiatu nakielskiego – warsztaty terapii zajęciowej.	32
Tabela 22. Przepięstwa stwierdzone przez policjê i prokuraturê w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014.....	33
Tabela 23. Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez policjê i prokuraturê na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014	34
Tabela 24. Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2011 – 2014.....	34
Rys. 1 Inwestycje drogowe kujawsko - pomorskie (marzec 2013).....	35
Tabela 25. Drogi powiatowe w kilometrach i liczba obiektów mostowych w powiecie nakielskim.....	36
Tabela 26. Wodociągi i kanalizacja	37
Tabela 27. Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych	37
Tabela 28. Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	38
Tabela 29. Odpady komunalne zmieszane, nieczystości ciekłe i składowiska	38
Tabela 30. Ochrona przyrody i krajobrazu w powiecie nakielskim w latach 2011 - 2014.....	39
Tabela 31. Ścieki przemysłowe i komunalne oraz ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	40
Tabela 32. Oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu nakielskiego.....	40
Tabela 33. Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza na terenie powiatu nakielskiego	40
Tabela 34. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia.	41
Tabela 35. Powody udzielania pomocy i wsparcia według gmin w powiecie nakielskim w latach 2012 – 2014.	43
Wykres 1. Powody udzielania pomocy w gminach powiatu nakielskiego w 2014 roku.....	44
Tabela 36. Indeks zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko – pomorskim.....	44
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie nakielskim, województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce w latach 2008-2014.....	47
Wykres 3. Średnia liczba osób bezrobotnych w powiecie nakielskim w latach 2010 – 2015 (stan na ostatni dzień roku).....	47

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych według kategorii wiekowych w latach 2013 – 2014.....	47
Wykres 5. Liczba osób bezrobotnych według wykształcenia w latach 2013 – 2014.....	48
Wykres 6. Liczba osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w latach 2013 – 2014. ...	48
Tabela 37. Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia wypłacany przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku	49
Tabela 38. Liczba złożonych wniosków i wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.	50
Tabela 39. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.	51
Tabela 40. Liczba orzeczeń o niepełnosprawności z uwzględnieniem liczby symboli przyczyny niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.	51
Tabela 41. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.	51
Tabela 42. Liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z danym symbolem przyczyny niepełnosprawności według stopnia niepełnosprawności w latach 2013 – 2015.	52
Tabela 43. Wybrane zadania powiatu w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w latach 2012 - 2015.....	53
Tabela 44. Wybrane rodzaje pomocy i świadczeń dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku	53
Tabela 45. Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby wypłacany przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku.....	55
Wykres 7. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – skala występowania pośród innych powodów przyznania pomocy z ośrodków pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w latach 2010 – 2014 (wartość procentowa).	57
Tabela 46. Wybrane zadania gminy realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej w 2014 roku.	58
Tabela 47. Dane dotyczące rodzin zastępczych na terenie powiatu nakielskiego w 2015 roku.	58
Tabela 48. Dane dotyczące placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku.	59
Tabela 49. Wybrane rodzaje pomocy i świadczeń realizowane przez ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu nakielskiego w 2014 roku.....	60
Tabela 50. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii na terenie powiatu nakielskiego w latach 2012 - 2014.....	62
Tabela 51. Liczba osób objętych programem dla sprawców przemocy w rodzinie	67

Tabela 52. Liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem z tytułu zdarzeń losowych w powiecie nakielskim w latach 2012 – 2014.....	69
Tabela 53. Liczba rodzin, którym udzielono interwencji kryzysowej w gminach na terenie powiatu nakielskiego.....	69
Tabela 54. Liczba udzielonych porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.	70
Tabela 55. Liczba rodzin, które korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej z tytułu sieroctwa w latach 2012 – 2014.....	71
Tabela 56. Analiza SWOT – Opieka nad dzieckiem i rodziną.	74
Tabela 57. Analiza SWOT – Integracja grup podatnych i zagrożonych marginalizacją oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.	75
Tabela 58. Analiza SWOT – Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych.	76
Tabela 59. Opieka nad dzieckiem i rodziną - cel strategiczny i kierunki działania.....	78
Tabela 60. Integracja grup podatnych i zagrożonych marginalizacją oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu - cel strategiczny i kierunki działania.	80
Tabela 61. Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych - cel strategiczny i kierunki działania.....	83